

בית מדרש ישיבה AI

בסדרה - עיון בתניא היומית

שבירת הכלים וחטא עץ הדעת

קיום התיקון ועבודת האדם
שני מהלכי הביאור ודרכי בירורם

חוברת המחקר
ח' מרחשון תשפ"ז

אגרת הקודש כ"ו מציבה בתוך תיאור עבודת המלכות שתי ירידות: ניצוצות שנפלו בחטא אדם הראשון, וגם רפ"ח ניצוצין שנפלו בשבירת הכלים. כיצד קשורים שני המאורעות? אם כבר נבנה עולם התיקון, מה נשאר לאדם לתקן? ואם היה יכול להשלים את עבודתו בלי חטא, מה הייתה פועלת השבת הראשונה?

הבירור דורש ללכת מן המבנה אל העבודה: להפריד אור, כלי וניצוץ; להבין מדוע תיקון מתקיים; לברר מה אדם עשה בגן ומה נתעלה מכוח מעשיו; ורק אז לעקוב אחר הנפילות שבחטא ואחר אפשרות ההשלמה בשבת. בכל שלב נשאל גם מהו מושא המשפט: נשמה, לבוש, ספירה, מזון או עולם שלם.

שלוש תוצאות עומדות במרכז החוברת. יש רציפות ממשית בין חומרי שתי הירידות, אך אין הוכחה לזהות של כל פרט. קיום התיקון מוסבר ביחס למקבל ובהתכללות, ובירור הכלים מכשיר אותם לקבל גם את מעלת אורות התוהו. נמצא גם מקור מפורש המחבר את גמר בירור המלכים לשבת בראשית אילו המתין אדם; המניין רפ"ח אינו כתוב באותה פסקה.

זהו מחקר מסכם לאחר שלושה סבבים וסבב השלמה של כל חמשת המשתתפים, ובו חקירה מיוחדת על דרך הביאור של אדמו"ר האמצעי. הוא שומר גם מהלכים שנדחו, מפריד עדות מקור מפירוש ומציין בדיקות שלא נעשו. בסופו נבחנות תרומות חמשת המשתתפים והעורך, לרבות השאלה מה היה חסר במסלול המתועד אילו הוסרה תרומה מסוימת. לצדו נכתבה חוברת לקורא (26), הבונה את ההסבר בלי תולדות הביקורת. שתי החוברות שומרות אותה מסקנה ואותה דרגת ודאות.

המבוא מציב את מסלול הקריאה: פרקי היסוד מפתחים את המענה ברצף, חקירת השיטה בוחנת את לשונות המעבר, ולאחריהם תיקי ההכרעות, תולדות כל סבב, יומן הספרים והשוואת המשתתפים. בכל תיק נבחנים ההצעה, טעם משיכתה, המקור, הקושי והנוסח שנשאר. כך אפשר לקרוא תחילה את ההסבר, ואחר כך לבדוק כיצד נבנה.

המסקנה המוצגת היא תוצאת הבירור המתועד, לא טענה שכל ענף צדדי כבר הוכרע. החוסרים הארכיוניים מזוהים בפרק מהלך המחקר; פירוש שעדיין דרוש אינו מוחק מקור חיובי שנמצא. סבב השיפור הבא מוקדש להסברה, הבנה, מבנה, קריאות ועיצוב של שתי החוברות. אין הוא סבב חדש של בדיקת מקורות. המקומות הפתוחים מזוהים להלן בלי לעכב ביאור מבוסס של מה שכבר הוכרע.

31 •	השבת שלא הושגה: היתר, תיקון וגמר	4 •	לשון האגרת ושאלת המחקר
	השבת הראשונה: שלוש דרכי קריאה		מן הצמצום אל עבודת האדם: מפת
33 •	ומחלוקת שנותרה	5 •	ההשתלשלות
35 •	קיום לשעה, קיום שבועי ומקום העולמות	7 •	בשבירה: אור, כלי וניצוץ
35 •	נוסח האגרת ומפת הלבושים	8 •	מה מונה המספר רפ"ח
37 •	מבחני נגד ומהלכים שנדחו	9 •	רפ"ח, שט"ו, ש"ך ושכ"ה: חשבון ובחינה
	תיקי ההכרעות: ההצעה, משיכתה ומבחן	11 •	מדוע תיקון מתקיים
38 •	המקור	12 •	ביטול וישות: מהלך וייצר והמקבילה בדברים
	מהלך המחקר המלא: מן השאלה לשלושה		"דלא כדלעיל": שינוי הביאור והכללת מה
45 •	סבבים	14 •	שנאמר קודם
56 •	יומן הספרים: למה נפתח כל מקור ומה שינה		תצוה, ויקהל ונח: מבחן עצמאי לדרך הביאור
	קריאה חוזרת בדוחות Claude: מה אושר	18 •	אורות תוהו בכלי תיקון: מה העבודה משנה
60 •	ומה חייב תיקון	22 •	מיעוט וגידול הנוקבא: שבע בחינות, לא שני
	סבב ההשלמה: מה התקבל מכל משתתף ומה		שמות למצב אחד
63 •	השתנה	23 •	העולם שקודם החטא ועבודת האדם בו
69 •	תרומות המודלים ומבחן ההעדר	24 •	אכילה, קרבנות ושלוש תקופות
73 •	הערכת איכות: עשרה מדדים	26 •	מה השתנה בחטא: מפת הנפילות
78 •	מה נשאר לחקירה ממוקדת	28 •	"הכל ענין אחד": קשר בתכלית בלי מחיקת
3 •	מפת הסברות וההכרעות	30 •	ההבדלים
79 •	לעיון במקורות		

מפת הסברות וההכרעות

כל רשומה לחיצה ליחידה המרכזית; מספר העמוד מתקבל מן העמוד הסופי.

1מ | שתי ירידות: מאורע, שורש, מצב ופרט • עמ' 4

2מ | מן הצמצום אל אדם: מה קודם לעבודה • עמ' 5

3מ | רפ"ח, שט"ו, ש"ך ושכ"ה • עמ' 9

4מ | ביטול וישות: רצף וייצר והמקבילה בדברים • עמ' 12

5מ | דלא כדלעיל: שימור וגם דחייה מקומית • עמ' 18

6מ | נקודה, פרצוף, השוואת קומה וכתר • עמ' 23

7מ | אכילה, קרבנות וממילא • עמ' 26

8מ | השבת המותנית והשבת שאירעה • עמ' 33

9מ | נוסח האגרת: תוכן ומסירה • עמ' 35

לשון האגרת ושאלת המחקר

המשפט הנחקר מופיע בנוסח האגרת המקובל בתוך ביאור ירידת המלכות לנוגה: "כדי לברר הניצוצות שנפלו בחטא אדם הראשון וגם הרפ"ח ניצוצין שנפלו בשבירת הכלים". הוא מתאר עבודה אחת שיש לה שני ייחוסי נפילה. האגרת אינה עוצרת כאן כדי למסור היסטוריה מלאה של כל ניצוץ; המילים מניחות עולם מושגים שצריך לפתוח במקורותיו.¹

המילה "וגם" מוכיחה צירוף. היא אינה מוכיחה שהקבוצות זרות זו לזו, ואף אינה מוכיחה שהן זהות בכל פרט. כדי לדעת אם דבר שכבר נתברר חוזר ונפל, צריך מקור המספר על בירורו ונפילתו. כדי לדעת אם החטא העמיק נפילה קודמת, צריך מקור על שינוי המצב. דקדוק החיבור אינו מחליף את תולדות הדבר המתחבר.

נבחין אפוא בארבע שאלות. מאורע: מה אירע ומתי? שורש: מאיזה סדר נאצלה הבחינה? מצב: היכן היא עומדת, כיצד היא קשורה לרע ובאיזו קומה? פרט: האם מדובר ממש באותו ניצוץ? שתי בחינות יכולות להיות שונות בתפקידן ובכל זאת קשורות בשורש; אותו שורש יכול להופיע במצבים שונים.

שבירת הכלים שייכת לסדר הנקודים קודם האדם המצווה. חטא אדם הוא בחירה בעולם שכבר נבנה בו תיקון. בין המאורעות נעשו בירורים, נבנו פרצופים והועמד אדם לעבודתו. לכן אין לתאר את החטא כאילו היה פשוט שם אחר לשבירה. מנגד, אין להסיק מן המרחק בזמן שהחטא פגע בהכרח בחומר חדש וזר.

תכלית האגרת עצמה נשארת מעשית: כיצד תורה ומצוות פועלות בעולם שבו טוב ורע מעורבים. ההיתר יכול לעלות בעבודת האדם; לימוד התורה מפריד ומברר; האיסור מחייב דחייה. ההבחנות הקבליות צריכות להאיר סדר עבודה זה, בלי להפוך את עצם החטא למעשה בירור מותר.

ניצוץ יכול לציין אור שנשאר בכלי, ובמקום אחר ניצוץ נשמה שנשר מאדם. אין למחוק את ההבדל, וגם אין להסיק ממנו לבדו זרות בשורש. השאלה על חפיפת הפרטים נשארת נבדלת מן השאלה מה מתאר כל מקור.

1 תניא, אגרת הקודש כ"ו, ביחידה העוסקת בירידת המלכות לנוגה ובבירור ההיתר והאיסור. שאלת נוסח המשפט נידונה בפרק י"ב להלן.

מן הצמצום אל עבודת האדם: מפת ההשתלשלות

השאלה באגרת מתחילה בשני ייחוסים נפילה, אך להבנתם צריך לראות מה כבר היה קודם להם. אין זו כרוניקה של זמן גשמי שקדם לבריאה. הצמצום, אדם קדמון, עקודים ונקודים מציינים סדר של מקור והמשכה, העלם וגילוי. כשמגיעים למיעוט הירח ביום ד' ולבריאת אדם ביום ו', המקורות מצרפים לסדר הזה גם את סדר ימי בראשית. אין להעמיד כל מדרגה כעוד יום באותו לוח.

צמצום, קו ואדם קדמון

בתחילת עץ חיים מתואר אור אין סוף הממלא כל המציאות, והצמצום המפנה מקום לסדר העולמות. אחריו מתואר קו הנמשך אל החלל. "מקום" כאן אינו חור שהתהווה בחומר; זהו תיאור התנאי להופעת מציאות מוגבלת, שלא תהיה בטלה בגילוי הבלתי מוגבל שקדם לה. אין להבין מכאן שינוי בעצמותו יתברך או מקום הפנוי ממנו ח"ו. בתורת חב"ד מודגש שהצמצום אינו כפשוטו; החוברת משתמשת בתיאור סדר הגילוי, ולא מציעה מציאות מחוץ לאלוקות.²

אדם קדמון הוא מדרגה כללית בסדר ההמשכה, ולא אדם הראשון שנצטווה בגן. ההארות המכונות אוזן, חוטם, פה ועיניים מתארות אופני גילוי שונים באותו סדר. כשנזכרים גוף, מצח וטבור אין מדובר באברים גשמיים; השמות מסמנים יחס ומדרגה. ההבדל בין א"ק לאדה"ר חיוני: ערבובם הופך את שבירת הכלים למאורע בחיי אדם הראשון, בעוד החקירה כולה תלויה בהבחנה בין הקודם לבריאתו לבין בחירתו.

עקודים ונקודים

בעקודים מתוארות עשר ספירות בכלי אחד. הסתלקות האור משתתפת בהתהוות הכלי, אך אינה המיתה הגמורה המתוארת בנקודים. זהו מבחן נגד לטענה שכל הסתלקות מוכיחה שבירה: צריך לברר את אופן ההסתלקות, את קשר המקבל למקורו ואת מה שנשאר. הרשימו הנידון בדרושי עקודים הוא בהקשר זה; אין להשתמש באזכורו לבדו כאסמכתה לכל פרטי הרשימו שבצמצום הראשון.³

לפני יציאת הנקודים מתואר צמצום מקומי בא"ק: האור שמן הטבור ולמטה עולה, ונוסף סדר הפרסא. אין זה הצמצום הראשון של אין סוף המתואר בראש

² עץ חיים, היכל א, שער א, ענף ב; תניא, שער היחוד והאמונה, פרק ז, בביאור שלילת הבנת הצמצום כפשוטו.

³ עץ חיים, שער ו, פרק ה. ההבחנה בין הקשרים מונעת העברת תיאור מעקודים לצמצום הראשון מכוח מילה משותפת בלבד.

הספר. בשער ח,ב מתוארים שלושה מיני הארה: האור החדש הבוקע מן הזיווג הפנימי; האור היוצא דרך העיניים; וההארה הקשורה לאזן, חוטם ופה, שממנה בניין הכלים. ההבחנה הזאת נשמרת גם כשמציגים את הסדר בקיצור. השמות "אור העיניים" ו"אור הבוקע בפרסא" אינם שני מקומות באותו צינור גשמי.⁴ בנקודים מתאפשר ריבוי כלים, אך עדיין אין בהם אותו סדר של התכללות המתקיים בתיקון. כשהם נשברים, עיקר האור מסתלק, הכלים יורדים והניצוצות נשארים להחיותם. הקליפות מתהוות מן הסיגים; אין לתרגם זאת לזהות פשוטה בין כל כלי שבור לכל קליפה. כבר בשבירה נאמר שהחיות הנשארת מאפשרת חזרה ותיקון.

מ"ה החדש ובניין התיקון

התיקון אינו החזרת אותו אור לאותו כלי בלי שינוי. שם מ"ה החדש, המתגלה מן המצח דא"ק, מברר ומצטרף לבחינות ב"ן. נבנים פרצופים ויחסים בין בחינות: עתיק, אריך אנפין, אבא, אמא, זעיר אנפין ונוקבא. פרצוף מבטא בניין שבו כל מידה מקבלת הקשר בתוך שלם. בירור בחינות עליונות נעשה קודם עבודת אדם; מ"ן המלכות נמסרים לעבודת התחתונים. כך עולם יכול להיות מתוקן במבנהו, ועדיין לא גמור בבירורו.⁵

מיעוט הירח: תחנה בתוך התיקון

מיעוט הירח הוא מאורע בתוך סדר זו"ן שכבר נבנה. ביום ד' ט' הספירות של הנוקבא מסתלקות ועולות לשרשן בז"א, והיא נשארת נקודה. אין זו נפילת לקליפות. ביום ו' מתואר גידול מחודש באחור קודם בריאת אדם. לכן אין להעמיד את כל מצב אדם בגן על הנקודה של יום ד' בלבד. לאחר החטא תבוא נפילה נוספת, שבה היעד שונה: לקליפות.⁶

בית לחם יהודה מעמיד את הקטרוג כגורם נבדל מחטא אדם: הוא קדם לאדם, אינו נובע מחטאו, ובפירושו אף מכין את אפשרות הבחירה. דבריו אינם הופכים את בחירת החטא לחובה. עולם שבו אפשר לחטוא ועולם שבו נצטוו לחטוא הם שני דברים שונים. גם ההשוואה בכתבי החסידות בין צמצום, שבירה, מיעוט וחטא אינה מתירה למזג את המאורעות.⁷

4 עץ חיים, שער ח, פרקים א-ב.

5 עץ חיים, שער י, פרקים א-ב; שער לט, דרוש א. "מ"ה החדש" כאן הוא שם במערכת זו; אין להחליפו אוטומטית בכל שימוש בשם מ"ה במאמרי חסידות.

6 עץ חיים, שער לו, פרקים א-ב; שער ההקדמות, דרושי אבי"ע, ביחידה המבחינה מיעוט שלא על ידי התחתונים מן המיעוט הבא בחטא.

7 בית לחם יהודה ח"ב, על עץ חיים לו,ב, ביחידה על קטרוג הירח וחטא אדם, דפי המקור שנבדקו בסבב IS1; ספר המאמרים עטר"ת, עמ' רז, לפי קריאת המקור בדוח Grok Bot והשוואת שכבת הטקסט של הדפוס.

תחנה	מה מתחדש	היחס לתחנה הבאה
הצמצום הראשון והקו	אפשרות סדר של גילוי מוגבל	יסוד מפורש לסדר העולמות; אין כאן מאורע חטא
אדם קדמון והארותיו	בחינות שונות של המשכה	ההארות נידונות במפורש כהקדמה לעקודים ולנקודים
עקודים	עשר בכלי אחד; הסתלקות המכשירה כלי	השוואה מפורשת לנקודים; אין מיתה גמורה
נקודים	ריבוי כלים ומיני הארה	השבירה מתוארת בתוכם, בלשון מפורשת
שבירת הכלים	אור עולה, כלי יורד, ניצוץ נשאר	החיות הנשארת מכוונת לתיקון, במפורש
בניין התיקון	מ"ה מברר ב"ן; פרצופים	תנאי מבני לדיון בזו"ן ובמיעוטים
מיעוט הירח וגידול מחודש	עליית ט"ס לז"א; אחריה בניין ביום ו'	קודמים לבריאת אדם בסדר הפרק
אדם בגן	עבודה, המשכה ובירור שלא נגמר	האפשרות לגמר בשבת מפורשת בכמה דרושים
חטא עץ הדעת	תערובת ונפילה מחודשות	העבודה שלאחריו נידונה כהמשך בירורן
עבודה עד הגמר	בירור מעט מעט	גמר לעתיד מפורש; לא כל פרט ממופה כאן

הטבלה מחברת יחידות מכמה שערים. מקום שהמקור מתאר את המעבר עצמו הוא יחס מפורש; הרצף הכולל המעמיד את כל היחידות זו לצד זו הוא עריכת המקורות. אין מקור יחיד שכל הטבלה היא ציטוט ממנו. התרחיש של שבת ללא חטא הוא ענף אפשרי אחרי תחנת האדם, ולא מאורע שהתרחש בין החטא לעבודה.

בשבירה: אור, כלי וניצוץ

הביטוי "הכול נפל" מוחק את המבנה שהמקורות מבקשים להסביר. עץ חיים מבחין בשלושה גורלות: עיקר האורות מסתלק ועולה; הכלים נשברים ויורדים;

וניצוצות מן האור נשארים עם הכלים ומחיים אותם בחיות מצומצמת. הניצוץ אינו רק חתיכת כלי, והכלי השבור אינו נעשה כולו קליפה באותו מובן.⁸ ההסתלקות אינה השמדה של האור. השבירה אינה ביטול כל מציאות הכלי. הישארות הניצוץ מסבירה כיצד יש לדבר השבור קיום וכיצד הוא יכול להיתקן. כבר בתיאור המשבר נמצא יסוד של המשך: בלי הארה כלשהי לא היה מה להעלות, ובלי ההבחנה בין חיות לבין כלי לא היה ברור מה משתנה בבירור. גם ירידה לעולם נמוך אינה תמיד נפילה לקליפה. הארה העוברת דרך מסך ומחיה את הבריאה היא סדר המשכה תקין; עץ חיים מבחין בינה לבין עקירה מן המקום הנקראת מיתה. לכן "למטה" הוא תיאור יחסי שדורש הקשר: למטה מן האצילות, מחוץ לכלי המתאים, או בתוך קליפה - אלה אינם משפט אחד.⁹

שלוש שאלות שונות על השבירה

מנגנון שואל כיצד נבנו האורות והכלים ואיזו הארה חסרה. ביאור שואל מדוע דבקות, תקיפות והיעדר התכללות אינם מתיישבים בקבלה. תכלית שואלת מדוע נבחר סדר שיש בו נפילה ותיקון. תשובה לאחת מהן אינה מבטלת את הצורך בשתיים האחרות.

עץ חיים יכול לומר שמיתת המלכים קשורה לאפשרות בחירה ושכר ועונש; מכאן אין לומר שהאדם נצטווה לחטוא כדי למלא את התכלית. סדר העמדת הבחירה והמעשה שבחר בה האדם הם שני נושאים. במאמר באתי לגני נשמר בפירוש שהחטאים עצמם הם היפך רצון העליון. אין להוסיף לציטוט את המילה "הגלוי" כאילו נכתבה בו.¹⁰

מה מונה המספר רפ"ח

רפ"ח הוא מניין של בחינות במערכת האורות שנשארו עם הכלים. הוא אינו מניין של מאתיים שמונים ושמונה עצמים גשמיים שאפשר להניח בשתי קופסאות. כללות יכולה להתחלק לפרטים, והפרטים יכולים להיכלל שוב בשורשם. בלי כללי הכללה אלה, המספר מטעה במקום להסביר. בחשבון המפורט בשער הניצוצין מופיעים הערכים ע"ב, ע"ג, ע"א וע"ב, שסכומם רפ"ח. ארבע פעמים ע"ב הן דרך מסכמת להציג את הכלל, אך אין פירושה

8 עץ חיים, שער י"ח, פרק א; ולעניין הסיגים והקליפות - שער ט', פרק ב.

9 עץ חיים, שער מ"ב, פרק י"ב, בביאור ההפרש בין הארה העוברת דרך מסך לבין נפילה ופרידת הדבר מעולמו.

10 עץ חיים, שער ל"ט, דרוש א, בעניין המלכים והבחירה; ד"ה באתי לגני תש"ל, הערה 9.

שארבעת רכיבי החשבון שווים בכל פרט. גם כאשר שני ערכים מספריים שווים, המדרגות שמהן חושבו אינן נעשות אותה מדרגה.¹¹

רכיב בחשבון	ערך	מה נלמד ממנו
ע"ב	72	מניין בחינה מסוימת
ע"ג	73	אין ארבע שורות זהות
ע"א	71	הכללה משנה את החשבון
ע"ב	72	שוויון מספרי אינו זהות בחינות
סך הכול	288	כללות רפ"ח

כאשר מתואר בשם ב"ן שנפלו בו בחינות רבות יותר, אין לתרגם זאת מיד ל"מספר השורה גדול יותר". אפשר שתיאור הריבוי נוגע לעומק המדרגות המשתתפות בנפילה, בעוד הסכום נקבע לפי כללי הכללה אחרים. זו דוגמה לכך שהלשון "יותר" דורשת לדעת מה נמדד.

תורה אור וישב מתאר את התפצלות הכללות למדרגות ולפרטים בבי"ע. מכאן אפשר להבין כיצד רפ"ח נוגעים למכלול גדול של נשמות, מלאכים וכוחות, בלי להעמיד יחס פשוט של ניצוץ אחד לכל נברא אחד.¹²

מ"ן - מיין נוקבין - הוא מונח של תפקיד בהעלאה ובזיווג. נשמות יכולות להיווצר מן המ"ן המתברר. רפ"ח, ש"ך ושכ"ה הם מניינים שמוסברים לפי בחינותיהם. אין להחליף ביניהם בלי לבאר את בסיס החשבון, אך גם אין להציב ביניהם סימן של זרות מוחלטת רק מפני שאינם אותה מילה.

ההבחנה הזאת תחזור בשאלת השבת. מקור המדבר על גמר בירור כל המלכים אומר דבר כולל וחזק. אם אינו נוקב במספר רפ"ח, אסור להדפיס את המספר בתוך ציטוטו; עדיין צריך לבחון את הקשר הענייני בין המלכים, המ"ן והניצוצות. העדר המספר אינו הופך את המילים "כל המלכים" לחסרות תוכן.

רפ"ח, שט"ו, ש"ך ושכ"ה: חשבון ובחינה

מניין ניצוצות מתאר בחינות לפי מערכת מסוימת. החשבון צריך להיות נכון, אך נכונות הסכום אינה מספיקה: יש לברר מה נספר, מה כלול ומה נוסף. כך נשמר גם הקשר בין המניינים בלי להציגם ככינויים חופשיים לאותו מספר.

¹¹ עץ חיים, שער י"ח, פרקים ב-ג. יש ללמוד את בחירת המדרגות וכללי ההכללה יחד עם הסיכום החשבוני, ולא לבודד את הסכום מתהליך המניין.

¹² תורה אור, וישב, ד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים, ביחידות על רפ"ח ועל נשמות, מלאכים וכוחות.

בע"ב נמנית בחינה שערכה ע"ב; בס"ג מצטרפים מספר המילוי ומספר אותיות לע"ג; במ"ה מצטרפים כ"ו ומ"ה לע"א; בב"ן נידונה בחינת אחוריים בערך ע"ב. ארבע השורות מסתכמות ב־288. השער דן גם במדרגות אותיות ומספרים, מילוי ומילוי המילוי, ובכללי הכללה המונעים לספור כל הסתעפות כתוספת עצמאית. אין להפוך את הנוסחה המסכמת לטענה שכל שמות ע"ב, ס"ג, מ"ה וב"ן הם בעצמם 13.72

נה"י מצטרפים בתיאור השער לניצוצי מ"ה שבתפארת, ואינם עומדים כשלוש שורות נוספות בסכום. גם בחינות נמוכות הכלולות בבחינה שכבר נמנתה אינן נמנות שוב רק מפני שיש להן שם. לכן אין לשאול "מדוע לא ספרו עוד ועוד?" בלי לבדוק תחילה את יחידת המניין. ככל שמפרטים את המערכת יכולים להופיע ריבויים רבים, והסכום הכללי יישאר רפ"ח מפני שהוא מונה כללויות.

שט"ו בתוספת ה' הם ש"ך

שער יח, ה מציג דרך נוספת: ז' מלכים, כל אחד בבחינת אדם שערכו 45, הם 315 - שט"ו. אל הניצוצות הישנים מצטרפים ה' חדשים, וביחד ש"ך. 315 ועוד 5 אינם 325. הטעות הזאת הופיעה בהשלמות Grok ותוקנה בהשלמה הרביעית; אין להשאיר בחוברת או לייחס אותה כאילו נשארה בעמדתו האחרונה.¹⁴

חשבון	סכום	משמעות בגבול הדרך הזאת
ז' פעמים אדם	315, שט"ו	הישנים של המלכים
שט"ו וה' חדשים	320, ש"ך	צירוף ישנים וחדשים בז"א
ה' פעמים דין	320, ש"ך	חשבון אחר של בחינות הגבורות
ש"ך וה'	325, שכ"ה	דרך ההמתקה המתבארת בהמשך
ע"ב וע"ג וע"א וע"ב	288, רפ"ח	דרך המדרגות וההכללה שבפרקים הקודמים

לשון השער המחברת בין המספרים כ"ענין אחד" היא ממצא חיובי: אין להציב ביניהם זרות מוחלטת. אבל "ענין אחד" אינו אומר ש־288 שווים אריתמטית ל־320. הוא מחייב לעקוב אחר דרך המניין, הבחינות החדשות וההמתקה. גם נוסח חלופי בסוגריים אינו מילה שניתן להכניס לכל עדי הטקסט בלי סימון.

¹³ עץ חיים, שער יח, פרקים ב-ד. פירוט ההכללה חשוב יותר מהצבת ארבעה מספרים ללא המדרגות שמהן חושבו.

¹⁴ עץ חיים, שער יח, פרק ה, מן "והנה היותן מספר ש"ך ניצוצין" ובהמשך "השט"ו ניצוצין הם ישנות".

בחישובי שכ"ה יש לשמור את ההבדל בין תוספת ה' כנגד הגבורות לבין מלוא גימטריית מנצפ"ך. מנצפ"ך בערכו הוא פ"ר, ולא ה'; הזכרת ה' גבורות אינה הוראה להוסיף 280 לאותו חשבון של ש"ך ועוד ה'. אין לחבר שתי דרכי דרוש לנוסחה אחת שרכיביה אינם מסומנים.

מה אין ללמוד ממשוואה שאינה מבוארת

החשבון 320 פחות 32 הוא 288. מכאן לבדו אין הסבר קבלי למעבר: צריך מקור המזהה את ל"ב הנשארים ואת מושא ההפרדה. השלמות Grok הזכירו את דרך בעל הסולם בלי מראה מקום מספק. לכן החוברת אינה מציגה את הכינוי "לב המלכות" שבאותן השלמות כפירוש מאומת של שער יח עצמו. אפשר ללמוד דרך נוספת כשהיא מזוהה; אין לערבבה עם החשבון הפרטני כאילו אחד הוא ציטוט של האחר.

מ"ן נשאר מונח של פעולה ותפקיד. בחינות הניצוצות עשויות לעלות כמ"ן, אבל "מעלה מ"ן" אינו עוד מספר ליד רפ"ח. באותו אופן ז' מלכים, י"א בחינות שירדו ורפ"ח ניצוצות אינם שלושה סכומים מתחרים של אותו מושא. ז' מתארים מלכים, י"א כוללים גם אחוריים דא"א, ורפ"ח מונה בחינות הארה הנשארת. הבחנת המושאים היא תנאי להבנת הקשר, ולא הכרזה שאין ביניהם קשר.

מדוע תיקון מתקיים

התיאור "אורות מרובים וכלים מועטים" מעורר שאלה נוספת: מדוע דווקא בניין התיקון מסוגל לקיום? אילו כל ההסבר היה כמות האור, היה די להחלישו. אבל המקורות מתארים שינוי במקור ההארה, במבנה הכלים, ביכולת הקבלה ובהתכללות המידות.

מקור ההארה ומבנה הכלים

בשער דרושי הנקודים נבדלים אור העיניים, אור חדש הבא מן הזיווג הפנימי ובוקע בפרסא, והארה הקשורה לבניין הכלים מאזן, חוטם ופה. אין זו שרשרת של אור אחד שנדחס, יצא בעיניים ולבסוף בקע באותה דרך בפרסא. חסרון הארת האזן בכלי שבע התחתונות הוא טעם מסוים בתוך תיאור זה.¹⁵ בשערי השבירה והתיקון מתואר מעבר מנקודות נפרדות לקווים, הלבשה ופרצופים. פרצוף אינו רק כלי שהוגדל מבחוץ: יש בו פרטים ויחסים, עליון

15 עץ חיים, שער ח', פרק ב. שלושת אופני ההארה נידונו בנפרד בסבבים הראשונים; השרשרת שאיחדה אותם הוסרה.

המתלבש בתחתון, וכל בחינה נושאת גם בחינות אחרות. ההמשכה נעשית לפי סדר שמקשר בין המקבלים.¹⁶

”עיגולים” אינם לבדם נוסחה לשבירה. בתיקון מתקיימות גם בחינות עיגולים, ולכן צריך לברר את מצב היחסים וההארה, ולא להסיק מן הצורה בלבד. בדומה לכך, ”גבוה יותר” אינו הסבר יחיד לקיום: שורש נעלה, יכולת לצמצם ולהיות חיות, ומידת ההתכללות הם צירים שונים.

כיצד ריבוי פרטים מאפשר קבלה

דרך מצותיך ממשיל דעת רחבה המסוגלת לשאת טעם לזכות וטעם לחובה. כשמחשבה אחת תופסת את כל האדם, הניגוד נראה כאיום על עצם קיומה. כשיש דעת רחבה, ניתן לראות כמה בחינות של אותו עניין ולתת לכל אחת את מקומה. המשל מבאר כושר קבלה, ולא רק נימוס בין בעלי דעות.¹⁷

גם בנקודה יש פרטים בכוח, אך הם בהעלם ואינם פועלים כריבוי גלוי. בתיקון הם מתגלים ונקשרים. גבורה שבתוך חסד יכולה להגביל נתינה לטובת המקבל: ההגבלה משרתת את החסד עצמו. זו בחינה אחרת מגבורה העומדת מול החסד ומתנגדת לעצם נתינתו.

אין כאן מחיקה של ההפכים. ההתכללות זקוקה לכוח שאינו שבוי באחד הקווים; מאמר פדה בשלום תולה אותה בהמשכה שלמעלה מהם. אותו מקור מאפשר שכל צד יהיה אמיתי במקומו וששניהם יפעלו יחד.¹⁸

עקודים כמבחן נגד

אין לטעון שבכל מקום שיש ביטול לא תיתכן שום הסתלקות. בעקודים נאמר ”קצת ביטול” ו”סותר על מנת לבנות”, לצד ההבדל ממיתת הנקודים. המקרה מלמד שיש מדרגות שונות של הסתלקות, ביטול ושבירה. כלי אחד ואורות רבים אינם זהים לנקודות שאין ביניהן התכללות.¹⁹

ביטול וישות: מהלך וייצר והמקבילה בדברים

תורת חיים וייצר מלמד תחילה יחס מדוד בין אור לכלי. באור צריכה להיות תנועת המשכה, ובכלי צריך להיות כושר לקבל. אור המסתלק למקורו אינו

¹⁶ עץ חיים, שער ט', פרק ח; שער י', פרקים א-ג.

¹⁷ דרך מצותיך, מאמר לרוקע הארץ (תקס"ב), קסא"ב; ביאור ושבחה (תקס"ב), קע"ב.

¹⁸ ד"ה פדה בשלום תשכ"ה, בביאור התכללות הקווים וההמשכה שלמעלה מהם.

¹⁹ עץ חיים, שער ו', פרק ה.

נעשה מעצמו חיות מיושבת; כלי העומד בישותו אינו מקבל לפי ערך האור.
”יותר ביטול” אינו כלל שאפשר להפעיל בלי לשאול: ביטול של מי, כלפי מה
ובאיזה אופן?²⁰

במקרה המסוים של תוהו בסעיף מ מתואר חוסר ביטול יחסי של הכלי לפי ערך
האור. במקום אחר במהלך מובא גם מצב של ביטול יתר בכלי. שתי הדוגמאות
בוחנות יחסים לא מתאימים, אך אין להחליף ביניהן ולומר שביטול היתר הוא
הטעם המסוים שנאמר שם על שבירת התוהו.

סעיף מד מחייב קריאה מחודשת

המאמר עצמו מקשה: אם אור נעלה יותר דורש כלי בטל יותר, מדוע נשמה
גבוהה ניתנת בגוף האדם הגס מגוף המלאך? התשובה בסעיף מד מתארת את
אורות התוהו כתקיפים ומורגשים, ואת התיקון כ”אין ומה בעצם”, המאפשר
ריבוי התכללות. השינוי מסומן ”דלא כדלעיל”; גם שיוך המלאכים למערכת
התיקון נבחן מחדש.²¹

לכן אי אפשר לצטט את סעיפים לז-מב כאילו הם המסקנה היחידה של המאמר.
הביאור המאוחר ממלא תפקיד חדש בתשובה לקושיה המקומית; אין מכאן
פסילת כל תוקפו של הביאור הראשון. שני המהלכים יובאו בשמם ובתחומם,
כדרך שנבדקה בחקירת השיטה שבהמשך. עם זאת, סעיף מד אינו מוחק את
המתקלא: ההתכללות במידה ובשיעור נשמרת בו במפורש, וכעת מוסברת
מחדש חלוקת כוחו של מ”ה. מ”ה דחכמה נזכר כבר בלז; במב שורש המלאכים
קשור לתוהו והתהוותם לתיקון; ובמג פנימיות הנשמה וכוחה להפוך גוף גס כבר
מפורשים. מד אינו מגלה אותם לראשונה, אלא משנה את אפיונם ואת תחולת
ההסבר.

מכאן אין הוכחה שהמחבר חזר בו היסטורית מכל תיאור אחר של ביטול אורות
תוהו. סדר הטיעון בתוך מאמר אינו תאריך של חזרה משיטה. כדי לברר את
יחס התיאורים בשיטתו, היה צורך במקבילה מאותו מחבר.

המקבילה שנמצאה

במאמרי אדמו”ר האמצעי דברים ח”ג, ד”ה להבין שרש ענין השתלשלות דג'
עולמות ביי”ע, מתואר ביטול שאינו מתיישב בצמצום לפי הכלי. בהמשך בא
יישוב מפורש בין תיאור הביטול לתיאור היש והמלוכה: ”סיבת הישות באה

²⁰ תורת חיים, בראשית, ד”ה ויצר ה’ אלקים, סעיפים ל”ז-מ”ב, ובפרט סעיף מ.

²¹ שם, סעיפים מ”ג-מ”ד, כז, א-כז, ד. שני סימוני ”דלא כדלעיל” מחייבים לשמור את מהלך הקושיה והתשובה.

מסיבת האין". דבקות האור במקורו מסבירה מדוע אינו נמסר כחיות מוגבלת למקבל, ומדוע הופעתו בכלי היא בתוקף.²²

החידוש אינו שהביטול מזויף. ביטול למקור וקבלה מיושבת בכלי אינם אותו יחס. אפשר שדווקא הדבקות שאינה מניחה לאור להצטמצם תתבטא, כלפי המקבל, בתקיפות שאינה נותנת מקום לזולתו. זו זיקה מפורשת במקור, ולא רק הצעת איחוי שלנו.

גבול הממצא חשוב אף הוא. שני הדפים אינם פירוש נקודתי לכל מילה בוויצר מד; אין בהם תאריך אמירה שמכריע חזרה היסטורית; ואין מהם רשות להשוות כל הופעה של "מ"ה בעצם" לכל הופעה אחרת. נמצא גישור מפורש בין שתי התנועות, ועדיין צריך למפות את מלוא השימושים.

כי חלק תשל"ב ותיקון ייחוס

בכי חלק הוי" עמו תשל"ב מופיע "היא הנותנת": הדבקות ביש האמיתי קשורה להופעת היש שבמלוכה. יש להבחין בין הדבקות עצמה לבין הירידה להיות חיות מיושבת. תוספת הביאור על ביטול הכלים מסומנת שם בדרך אפשר; אין להרחיב את הסייג אל כל גוף המאמר.²³

בדוח קודם יוחסה לשון על דבקות בלתי ניכרת לתרס"ד עמ' י. בסבב השלישי Dot חזר מן הייחוס המילולי: הלשון היא בכי חלק, והערות מפנה ב"ראה" לתרס"ד. מקור קרוב לתרס"ד עמ' סה נדון אצלו בהקשר אורות הרשימה. אין להחליף את העמוד בשקט ולהציג את הטעות כאילו לא אירעה. קריאת סריקות תרס"ד כאן נשארת קריאתו של המשתתף.²⁴

"דלא כדלעיל": שינוי הביאור והכללת מה שנאמר קודם

השאלה הלמדנית

בסעיף מ של וייצר מתואר אור תוהו מצד האין והביטול שלו, ובסעיף מד הוא מתואר מצד הישות והתוקף. המחבר עצמו מסמן "דלא כדלעיל". קל לקרוא את המילים כמחיקת כל ההסבר הראשון; אבל קריאת הסעיף עד סופו מראה מבנה מדויק יותר: שינוי באפיון ובטעם, בצד שימור מפורש של המידה, ההתכללות

²² מאמרי אדמו"ר האמצעי, דברים ח"ג, תתצה-תתצו. שני הדפים נצפו בסריקה בידי העורך בעקבות Dot בסבב השלישי; אין כאן טענה לקריאת כל המאמר או כתבי היד.

²³ ד"ה כי חלק הוי" עמו תשל"ב, בביאור אורות התוהו, אנא אמלוך והכלים.

²⁴ דוח Dot בסבב השלישי, תיקון R3-DT3 ורשומות R3-C11-C13. הציון לתרס"ד הוא תיעוד תיקון הייחוס, ולא ציטוט חדש מן הדף בידי העורך.

ותוצאתן במלאכים. כאן השאלה אינה אם להאמין לביאור הראשון או לשני, אלא באיזה יחס מדבר כל אחד ומה מצרף אותם המאמר עצמו.

שלב ראשון: שני כיוונים הנצרכים זה לזה

בסעיפים לז-לט מוצגים אור וכלי כשתי תנועות: האור נוטה להיכלל במקורו, והכלי מגביל את האור למציאות מסוימת. חיבורם דורש שבאור תהיה ירידה למטה ובכלי יהיה ביטול לקבלה. ההתכללות אינה ביטול אחד מן הצדדים; היא יחס המאפשר לאור להיות חיות מיושבת ולכלי להיות מקבל.

סעיף מ מוסיף מידה קצובה. אור שאינו יורד לפי המקבל וכלי שאינו מקבל לפי האור אינם יוצרים יישוב. בתוך המהלך מובאים כמה מקרים: חסרון ביטול הכלי ביחס לאור; ביטול יתר שאינו משאיר כלי לקבלה; ומצבים נוספים. בדוגמת התווה המסוימת נזכר החסרון היחסי של הכלי. אין לייחס לה את ביטול היתר הנידון כמקרה אחר.

כבר בסעיף מ מציין המחבר שבמקום אחר מתבאר התווה מן הצד ההפוך, כיש שבאור. כלומר, שני התיאורים לא הוסתרו זה מזה ונפגשו רק אצל מסכם מאוחר. ההבדל עצמו מונח בתוך מהלך המאמר. עדיין נדרש לבאר כיצד נשמר תוכנם יחד; עצם אזכור דרך אחרת אינו ביאור היחס ביניהן.

שלב שני: הקושיה על גוף האדם

בסעיף מג חוזרת שאלת המאמר: אם אור נעלה צריך כלי בטל לפי ערכו, מדוע נשמה גבוהה ניתנת בגוף גס מגוף המלאך? מוסברת מעלת פנימיות שורש הנשמה ויכולתה להפוך גם גוף חומרי. אבל סעיף מד פותח בכך שהשאלה עודנה טעונה הסבר: כיצד יהיה הגוף חומר לצורה לפי הכלל שנאמר קודם? זו קושיה על הספקו של יחס הערך לבדו להסביר את המקרה הזה. היא אינה קושיה על עצם הצורך בחיבור אור וכלי. לכן צריך לקרוא את התשובה החדשה בתור הוספת עומק למקור הכוח, תוך בדיקה של הפרטים המשתנים, ולא בתור הכרזה שכל ההקדמות מיותרות.

שלב שלישי: הסימון הראשון מוסב על אפיון התווה

הסעיף מביא את משל רך כקנה וקשה כארו: תוקף של מידה מורגשת שאינה יכולה להיכלל בהפכה, לעומת ביטול עצמי המאפשר דבר והיפוכו. כאן מסומן "דלא כדלעיל" ביחס לתיאור האור בתווה. אי אפשר למחוק את ההבדל: בתיאור הנוכחי מוקד הישות נמצא באור עצמו, והכלי מועט לפי ערכו.

אולם באותה פסקה עצמה חוזר המתקלא. המחבר אינו אומר שאין עוד צורך במידה; הוא מסביר כיצד שם מ"ה מאפשר את ההתכללות המדודה. בסוף היחידה חוזר גם קו המידה, המודד שיעור וערך בדבר והיפוכו, בין באורות בין בכלים. נמצא שהצורך במידה אינו מוסר מן הביאור: מתברר כוח פנימי שבאמצעותו היא נעשית.

שלב רביעי: הסימון השני מכיל את היישוב למלאכים

הסימון השני ממוקד יותר. כבר בסעיף מב נקשר שורש המלאכים לתוהו והתהוותם לתיקון, וכבר נידונה התכללותם. בסעיף מד חוזר המחבר אל השיוך הזה מן הזווית הנדרשת עתה, ומעיר: "ודלא כדלעיל שהמלאכים בבחי' התקון". השאלה היא כיצד מתיישב אפיונם הנוכחי עם התכללותם, והתשובה היא שהתכללותם באה מהארת שם מ"ה עליהם. החידוש כאן אינו עצם האזכור של שורש בתוהו, אלא תפקיד ההבחנה בין השורש לבין ההארה הפועלת בו בתוך התשובה לקושיה.

זהו העוגן החזק ביותר לקריאה המכלילה. עובדת ההתכללות שנאמרה קודם נשמרת. מה שמשתנה הוא ההסבר שלה: אין די להסיק מן ההתכללות ששורש המלאכים הוא מ"ה עצמו; אפשר שהתכללותם באה מכוח הארה עליהם. לעומת זאת, האדם מתואר במהלך הנוכחי מצד שם מ"ה עצמו. ההבחנה היא בין שורש הדבר לבין הכוח הפועל עליו, ובין הארה לבין העצם.

הטבלה מסכמת שינוי בדגש ובתפקיד ההסבר. מ"ה דחכמה נזכר כבר בלז, שורש המלאכים בתוהו במב, ומעלת פנימיות הנשמה ויכולתה להפוך גוף גס במג. אין מדובר במושגים שהופיעו לראשונה במד.

הנקודה	כמה שכבר נתבאר קודם	כביאור שבסעיף מד	התוצאה הלמדנית
אור תוהו	בסעיף מ מודגשים האין והביטול למקור	מודגשים התוקף וההרגשה באור	יש להבחין יחס למקור מהופעה כלפי המקבל
התכללות במלאכים	ההתכללות נקשרת לתיקון; במב כבר נבדלים שורש בתוהו והתהוות בתיקון	ההתכללות מוסברת באמצעות הארת מ"ה	התופעה נשמרת, ותפקיד ההארה בהסבר מודגש מחדש
נשמת האדם	במג כבר מפורשים פנימיות השורש והכוח להפוך גוף גס	כוח מ"ה עצמו משתלב בתשובה המחודשת לשאלת יחס האור והכלי	מעלה שכבר נאמרה מקבלת תפקיד מדויק יותר במהלך התשובה

הנקודה	כמה שכבר נתבאר קודם	בביאור שבסעיף מד	התוצאה הלמדנית
מתקלא וקו המידה	יחס הדדי מדוד בין אור לכלי	המידה חוזרת בתוך הביאור על כוח ההתכללות	יסוד ההסבר הקודם נשמר בתוך הביאור המאוחר

מכאן שהמילים "דלא כדלעיל" אינן מתורגמות כאן ל"אין ערך לכל מה שנתבאר לעיל". הן מורות לקורא שהאפיון הנוכחי שונה בנקודה מוגדרת. המשך הדברים מסמן בעצמו מה הוכלל חזרה: ההתכללות, המדידה והאפשרות לפעולת מ"ה גם במי ששורשו אינו מ"ה עצמו. אין זו השלמה שהמצאנו כדי להגן על המהלך הראשון; היא כתובה בתשובת המחבר לקושייתו.

שלב חמישי: המקבילה בדברים נותנת גישור חיובי

במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג, תתצה-תתצו, נמצא ביאור הקושר את סיבת הישות לסיבת האין. דבקות האור במקורו אינה זהה להתיישבותו כחיות מוגבלת במקבל. אור שאינו מצטמצם לפי המקבל יכול להופיע כלפיו בתוקף דווקא מחמת אותה דבקות. לכן אין הכרח ש"בטל למקור" ו"תקיף בהופעתו" יהיו שני משפטים על אותו יחס שסותרים זה את זה.

המקבילה אינה מבטלת את הצורך לקרוא את פרטי וייצר. היא נותנת יסוד חיובי מאותו מחבר לקשור שתי בחינות של האור, במקום להציב בהכרח אחת מהן כאמת והשנייה כטעות. במאמר כי חלק הוי"ע עמו תשל"ב נבנה קשר דומה בין הדבקות ביש האמיתי לבין אנא אמלוך. השוואת הפרטים בין המאמרים נערכת לפי נושאייהם; עצם קיומו של גישור כבר אינו השערה ללא מקור.

מה היה חסר בקריאה הקודמת

בתחילה נקראו לז-מב בלי מלוא משקל מג-מד. החסר הוכר בסבב השני. מסמכי R2-R3 כבר קבעו שאין למחוק את המתקלא ואין להסיק חזרה היסטורית מכל שיטה. לכן אין לתאר כאן פסילה כוללת של המהלך כעובדת עבר שלא הוכחה. ההרחבה הנוכחית מפתחת את היחס: שינוי האפיון המקומי, פנימיות שהייתה כבר במג, וההבחנה בין הארת מ"ה לכוחו העצמי.

דרך קריאה להמשך העיון

דרך הביאור כאן עוברת בהקדמה, קושיה, אופן נוסף וחזרה ליסודות מן ההקדמה במעמד מדויק יותר. את ההבחנה הזאת יש לקחת ללימוד מאמרים נוספים של אדמו"ר האמצעי. בכל לשון "דלא כדלעיל" בודקים תחילה למה היא

מוסבת; אחר כך מה נשמר במשפטים הבאים, האם משתנה המושא או היחס, והאם המחבר עצמו מצרף את המהלכים.

החקירה הנוכחית מוכיחה את המבנה בתוך וייצר, ונעזרת בגישור המפורש בדברים. אין היא סקר שכיחות בכל חיבורי המחבר. המסקנה המקומית ברורה: אין כאן שלילה כוללת של המהלך הראשון; יש ביאור נוסף שבתוכו גם נכללים ומוסברים היבטים שנאמרו קודם.

תצוה, ויקהל ונח: מבחן עצמאי לדרך הביאור

המדגם הבא מכוון למקרי מבחן, ואינו סקר שכיחות. תצוה וויקהל נבדקו בתעתיק הרשמי; המקרה בנח נבדק גם בצילום בידי Dot. לכל דוגמה נשמר תפקידה: שתי דוגמאות לשימור בתוך שינוי, ומקרה נגדי לדחייה ממש.²⁵

תצוה: "דלא כדלעיל" ולאחריו חזרת אפשרות קודמת במסגרת מורכבת יותר

אופן קריאה: תעתיק רשמי עם סימוני דף; לא צילום.

1. לפני: מעלת הרצוא והקטנות על השוב והגדלות בשיט, ד מוסבר שהחיות האלוקית באה ברצוא ושוב, ונמשך מזה דפוס דומה לנבראים. בשכ, א עליית המלכות לנקודה באצילות גבוהה מהתפשטותה בבניין קומה בבריאה. המשל הוא תלמיד לפני רבו לעומת היותו משפיע בריחוקו מרבו. כך ניתנת מעלה גם ללילה, לשינה ולקטנות: ההעלאה מגיעה לשורש גבוה, ומה שנמשך אחר כך תלוי במקום העלייה. לשון איתור: "דזנב לאריות יותר עליון ... מראש לשועלים"; "יש בזה מעלה יתירה".

2. הקושיה: האם ירידה ושפלות הן באמת המעלה? בשכ, ב נשאל כיצד אפשר לכנות נפילה ממדרגה, עניות או מיתה בשם עלייה. מכאן בא ביאור אחר: ההסתלקות והקטנות הן תנאי מקדים לקבלת גדולה עליונה יותר. אין אור בלי חושך קודם, אבל אין פירושו שהחושך גבוה מהאור הבא לאחריו בכל יחס. לשון קצרה: "א"כ הירידה עליי והעליי ירידה"; "אלא צריך לומר דודאי זה אמת דאין אור בלא חשך וצמצום קודם".

3. הביאור החדש בשכ, ב-ג מוצג ביטול היש לאין כהכשרה להמשכה חדשה מאין ליש. משל הגרעין המרקיב, הלימוד והתפילה ממחישים שאיבוד המדרגה הקודמת מאפשר קבלה של מדרגה גבוהה ממנה. עליית מלכות לאצילות

²⁵ תורת חיים, שמות ח"ב, תצוה שיט, ד-שכא, ב, ובפרט שכ, ד; ויקהל תט, א-תיא, ב; בראשית, נח, ד"ה ויהי כל הארץ שפה אחת, סד, ועח, ג-ד.

מוסברת כאן כמעבר מן הפרצוף בבריאה אל בניין חדש באצילות; הרצוא הוא הקדמה לשוב הנעלה ממנו. לשון קצרה: "ואח"כ נבנית בבנין חדש באציות"; "מה דקארי נהורא תתאה לנהורא עילאה בבחי' רצוא למטה מבחי' שו"ב באציות".

4. הדחייה המקומית והחזרה המפורשת סוף שכ, ג פותח הסתייגות בפירוש "ה"א כמלקדמין"; בראש שכ, ד הוא מתפרש כהתפשטות מחודשת בבי"ע, לא כבניין חדש באצילות. כאן בדיוק נאמר: "דלא כדלעיל שנבנית בנין חדש באציות עצמו". נשוא השלילה הוא מיקום הבניין המחודש בביאור המסוים של ה"א כמלקדמין, ולא כל העיקרון בדבר צורך הקטנות לפני גדלות. מיד אחר כך נפתחות אפשרויות: אפשר שה"גיבורי כח" הם מלאכים דאצילות; ואפשר "שעושים דברו בבנין חדש באציות והדר לשמוע בקול דברו בבנין בבריאה". אפוא אפילו האפשרות של בניין חדש באצילות, שזה עתה נשללה ביישום אחד, חוזרת בתוך חלופה מורכבת יותר. עוד נאמר באותו עמוד: "ואמנם יהי איך שיהי יכול להיות שיהי יתרון מעלה לבחי' הרצוא על בחי' השוב כדלעיל". כאן החזרה לקודם היא מפורשת; זאת מפני שהנקודה והבניין באצילות עליונים ממצב המלכות ככתר לבריאה.

5. ההכללה אינה ביטול ההבחנות בסוף שכ, ד נשמר גם הביאור ההפוך: הרצוא והירידה נדרשים בשביל השוב והעלייה. בשכא, א מצוין שבמלכות כמקור העולמות, העלייה לאצילות היא הרצוא הנעלה, והשוב להחיות ביי"ע הוא ירידה. ההבדל בין משפיע למקבל מוסבר כ"חותם המתהפך". אבל המחבר אינו מסתפק בחלוקה זו: הוא מוסיף שגם עליית המלכות עצמה היא בבחינת מקבל, וביחס הזה "גם במל' רצוא למטה משוב כמו בנבראים". בשכא, א-ב נוסף ההבדל בין מטי ולא מטי של המשפיע ובין רצוא ושוב של המקבל. בסוף שכא, ב נותר דיון נוסף באהבה, יראה ושמחה; אין להציג זאת כאילו כל הקשיים הסתיימו במשפט אחד.

מה נשמר? שני מבני היחס: מעלה מצד השיבה לשורש הנעלה מן ההתפשטות, ומעלה מצד ההמשכה החדשה שהביטול מכשיר לקבלתה. הם אינם מוכרזים כאותו דבר באותו מובן. ההמשך ממיינ אותם לפי נושא, יחס ומדרגה. מה משתנה? פירוש מקומי של ה"א כמלקדמין, זיהוי המלאכים, ומיקום השוב במסגרת המתוארת. מה אין להסיק? אין לומר שהמחבר "חוזר בו מן החזרה" באופן המוחק את המשפט השלילי; ואין לומר שכל פרט בביאור הראשון הוכשר בלי תנאי. משקל הראיה: חזק, מפני שהלשון "כדלעיל" והחלופה החוזרת מצויות מיד לצד "דלא כדלעיל", ולא מכוח השוואה מרוחקת בלבד.

ויקהל: קושיה על צער הטבילה והחזרת המנגנון לאחר חילוק מדרגות
אופן קריאה: תעתיק רשמי עם סימוני דף; לא צילום. זו דוגמה ל"מהלך נוסף",
לא הופעה נוספת של הביטוי "דלא כדלעיל".

1. לפני בתט, א מתואר נהר דינור כיוצא מהמשכה וירידה של העונג העצמי
בתוך היפוכו, בגבורות ואש. הטבילה שלפני העלייה לגן עדן עליון נידונה כצער
המאפשר יתרון עונג, כדוגמת עונג הבא לאחר יגיעה ומרירות. המחבר כבר
מבחין כאן בין עונג מצד העצם לבין עונג הבא מן ההיפוך. לשון איתור: "שלפ"ע
השכר בעונג הנפלא צריך להיות בהכרח הצער תחלה".

2. הקושיה בתט, ב: אם זהו עונש וצער, מדוע הוא נדרש לנשמות שכבר עלו מגן
עדן תחתון? טבילה נראית כטהרה ולא כעונש. ועוד, קודם נהר דינור תואר
כהמשכה המעניקה מציאות לנבראים, ואילו טבילה היא ביטול המציאות.
לשונות קצרות: "אך עדיין י"ל"; "כטובל במקוה לטהרה לבד ... ולא לעונש
ולצער"; "היפוך הביטול".

3. הביאור המבחין ראשית מופרד נהר דינור התחתון, שבין גיהנם לגן עדן
תחתון ועשוי מזיעת החיות, מן הנהר העליון. בתט, ג-ד מפורט הבדל בין ביעור
הרע ממש בגיהנם לבין ניקוי דקות של גסות ותאוות היתר. לא כל צער הוא
עונש: "וזהו לא לעונש רק כדי שיוכשר לעלות בעילוי". המשל הוא מים רותחים
הממרקים, ולא אש השורפת. בתי, א מוסבר מקור זיעת החיות בפחד ובביטול
שאחרי הרצוא, והשלכת הדבר על מרירות המתקנת המשכות של תאוות היתר.

4. החזרה לנהר העליון וליסוד הקודם בתי, ב עובר המחבר במפורש: "ע"ד כל
הנ"ל בנה"ד התחתון ... כך ממש יובן ברוחניות הרבה יותר בבחי' נה"ד העליון".
כאן אין צורך להסיר גסות גופנית שכבר הוסרה, אלא את הרגשת עצמו שבעונג
ובהשגה הרוחניים של גן עדן תחתון. בתי, ג הוא חוזר להגדרת נהר דינור העליון
כ"גבו" שבעונג העליון העצמי דזיו השכינה כנ"ל", היורדות בהיפוכן בצער,
ומציין "כנ"ל באורך". בתי, ד מובחן צער שמצד ריחוק ממש מצער שמצד העדר
קירוב, כבן המצפה לראות את אביו. בתי, א חוזר היישום ל"לפום צערא
אגרא".

מה נשמר? יסוד ההכשרה על ידי ביטול מדרגה קודמת, והקשר בין העונג
העליון לבין היפוכו בצער ומרירות, חוזרים במפורש. מה נדחה או מוגבל? אי
אפשר לזהות את הטבילה העליונה עם עונש על רע גמור או עם ניקוי החומריות
הגופנית שכבר תוקנה. סוג הצער, מושא הניקוי, מקור הנהר ורמת הביטול
מתפרטים. מה אין להסיק? אין להשוות בלא הבחנה עונש, ייסורי אהבה,

מרירות על ריחוק והעדר קירוב; כל כוח הדוגמה הוא שמירת העיקרון תוך הפרדת המדרגות. משקל הראיה: טוב לדגם של העמקה והכללה לאחר קושיה, אך חלש מתצוה לצורך בירור משמעות הלשון המדויקת "דלא כדלעיל", שאינה מופיעה ביחידה זו.

מקרה נגדי: נח, תיקון מקומי אמיתי לגבי חלק לעולם הבא

אופן קריאה: תעתיק רשמי; נוסח סוף ס גם צילום הוצאת קה"ת תשנ"ג, הוצאה ששית, עמ' 156, עמוד PDF 161. באותו צילום מראה המקום המקביל לסעיף ג הוא סד, א-ב, עמוד PDF 134. אין זו מהדורה ביקורתית של כתבי היד.

1. לפני בסעיף ג נאמר במפורש שדור הפלגה פשט יד בעיקר ולכן אין לו חלק לעולם הבא, ואילו דור המבול, אף שחטאיו חמורים, יש לו חלק לעולם הבא מפני שלא פשט יד בעיקר. לעומת זאת, בנוגע לקיומם בארץ, דור המבול אבד בשל הפירוד והמריבה, ואילו דור הפלגה התקיים בזכות השלום החיצוני.
2. הקושיה או הלחץ המתקן אין בסעיף ס קושיה עצמאית בנוסח "אך קשה". יש עימות ישיר עם תוכן המשנה בפרק חלק, שלפיו שני הדורות חסרי חלק לעולם הבא. אין להמציא כאן חוליית קושיה שאינה כתובה; הלחץ הוא הסתירה בין הקביעה המוקדמת לבין המקור המובא בסיום.
3. הביאור החדש והשלילה בסעיף ס נאמר גם על דור המבול שאין לו חלק לעולם הבא. בע"ד הניסוח חד: "אבל לענין עוה"ב שניהם שוים ... (דלא כדלעיל)". לאחר מכן מוסבר שלדור המבול חסר חלק לעולם הבא מפני השחתת דרכו וצ'לם אדם, אף שלא פשט יד בעיקר כדור הפלגה.
4. מה חוזר ומה לא נשמר ההסבר בדבר ההבדל בקיום הארצי: שלום ואחדות לעומת גזל ומריבה. כמו כן נזכרת בסוגריים דעת זוהר שלדור המבול יש חלק לעולם הבא, אך היא מסומנת כדעה בתוך דיון במקורות, ולא כאישור מחדש לכך שזו המסקנה המשותפת למשנה ולכל הדעות. לכן אין כאן הכללה של שתי טענות סותרות כטענות אמת באותו מובן. הקביעה המוקדמת "דור המבול יש להם חלק" נדחית בתיאור המבוסס על המשנה; רכיבים אחרים במהלך נשמרים, והדעה השונה מקבלת מקום כדעה מובחנת. משקל הראיה: מקרה נגדי חזק מאוד לכל טענה ש"דלא כדלעיל" אצל המחבר הוא רק העמקה שאינה דוחה שום טענה.

תוספת מועילה מאותו דרוש בנה: פירוש שנדחה כמספיק חוזר בתוך הסבר רחב

אין זו דוגמה סטטיסטית עצמאית נוספת, מפני שהיא באותו דרוש של מקרה ג. היא מועילה דווקא כביקורת פנימית: באותו טקסט יש גם תיקון ממש וגם הכללה. בתחילת סעיף א, סג-ד, מובא פירוש הראב"ע שלפיו המגדל משמש אות שמאפשר לבני אדם המרוחקים להיקבץ במקום אחד. נשאל שעדיין "ונעשה לנו שם" אינו מתיישב עם החשש "פן נפוז", ומדוע האל חושש מאחדותם או מעשיית שם בארץ. בהמשך, סעיף נה בעז, ג, חוזר במפורש "דפי' הפשוט הוא כמ"ש הראב"ע כנ"ל", אך הקיבוץ מתפרש כיצירת כלי לאחדות ולהמשכת שם מ"ה. סעיף נז בעז, ד-עח, א חוזר לשאלת שני הטעמים ומסביר את התאחדותם במסגרת זו. חזרה זו אינה מאשרת שהפירוש הטבעי הראשוני הספיק לבדו; היא משתמשת במרכיבו בתוך רובד הסבר נוסף.

המסקנה היא לבדוק מהו הנשוא המדויק של השלילה ומה המחבר מחזיר בהמשך. אין כלל שלפיו "דלא כדלעיל" תמיד מוחק הכול, ואין כלל שלפיו לעולם אינו דוחה טענה. גם המדגם אינו מחליף קריאה עצמאית של וייצר עצמו.

אורות תוהו בכלי תיקון: מה העבודה משנה

ההסבר לקיום התיקון אינו שלם עד שהוא עונה על העתיד: כיצד יתגלו אורות תוהו בכלי תיקון בלי שהשבירה תחזור? אם רק מקטינים את האור, לא הוסברה קבלת המעלה הגדולה. אם רק חוזרים לאותם כלים, לא הוסבר מה השתנה ביחס שהביא לשבירה.

תורת חיים בשלח משיב על שינוי המקבל. הצדקה נלקחת מיגיע האדם ומדברים ששורשם בכלים שנפלו בנוגה. על ידי מעשה המצווה הם נעשים כלים לקדושה; בעלייתם נעשים כלים רחבים לקבלת האורות הגדולים של תוהו.²⁶

"רחבים" אינו רק מקום פנוי גדול יותר. העבודה משנה את שייכות הכלי לקדושה ואת יכולתו לשאת גילוי. אין צורך לבטל את מעלת השורש כדי למנוע משבר; יש להכשיר יחס אחר בין הגילוי למקבל. בכך מצטרפים בניין פרצוף, התכללות ופעולת הבירור, בלי שכל אחד מהם ייהפך לשם נוסף של האחר.

²⁶ תורת חיים, בשלח, רנב, ד"ה ולהבין בתוספת ביאור. העורך קרא את תעתיק העמוד והערותיו בעקבות המשך החקירה של Dot.

המקור גם אינו מלמד שכל חומר שנפל נעשה מאליו כלי רחב. הוא מתאר מעשה מצווה ואת העלייה הנפעלת על ידו. ההבחנה מצילה את הביאור משני קצוות: תפיסה שהחומר אבוד מעיקרו, ותפיסה שאין צורך בעבודה מפני שהשורש הגבוה כבר מבטיח את התיקון.

מן הצד הזה אפשר להבין את החיבור בין תוהו לתיקון: הכלים נעשים רחבים לקבל את האור הגדול, ואין הוא חוזר באותה צורה של נקודה מורגשת המבטלת את זולתה; הוא מתקבל בכלי שנבנה ונתברר. ההרחבה הזאת מפורשת בבשלח; המיפוי המלא בינה לבין כל מונחי וייצר וכי חלק הוא סידור פרשני שיש להוסיף לבדוק.

מיעוט וגידול הנוקבא: שבע בחינות, לא שני שמות למצב אחד

”נקודה” ו”פרצוף מחזה ולמטה” אינם שתי דרכי ניסוח לאותה קומה. עץ חיים לו, אומר על תכלית המיעוט שאין לה פרצוף, והיא עומדת למטה מן היסוד. בבחינה הבאה כבר יש פרצוף שלם ב” ספירות, ששיעור קומתו מחזה ז”א ולמטה. ההבדל אינו רק כמה גבוה המקום; הוא אם כבר נבנה פרצוף.²⁷

בחינה	הבניין והיחס	מה עדיין חסר
א	נקודה כלולה מ” תחת היסוד	אין פרצוף
ב	פרצוף ב” ספירות באחור, מחזה ולמטה	אורות ה’ ראשונות עדיין לא נמשכו בה
ג	הארה נוספת באחור	טרם חזרה לפנים בפנים
ד	פרצוף פנים בפנים, מחזה ולמטה	אורות הפנים מן העליונות עדיין לא נמשכו
ה	הארה מן העליונות תוך הקומה החלקית	טרם השוואת הקומה והכתרים
ו	פנים בפנים בכל שיעור קומתו	כתרו גדול משלה; קבלתה באמצעותו
ז	שני מלכים בכתר אחד	תכלית הגידול, קבלה מאימא שלא באמצעות ז”א

²⁷ עץ חיים, שער לו, פרק א, פירוט בחינות האחור והפנים; פרק ב ליישומן בסדר הבריאה וההיסטוריה.

גם "שווה בקומה" אינו בהכרח "כתר אחד". הבחינה השישית משאירה הבדל בכתר ובדרך הקבלה. קיצור המוחק זאת מאבד דווקא את ההבדל שעליו נסבה שאלת השבת: מה הייתה מאפשרת ההמתנה, ומה חזר בפועל אחרי החטא. ט' הספירות נידונות בכמה מאורעות: במיעוט הירח הן עולות לז"א; בחטא הן יורדות לקליפות. עץ חיים משתמש בהבחנה זו גם בביאור שני החורבנות. בחורבן ראשון הוא משווה את ההסתלקות למיעוט הירח; בחורבן שני הוא משווה את המצב לחטא אדם. זהו קשר מפורש בין מהלכים, ועם זאת נשמר ההפרש ביעד ובאופן הקלקול.

"עולה" ו"יורדת" הם אפוא שני תיאורים הדורשים זיהוי מושא. הנוקבא יכולה להישאר נקודה כשהעליונות עולות, ולהישאר נקודה כשהן נופלות. מצב המקבל הדומה אינו מוכיח שתנועת הבחינות שהסתלקו זהה. כך גם אין להפוך את החטא לשם אחר למיעוט או לשבירה.

העולם שקודם החטא ועבודת האדם בו

התיקון קדם לאדם, אך לא הסתיים לפניו. עץ חיים מתאר בירור של בחינות עליונות שנעשה מאליו, ולעומתו מ"ן של המלכות שנותר לבירור התחתונים. קיום עולם מתוקן במובן של בניין אינו שקול לגמר כל בירוריו.²⁸

גם הרע לא נוצר כולו לראשונה בחטא. הייתה מציאות קליפות וניצוצות מעורבים מחוץ למדרגת האדם שבגן. עץ חיים משווה נוגה לפני החטא לקליפה נפרדת שקל להסירה, ולאחריו לקליפה דבוקה. החטא משנה את דבקות התערובת, ולא רק מוסיף שם חדש לעולם זהה.²⁹

יש להבדיל ידיעה על מציאות רע, ידיעה פנימית והתערבות בפועל. אם מקור אומר שאין באדם תערובת, אין מכאן שלא הייתה אפשרות אזהרה או פיתוי. הנחש והציווי אינם נעלמים. ואם מקור אומר שהרע בלבושים, צריך לדעת מתי ובאיזו בחינה; אי אפשר לתארך כל משפט על בי"ע אוטומטית לזמן שלפני החטא.

האדם ממשיך, הניצוצות מתעלים

תורה אור הן האדם מציג את השאלה עצמה: כיצד יתבררו ניצוצות אם האדם אינו מכיר את הרע? תשובתו היא להוסיף אור בגן. מכוח ריבוי הגילוי מתעלים

²⁸ עץ חיים, שער ל"ט, דרוש א, מן "כל אותה בחינה של מעלה" ועד ביאור מ"ן דנוקבא.

²⁹ עץ חיים, שער מ"ט, פרק ב, משל הקליפה הנפרדת והדבוקה; תורה אור, בראשית, ה, ד-ו, א.

הניצוצות שהתערבו, והקליפות כלות בלי אותה מלחמה שבה המברר נכנס למקום התערובת.³⁰

המילה "ממילא" מתארת את אופן העלייה אצל המתברר. היא אינה מתארת אדם היושב בלי עבודה. אבוקה גדולה מכלילה גם נר רחוק; עצם המרחק אינו מחייב שהאדם ייצא אל כל ניצוץ. האדם פועל בהמשכה, והגילוי פועל בהעלאה.

מכאן תיקון למהלך שנוסה בסבב הראשון: "מחוץ לגן" במאמר ויקח תשי"ב אינו ראייה להתלבשות מתוכננת גם אילו לא חטא. ההקשר שם הוא אחרי שנידון בגירושין. תורה אור מסביר במפורש דרך שבה ניצוצות רחוקים מתעלים בלי יציאה זו. ההצעה נזנחה, ולא הושארה כ"אפשרות שקולה" בלי ראייה.³¹

מצווה, תפילה וכריתת אחיזה

שער הכוונות מתאר את אדם עושה מצווה ומתפלל וכורת את אחיזת הקליפות באחוריים. לאחר הסרת האחיזה באה הנסירה וחזרת פנים בפנים. הנסירה עצמה מיוחסת לחסד העליון של אימא; בדרוש המפיל היא מתוארת כפעולת המאציל. הפעולה האנושית והפעולה העליונה מתייחסות לשני שלבים, ואין צורך להעמידן כמתחרות.³²

זהו דגם מועיל להשוואה עם תורה אור: האדם מכין והגילוי פועל. אבל המונח "ממילא" בחסידות אינו נהפך בשל ההשוואה למילון של כל עלייה ונסירה בכתבי האר"י. דמיון מבנה עדיין טעון הבחנת מושאים. בסבב ההשלמה נוסף לשם, המתאר במפורש את שבת בראשית האפשרית כתיקון ממילא מכוח קדושתה; אין צורך להעמיד את המונח כחסידי בלבד. שער ההקדמות מגביל את יכולת התיקון המתוארת באותו שלב עד סוף היצירה, כשהעשייה נשארת אחור באחור. זה גבול מפורש שיש לכבד; אין להפכו לקביעה על כל רגע ומעשה אפשרי של אדם, ובוודאי לא לשלילת אפשרות ההשלמה בשבת.³³

מקבילה בעץ חיים לט, ג מתארת את תיקון החי בקריאת שמות ואת המשימה בצומח ובדומם בעבודת האדמה ובאכילה קודם תיאור החטא. לכן עבודת אדמה כשלעצמה אינה מוכיחה שמדובר דווקא אחרי הגירוש. מקום העבודה ואופן

³⁰ תורה אור, בראשית, ד"ה ויאמר ה' אלקים הן האדם היה כאחד ממנו, ה, ג-ו, א.

³¹ ד"ה ויקח ה' אלקים את האדם תשי"ב, בהקשר הגירוש ועיקר הבירורים מחוץ לגן.

³² שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש א; דרושי הלילה, דרוש ברכת המפיל.

³³ שער ההקדמות, דרושי אבי"ע, דרוש ב, ביחידה על שלושת הזיווגים ותיקון אדם הראשון.

הבירור צריכים להיבדק בנפרד; אין המקבילה מוכיחה יציאה מתוכננת מחוץ לגן אילו לא חטא.³⁴

אכילה, קרבנות ושלוש תקופות

עץ חיים מט, ג אומר שהדומם והצומח לא נגמרו להתברר, ולכן היו אוכלים לבררם. זהו משפט חיובי על מעשה בירור קודם החטא. הוא אומר מה המעשה ומה תכליתו, אך אינו מכנה אותו במפורש "בירור במלחמה" או "בירור ממילא".³⁵

לעומתו, צו תשי"א אומר שעבודת הקרבנות בגן הייתה המשכת אלקות ולא בירורים. הנושא שם הוא הקרבנות. אין זה משפט השולל כל בירור בכל פעולה של אדם. אכילה וקרבן אינם אותו מעשה, ולא נכון לייצר סתירה לפני שמזהים את הנושא.³⁶

פירוש נוסף בשער הפסוקים

ביחידה שנאספה מן ההשמטות וסומנה "מזולתו" מתואר תיקון החי בקריאת שמות, ותיקון צומח ודומם באכילתם ובהפיכתם לבשר אדם. איסור אכילת בשר מוסבר שם בכך שהחי כבר נתקן. לאחר החטא נזכרים מזבח, קרבן ותשובה המתקנים שוב; אחרי קלקול דור המבול הותר הבשר לנח לצורך בירורו.³⁷ היחידה מפרטת גם את עבודת המקדש: האדם בתשובה ובוידוי, החי בקרבן, הצומח במנחות ובנסכים, והדומם במלח. כך ניתנת מפת מושאים חיובית, בלי לזהות את כולם עם נפש האדם. היא מחזקת את פירוש האכילה כבירור, אך עדיין אינה פירוש חב"ד ישר לאופן אכילת מט, ג.

בסבב השלישי הוצע להסיק מאיסור אכילת בשר "אין בשר ואין קרבן" קודם החטא. ההיסק נדחה: איסור אכילה אינו איסור הקרבה, וצו תשי"א דן במפורש בקרבנות הגן. אין צורך להמציא רשימת קרבנות היסטורית כדי לקיים את ההבחנה הזאת.

³⁴ עץ חיים, שער לט, דרוש ג, ד"ה והנה כשנולד אדם וחווה. נבדק כתעתיק במסגרת IS1 בידי Dot.

³⁵ עץ חיים, שער מ"ט, פרק ג, ד"ה ודע כי באדם הראשון.

³⁶ ד"ה צו את בני ישראל תשי"א, סעיפים ג-ה, הנחה בלתי מוגה.

³⁷ שער הפסוקים, בראשית, דרוש ד, הגהת א"ש: "מצאתי בהשמטות", מן "ד' כוללים" עד ביאור המקדש. מעמד היחידה נשמר: קטע שנאסף מן ההשמטות, ולא גוף רצוף של הדרוש הקודם.

שני שינויים לאורך שלוש תקופות

לפני החטא - המשכת אור, שמירה וכריתת אחיזה, וגם אכילה לבירור מה שלא נגמר. אחרי החטא - עבודה בתוך מצב של תערובת ודבקות אחרת. מתן תורה מוסיף שינוי נוסף במעלת ההמשכה, שאינו זהה לעצם המעבר מגן אל עבודת האדמה.

תקופה	מוקד העבודה	הגבול בהסקה
לפני החטא	המשכה; שמירה; אכילה לבירור	אין להמציא לוח תרי"ג ביצועים
אחרי החטא ולפני סיני	בירור במצב התערובת	טרם מעלת ההמשכה של מתן תורה
אחרי סיני	בירור בתורה ובמצוות והמשכה עליונה	אין היתר לאיסור לשם בירור
לעתיד	המשכה בלי אותו צורך בבירור הרע	נשמרת מעלת מתן תורה

צו תשי"א מכנה את ההמשכות שלפני מתן תורה "ריחות" ביחס לחידוש שאחריו. אין מכאן שההמשכה הראשונה הייתה חסרת ערך; ההשוואה מסבירה מעלה חדשה. לעתיד מצטרפים היעדר התערובת המחייבת בירור ומעלת ההמשכה שלאחר סיני.

תורה אור מתאר עבודת אדמה, אכילה ואמירת "אחד ואהבת" בביאור עבודת הבירורים. זהו תיאור בשפת עבודת ישראל. אין לתארך את נוסח התפילה לאדם ההיסטורי או לשבץ אותו בטבלה כמעשה מתועד קודם סיני. הבדל באופן העבודה אינו עדות לסידור תפילה שנשמר מאדם.

כמה ציוויים נצטווה אדם

בתורה אור מפורש רמ"ח מצוות עשה בהקשר "לעבדה" והמשכת האור. שורשי המשכה ושמירה אינם הוכחה שכל פרטי תרי"ג המצוות בוצעו בגוף האדם ובזמנו.³⁸

בעת"ר נצפו בסריקה המילים "רק ז"מ". פירוש המניין אינו סגור. רמב"ם מונה שישה נושאים לאדם ומוסיף אבר מן החי לנח; תוספות בסנהדרין מוציאים את איסורי הבשר והעץ מן המניין שבדבריהם, מפני שאינם נוהגים לדורות. הם

³⁸ תורה אור, בראשית, ה,ד; והשוו וזהר ח"א כז,א בדרשת לעבדה ולשמרה.

עוזרים להבחין ציווי זמני ממניין לדורות, אך אינם פירוש מפורש לדברי הרש"ב.³⁹

לפיכך אין להדפיס "שבע, ואחת מהן איסור העץ" כמסקנה מוכחת בעת"ר. גם חיבור חשבונני נאה של שישה ועוד אחד אינו מחליף מקור על המניין המסוים. המילים נצפו; משמעותן המדויקת נשארה יעד לעיון.

מקור מפורש לממילא בגן והגבול של החיבור לאכילה

בויקח תשי"ב נאמר שבגן היה ענין הבירורים בדרך ממילא, ועיקר העבודה לאחר הגירוש. זה מקור חיובי לאופן בירורי הגן; הוא אינו מצטט את משפט האכילה במט,ג. לכן ביאור האכילה לאורו הוא סינתזה מבוססת-הקשר, ולא ציטוט מפורש על אותה פעולה. חיי שרה תשי"ב מתאר את הבירור שלאחר החטא במקום הניצוץ, מלמטה למעלה. תורה אור חיי שרה טו,ג מבאר אכילה כבירור של תערובת שנעשתה בעקבות העץ; אין להעתיק את כל תיאור התאוה שבו לאכילת הגן.⁴⁰

מה השתנה בחטא: מפת הנפילות

החטא משנה כמה בחינות, ולכל אחת פועל וכיוון משלה. נשירה, הסתלקות, ירידה והתערבות אינן מילים נרדפות. לפני כל דיון בזהות הניצוצות יש להעמיד את מסלולי השינוי.

בחינה	המצב הקודם והשינוי	מקור עיקרי
נשמות ובהמות	נתבררו באחור באחור; חזרו לקליפות	עץ חיים מט,ג
לבושי חשמל	היו מבוררים; חזרו להתערב בנוגה	עץ חיים מט,ד
ניצוצי נשמה	נשרו ונטבעו בקליפות	שער הגלגולים ז
זיהרא עילאה	הסתלקה למעלה	שער הפסוקים בראשית
ט' ספירות הנוקבא	ירדו ונתלבשו בקליפה	עץ חיים לו,ב; מח,ג
נוגה	מקליפה נפרדת לדבוקה	עץ חיים מט,ב
העולמות	ירדו ממקומם הקודם	שער מאמרי רשב"י, קדושים

³⁹ ספר המאמרים עת"ר, ד"ה איכה ישבה בדד, רטו-ריז; רמב"ם, הלכות מלכים ט,א; תוספות סנהדרין נו,ב, ד"ה לא נצטווה אלא על ע"ז, בהקשר דברי ר' יהודה.

⁴⁰ ד"ה ויקח הוי" אלקים את האדם תשי"ב, סעיף ה; ד"ה ויהיו חיי שרה תשי"ב, סעיף ה; תורה אור, חיי שרה טו,ג. שני מאמרי תשי"ב הם הנחות בלתי מוגהות.

המפה אינה מחלקת בהכרח את כל השורשים לקבוצות זרות. היא מפרידה נושאי תיאור. הזיהורא המסתלקת אינה ראייה לקבוצת "ניצוצות שנפלו בחטא בלבד"; הרי אינה נופלת לקליפה באותו מסלול. ט' ספירות הן תיאור של קומת הנוקבא, ולא מספר נוסף שיש לחבר אל רפ"ח.⁴¹

מבורר שחזר

מט,ג-ד מציגים חזרה לאחר בירור: נשמות ובהמות, ולצדן לבושים הזקוקים לבירור שני. זו ראייה ממשית לרציפות. העובדה שבירור קודם היה אחור באחור ולא פנים בפנים אינה מבטלת אותו; היא מגדירה איזה בירור נעשה ומה עדיין חסר.

פרי עץ חיים מוסיף באותו הקשר של חטא אדם שמ"ן דאמא שכבר הוברר חזר להתקלקל ולהתערב בקליפות. בהמשך מופיעה הרחבה לעתיק ואריך אנפין בפסקת "וכפי הנלע"ד", המסיימת בצריך עיון. אין להדפיס הרחבה מסויגת זו כקביעה בלתי מסויגת של גוף הדרוש.⁴²

נפילה נוספת והתגשמות

בתקס"ב מתוארים שני מיני בירור בנוגה, ונפילה נוספת של רפ"ח בחטא. ההעמקה מוסברת גם בנפש: כוח מתאוה טבעי לעומת רדיפה והרגשת הרע המוסיפות יניקה. זהו מסלול של שינוי בעוצמת התערובת והגשמיות.⁴³ היחידה אינה ממפה את כל ההיסטוריה של כל פרט. לכן אין להוסיף "רפ"ח שלא נתבררו בלבד" כשלילה מוכחת של חזרת מבורר; ומצד שני, אין מן המילים "נפילה שנייה" לבדן הוכחה שכל פרט עבר כבר בירור קודם. המקורות על מבורר שחזר משלימים צד אחד במפורש.

Grok Bot הרחיב את הקריאה לרסט-רעה וציין השמטה וחסר, וכן הצעת המהדיר לשיוך הקטע למאמר אחר. תנאי המסירה מחייבים זהירות בהסקה מן השתיקה. הם אינם מבטלים את המשפטים המפורשים ואינם מתירים למלא את החסר בתיאוריה רצויה. יש גם להבחין מאמר של אדמו"ר הזקן מן ההנחה שנכתבה בידי אדמו"ר האמצעי; אין כאן טענה לאוטוגרף של בעל המאמר.

⁴¹ עץ חיים, שער ל"ו, פרק ב; שער מ"ח, פרק ג; שער מ"ט, פרקים ב-ד; שער הגלגולים, הקדמה ז; שער הפסוקים, בראשית, דרוש ג.

⁴² פרי עץ חיים, שער ראש השנה, פרק ב, מן "וזה סוד נחש" עד פסקת "וכפי הנלע"ד".

⁴³ מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב, בביאור "ושבית שביו", רעג-רעד. Grok Bot ו-Dot דיווחו על קריאת סריקה; העורך לא צפה מחדש בדפים אלה.

המסקנה החיובית: בחלק מחומר העבודה יש רציפות מפורשת, ולעתים בירור חוזר. המסקנה שאינה מוכחת: מפת זהות של כל פרטי שתי צלעות האגרת. שני ייחסי הנפילה נבדלים, ובירור המלכות פוגש עולם שנשתנה בשני המאורעות. פער תיארוך נוסף דורש סימון: פע"ח קושר חזרת מ"ן דאמא לחטא אדם, ואילו ביחידת מ"ק בעץ חיים לט, א חזרת מ"ן דבינה נידונה בהקשר חורבן בית שני ועשרת הרוגי מלוכה. שני התיאורים תומכים באפשרות חזרת מבורר; אין הם מתירים להרכיב כרונולוגיה אחת בלי ביאור. חזרה נוספת או חילוף בחינות הן אפשרויות טעונות פירוש, ולא מילים שנכתבו במקור.⁴⁴

“הכל ענין אחד”: קשר בתכלית בלי מחיקת ההבדלים

בסבב IS1 נוסף מקור שלא עמד לפני כל המשתתפים בסבבים המוקדמים: בספר המאמרים עטר"ת מצורפים צמצום, שבירה, מיעוט הירח וחטא כ"ענין א' והא בהא תלי". חשיבותו היא שההשוואה אינה רק סינתזה של העורך. יש ביאור חסידי המקשר את ארבעת השמות. שם הכרך הוא עטר"ת, בסדר האותיות שבדפוס; זו שנת תרע"ט, ואין מדובר בשתי שנים שונות.⁴⁵

מהו ה"אחד"? בדיון זה השמות נקשרים אל תכלית העבודה, התורה והביטול. ריבוי הנבראים והאפשרות למציאות מורגשת מציבים את הצורך והאפשרות להחזיר את היש אל מקורו. אין מכאן שהצמצום הוא חטא, שהשבירה נעשתה בידי אדם או שמיעוט הירח הוא ירידה לקליפות. קשר בסיבת התכלית אינו זהות במבצע, בזמן או במושא.

גם עץ חיים משווה את חטא אדם לחורבן, בלשון "הכל א'" או "ענין אחד". הוא עצמו מפרט מה נפל והיכן, ומה כבר היה בנוי בכל מאורע. כך ראוי לקרוא גם את ההשוואה הכוללת יותר: ללמוד מה היא מחברת, ולהמשיך לשמור את ההבדלים שהמקורות מפרטים. אמירה כללית אינה היתר לכתוב שכל הניצוצות בכל מאורע עברו אותו מסלול.

מכאן מתחדדת משמעות "וגם" באגרת. היא מצרפת שני ייחסי נפילה בתוך מערכת עבודה אחת. היא מתיישבת עם קשר עמוק בין הסדרים, אך אינה לבדה הוכחה למפת זהות של כל ניצוץ. ההוכחה לרציפות באה מן המקומות המספרים מה כבר נתברר וחזר; ההשוואה בתכלית מסבירה למה הדיון המשותף אינו מקרי.

⁴⁴ פרי עץ חיים, שער ראש השנה, פרק ב; עץ חיים, שער לט, דרוש א, יחידת מ"ק.

⁴⁵ ספר המאמרים עטר"ת, עמ' רו. קריאת צילום בדוח Grok Bot; בהשלמת העורך נמשכה גם שכבת הטקסט של דף המקור. המקבילות שנמסרו בהמשך תעריב ובמאמרים מלוקטים נשמרות בפנקס IS1 במעמד הקריאה שנמסר לכל אחת.

השבת שלא הושגה: היתר, תיקון וגמר

המתנה לשבת מופיעה בכמה טענות, וצריך להוכיח כל אחת במקורה. היתר הפרי אינו כשלעצמו הוכחה לגמר הבירור; תיקון כולל אינו ציטוט של המניין רפ"ח; תיאור השבת שאחרי החטא אינו הפרכה של תרחיש שבו החטא לא אירע.

היתר הפרי וקידוש על היין

אור החיים מפרש את האכילה קודם זמנה בדוגמת ערלה, ומתאר המתנה לשבת וקידוש על היין. במקום אחר מודגש שהאיסור לא היה איסור עולם. זו מסורת מפורשת על זמן ההיתר, ולא מסקנה מכלל עמום שכל איסור עולה בשבת.⁴⁶ בשיחת שלח תשי"ט מתבאר שעץ הדעת מתעלה ונכלל בעץ החיים בשבת. הביאור נותן תוכן לעלייה, אך השיחה בלתי מוגה. ההפניה ללקוטי שיחות חכ"ד אינה הופכת אוטומטית את כל נוסח השיחה למוגה; המקור המקורי באותו עמוד לא נפתח במחקר זה.⁴⁷ אין בידינו זיהוי מאומת של מקור חז"לי קדום לכל הנוסח "היה מקדש על היין". מסורות על המתנה של שלוש שעות, קדושת הפרי, אכילה בזמנה וקידוש אינן נרשמות כציטוט אחד מחז"ל בלי בדיקת שרשרתן.

תיקון העולמות וקיומו

שער הכוונות מתנה את התיקון בהימנעות מן החטא ומן הזיווג המוקדם ובהמתנה עד ליל שבת. הוא מתאר את העולמות נשאים בתיקונם, במקומם ובמציאותם הראשונה בקיום מתמיד. אין לרוקן את הלשון הכוללת לעלייה קטנה כלשהי.⁴⁸

עץ חיים לו, א-ב מתאר את תכלית גידול הנוקבא: פנים בפנים, כתר אחד וקבלה מאימא שלא באמצעות ז"א. אילו לא חטא אדם, היה מעלה מ"ן בשבת הראשונה ומעורר את הזיווג בבחינה זו. זהו תיאור חיובי של המדרגה שהיה יכול להגיע אליה, והוא נעלה מחזרת הקומה שאירעה אחר כך בפועל.⁴⁹

⁴⁶ אור החיים, ויקרא יט, כו, בייחוסו למדרש תלפיות; גוף מדרש תלפיות לא נבדק במחקר זה. וכן בראשית א, כט. לעניין קדושת הפרי וההמתנה השווה לקוטי תורה, קדושים, כט, א.

⁴⁷ תורת מנחם, חלק כ"ו, שיחת שבת פרשת שלח תשי"ט, סעיפים ו-ח; ההפניה ללקוטי שיחות חכ"ד עמ' 133 נשארה לבדיקת המקור. Grok Bot קרא תרגום והערות.

⁴⁸ שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש א, מתחילת הדרוש ובהמשך "ולבאר המאמר הזה".

⁴⁹ עץ חיים, שער ל"ו, פרק א בבחינת תכלית הגידול; פרק ב, "ואלו לא חטא אדם הראשון".

במקורות אלו "אכילה" יכולה לשמש גם לשון זיווג. אור החיים מדבר בפר', והדרושים הלוריאניים מבארים סדר זיווג. יש ביניהם הקבלה של המתנה לזמן הראוי; אין לזהות את מושאי המשפטים באופן אוטומטי או להחליף פרשנות בסיפור היסטורי נוסף שלא נאמר.

נמצא מקור המחבר גמר לשבת

הבירור השתנה בסבב השלישי. פרי עץ חיים, שער ראש השנה פרק ב, אומר שלא נשאר לברר אלא המ"ן דמלכות דבחינת פנים בפנים, ומחבר את בירורו לשבת בראשית אילו המתין אדם. בתוך אותה יחידה נאמר: "היו כל המלכים נבררין לגמרי".⁵⁰

המקור מחבר ארבע חוליות: מה כבר נתברר; מה נותר; התנאי של המתנה לשבת; והשלמה באותה שבת. בהמשך הוא מנגיד בין השלמה שהייתה אפשרית בפעם אחת ובין הבירור מעט מעט בכל זיווג עד ביאת המשיח. ההבדל בין התרחיש למציאות כתוב במקור עצמו.

לכן הניסוח הקודם "אין מקור המחבר גמר לתאריך" מבוטל. יש מקור מפורש לגמר בירור כל המלכים בשבת בראשית בתנאי המתואר. אין צורך להמתין לפתרון כל שאלות המניין כדי להודות במה שנמצא.

מה נשאר לבאר? המילה רפ"ח אינה כתובה בפסקה זו. הקשר בין המלכים, ניצוצי השבירה והמ"ן מבוסס בקורפוס, אך מנייני בחינות אינם מוחלפים בלי הסבר. הניסוח המדויק הוא: גמר כל המלכים מפורש; הקשר למערכת רפ"ח מקבל עוגן בשיורי המלכים שבמט, ג ובפירוש ר' יהודה פתיה, בית לחם יהודה, הנוקב במספר בתוך תרחיש השבת. אין זו משוואה בין כל המניינים, ואין זה ציטוט של המספר מן הפסקה. ראו להלן את פירושי השבת.

אין להפריך את התרחיש מכוח מה שלא נגמר לפני החטא במט, ג. מצב שעדיין חסר אינו גבול של מה שהיה יכול להיגמר בהמשך. גם גבולות בירור שלמה או אלפי שנות העבודה שאחרי החטא אינם ראייה שהמתנה ללא חטא לא הייתה יכולה להועיל. בכל מקרה צריך לשמור את תנאי המשפט.

⁵⁰ פרי עץ חיים, שער ראש השנה, פרק ב, ד"ה אמנם צריך שתדע כי כל זה אשר נעשה מיה"כ עד ש"ע. התעתיק נקרא בסבב השלישי; בסבב IS1 נבדק גם צילום דפוס קארעץ בידי העורך, ודפוס ירושלים תשכ"א נבדק בצילום בידי Dot. משפט הגמר קודם להערת "וכפי הנלע"ד" ואינו מסווג בדיעבד בחתימתה.

בשיחת שבת בראשית תשמ"ג חוזרת מסורת ההמתנה והקידוש על יין עץ הדעת. הדף שנבדק מסומן בלתי מוגה. הוא מחזק את ענף ההמתנה והקידוש בחב"ד, אך אינו נוקב ברפ"ח ואינו מחליף את לשון פע"ח על גמר המלכים.⁵¹

השבת הראשונה: שלוש דרכי קריאה ומחלוקת שנותרה

אחרי החטא עץ חיים לו, ב מתאר חזרת פנים בפנים בבחינה השישית, בלי הכתר; שער הכוונות מתאר עיכוב זיווג עד שמיני עצרת. השוואה טובה אינה מתחילה בהכרזה שהכול סותר, וגם לא שהכול כבר מיושב. היא מציבה תחילה ארבעה צירים: קומה, מקום, זיווג וקיום. פרק יכול לתאר אחד מהם בלי למסור באותו משפט את כל האחרים.

ההבחנה בין מצב לפעולה

בפע"ח חזרת פנים בפנים נידונה אחרי יום הכיפורים, והזיווג בשמיני עצרת. לפיכך פנים בפנים אינו בכל מקום הוכחה שכבר נעשה זיווג. מכאן אפשר לקרוא את לו, ב כתיאור קומה, בלי לייחס לו אמירה מפורשת על זיווג באותה שבת. זו קריאה מסדרת של העורך; היא אינה מילה שהמקור אומר על עצמו.⁵²

יפה שעה: השבת הראשונה הראויה לזיווג

נמצא מפרש ישיר לקושי המסוים. יפה שעה מעמיד את לשון עץ חיים מול ספר הכוונות, הן בעיכוב הזיווג הן בזמן החזרה פנים בפנים, ומציע שהכוונה לשבת הראשונה הראויה לזיווג. הוא מדגיש שהפרק עוסק במדרגות, ומזהה את הזמן עם שמחת תורה באותה שנה. זהו פירוש מזוהה על המשפט עצמו, ולכן הקביעה ההיסטורית בסבבי המחקר הקודמים שלא זוהה מפרש כבר אינה תמונת המצב.⁵³

הפתרון אינו חילוף נוסח: המפרש אינו אומר שיש בדפוס אחר מילים אחרות. הוא מציע כיצד להבין את "ראשון". גם שאלת הלוח נשארת: בהנחה שראש השנה ביום שישי, כ"ב תשרי ביום שישי וכ"ג בשבת. שמחת תורה ביום השני בחו"ל יכולה לבאר את המונח, אך אין להמירו בלי דיון בקביעה ששמיני עצרת עצמו חל בשבת.

⁵¹ תורת מנחם, התוועדויות תשמ"ג ח"א, שיחת שבת בראשית, ביחידה על עץ הדעת והמתנה לשבת. בלתי מוגה; בדיקת הדף נעשתה בסבב IS1.

⁵² פרי עץ חיים, שער ראש השנה, פרקים א-ב; שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש א.

⁵³ יפה שעה על עץ חיים ח"ב, שער לו, פרק ב, אות א, ד"ה ואח"כ כשבא יום השבת הראשון; ורשה תרנ"א, נ,א. נקרא בצילום בידי Dot ואומת בצילום גם בידי העורך בסבב IS1.

בית לחם יהודה: שני גורמים שנבדלים

ר' יהודה פתיה קורא את חזרת השבת כזיווג, ומבחין בין קטרוג הירח לבין חטא אדם. בצד הנוגע לקטרוג הירח מתואר זיווג בחסר מדרגה ז'; בצד הנוגע לחטא אדם מתואר העיכוב עד שמיני עצרת. הוא מייחד את הקטרוג להוד ואת החטא ליסוד. זה פירוש, בלשון הצעה, ולא השלמת מילים לתוך עץ חיים.⁵⁴

לפיכך אין להציג "פנים בפנים בלי זיווג" כקריאה היחידה. יש קריאה המפרידה מצב מפעולה; יש יפה שעה המשנה את זיהוי השבת; ויש פתיה המבחין בין גורמי הקלקול. כל הצעה צריכה להיבחן לפי מה שהיא מיישבת ולפי מה שהיא משאירה. ההבחנה הכללית בין פרצוף כולל לפרטי, המצויה באמת ליעקב ובספרים נוספים, עשויה לסייע; החלטה על השבת ההיסטורית היא צירוף פרשני נוסף, ולא פירוש מפורש שנמצא בכל אחד מהם.

התרחיש המותנה והמציאות

ללא החטא עץ חיים מתאר העלאת מ"ן בשבת וזיווג בכתר אחד. פע"ח מתאר בירור המ"ן האחרון וגמר כל המלכים בקיום. לשם אומר שהתיקון היה נעשה מכוח קדושת השבת ממילא, ומזהיר מלקרוא את הלשון "היה גורם" כאילו רק הזיווג עצמו יצר את כל התיקון. אלה תיאורים בצירים שונים של אותה אפשרות; אין להפוך כל אחד מהם להעתק מילולי של כל האחרים.⁵⁵

פתיה נוקב במפורש ברפ"ח בתוך ביאור התרחיש, ומקשר את בירורם למצוות ולתפילות של יום ו' ואת החזרת ז"ן לזיווג אדם וחוה בליל שבת. זה עוגן חיובי נוסף: אין עוד להציג את עצם הקישור לשבת כריק ממקור מזוהה. עם זאת, המילים "כל המלכים" בפע"ח והמילים "כל בחי' הרפ"ח" בפירוש הן שני ציטוטים משני חיבורים. אין לצרפם לציטוט אחד.⁵⁶

קיום מחזורי לאחר החטא

סוף לו, ב מתאר לוח של מצבים: קומה ו' בשבת וב' בחול, שינוי ביציאת מצרים, קיום אחר בבית ראשון, הסתלקות בחורבן ושינויים בבית שני ואחריו. הבחינה השביעית נותרת תכלית הגידול שלעתיד. התיקון שאחרי החטא אינו הגמר

⁵⁴ בית לחם יהודה ח"ב, ביאור עץ חיים שער לו, פרק ב, ביחידה על "כשבא יום שבת ראשון". לשון הדפוס שנבדקה: "ונודווגה עם ז"א בליל שבת". הדוח שהחליף את סדר המילים תוקן ברישום העורך, ולא שוכתב בשקט.

⁵⁵ לשם שבו ואחלמה, ספר הדע"ה ח"ב, ביחידה על ערב שבת בראשית וההערה לפע"ח ר"ה ב; הצילומים בעמ' הסורק 303-304 נבדקו, ומראי הסורק נשמרים בתיק העבודה בלבד.

⁵⁶ בית לחם יהודה ח"ב, על עץ חיים לו, ב, בביאור מה שהיה אדם יכול לברר ביום בריאתו ובליל שבת. הצילום נבדק גם בידי העורך.

שהיה אפשרי ללא חטא, אך אינו חסר תוצאה. יש קיום לשעה, מחזור שבועי, מדרגה היסטורית ויציבות גמורה; אלה ארבע משמעויות שצריך להבדיל.

קיום לשעה, קיום שבועי ומקום העולמות

פירושי השבת מבהירים את היחס בין קומה, זמן וזיווג. כעת יש לברר מה פירושו של קיום לאחר החטא, ואיך עליית מקום נבדלת משינוי הקומה.

עץ חיים לט מתאר חזרת פנים בפנים בשעת הזיווג; שער ההקדמות מתאר עלייה ותיקון בתפילה וחזרה למיעוטה אחריה. אין להרחיב זאת ל"שום תיקון אינו מתקיים אחרי החטא". המקורות עצמם מתארים מצבים שבועיים, רשימו שנשאר ומדרגות שנבנות. המצב הכולל שהיה אפשרי ללא החטא לא נעשה קבוע; אין פירוש הדבר שהעבודה מאז חסרת תוצאה.⁵⁷

שער מאמרי רשב"י מוסיף את מקום העולמות: לפני החטא עמדו למעלה ממקומם עתה; אחריו ירדו, ובשבת הם שבים ועולים עד גבול המתואר ביחס לערב שבת בראשית. אין לערבב עליית מקום עם השוואת כתרים או עם פעולת זיווג. שלוש המפות מצטרפות רק כאשר כל אחת שומרת את מידתה.⁵⁸

נוסח האגרת ומפת הלבושים

שאלת תוכן ושאלת נוסח קשורות, אך אינן אותה בדיקה. גם אם תוכן שתי הירידות מפורש במקום אחר, אין מכאן הוכחה שהמשפט הארוך היה בכתב יד האגרת. וגם אם ציטוט מקוצר חסר את המשפט, אין מכאן ביטול התוכן במקורות האחרים.

עדי הנוסח ומה שאפשר להסיק מהם

הנוסח המקובל כולל את שתי הירידות. בציטוטי האגרת בלקוטי תורה שיר השירים ובאור התורה שלח חסרות המילים הנדונות. Grok Bot הוסיף בסבב השלישי את אור התורה מסעי, שבו ציטוט קצר והערות "נוסף" על ההבדל לעומת האגרת. העורך קרא את התעתיק של המקום הנוסף.⁵⁹

לפי קריאת הסריקה של Grok Bot, הערה 71 במהדורת קה"ת מציינת חסרון גם בדפוס הראשון. זו עדות מהדירים שנקראה בידי משתתף; הדפוס הראשון

⁵⁷ שער ההקדמות, דרושי אבי"ע, דרוש ד, בביאור הנקודה והעלייה בכל תפילה; עץ חיים, שער ל"ט, דרוש א.

⁵⁸ שער מאמרי רשב"י, קדושים, ביאור סתרי תורה דף פג, ביחידה על מצב העולמות קודם חטא אדם ואחריו.

⁵⁹ לקוטי תורה, שיר השירים כח, א; אור התורה, במדבר ב, שלח תקכג; אור התורה, במדבר ד, מסעי אישפא, ד"ה ויסעו ממרה, גוף הציטוט והערות המו"ל.

עצמו לא נפתח בעורך. הסכמת הבנים מספרת על עריכה מהעתקות, אך אינה מוסרת אילן מפורט לכל קטע באגרת כ"ו.⁶⁰

שלושה מקומות ציטוט אינם בהכרח שלושה עדים עצמאיים. ייתכן שנזקקו לאותו עותק, וייתכן שיש ביניהם יחסי העתקה וקיצור. גם הבדלים בין הציטוטים אינם מוכיחים עצמאות: מעתיק יכול להתאים לשון. יש לרשום את המקומות ואת זיקותיהם האפשריות לפני שמציירים אילן מסירה.

"נוסף" בהערת מסעי מתאר הבדל בין טקסטים; אין הוא מתארך הוספה מאוחרת. בדומה לכך, הצעת השמטה מחמת מילים דומות אפשרית, אך אינה מוכיחה מקוריות. תיאור מכירה על עותק מאוחר המעתיק שנת תקע"ד בשער אינו הוכחה ששני דפוסים הודפסו בפועל באותה שנה.

בסבב IS1 אותר לפי קריאת Bot הנוסח הארוך בוילנא ראם, דף קמד, במהדורה המזוהה כתרי"ס מן הקטלוג וסימני הדפוס. מונדשיין מתעד לוח טעויות ודף השמטות לאגה"ק בשקלאוב תקע"ד, לפי עותק שוקן, ותיקון דפוס תרי"ס מכתב יד של הצמח צדק. הדפוס הראשון ולוח ההשמטות עצמו לא נפתחו, ולכן שאלת המקוריות נשארת פתוחה; הופעת הנוסח המאוחר כבר אינה יעד שלא נמצא.⁶¹ כל עוד הדפוס הראשון ולוח ההשמטות לא נפתחו, החוברת מבארת את הנוסח המקובל ומציינת את שאלת מסירתו; אינה מכריעה "מקורי" או "תוספת" מכוח השערה.

לבוש, עור ומקיף

עץ חיים מזהיר במפורש שלא לזהות את לבוש החשמל עם האור המקיף של ז"א. באותו סדר נבדלים חשמל ממש, כעין חשמל, עור, לבוש בינה ומקיפי היושר. העובדה ששתי בחינות מקיפות דבר במרחב התיאור אינה עושה את שתיהן "אור מקיף" במובן טכני אחד.⁶²

גם "ונלע"ד המלווה זיהוי מסוים עם הרפ"ח אינו הופך את כל זיקת הלבוש לניצוצי השבירה לספק, ואינו מכריע שכל לבוש בכל מקור הוא ממש אותו ניצוץ. צריך לעקוב אחר הנושא והמסירה בכל מקום.

באדם נבדלים עצם הנשמה, הזיהרא והלבושים. לבוש יכול להיבנות מבירורי תוהו, להינתן לאדם ולחזור לנוגה; זהו מסלול רציפות חשוב. הוא אינו מבטל

⁶⁰ תניא, קה"ת תשס"ב, תקסח, הערה 71 ושינויי נוסחאות; מקרא הסימנים נב, לפי דוח Grok Bot בסבב השלישי. מעמד הבדיקה: סריקה אצל המשתתף, לא צפייה חדשה של העורך.

⁶¹ יהושע מונדשיין, תורת חב"ד - ביבליוגרפיות, א: לקוטי אמרים הוא ספר התניא, עמ' 26 ועמ' 60, רשומת שקלאוב תקע"ד; תניא, וילנא ראם, "תוצאה חדשה ומתוקנת", קמד. צילומים נקראו בידי Grok Bot בסבב IS1; זיהוי השנה בדוח מסומן כהיסק.

⁶² עץ חיים, שער מ"ב, פרקים ד, י"א-י"ב, ובפרט "ואל תטעה לומר כי זהו האור המקיף".

את ההבדל שבין הלבוש לבין מי שלובש אותו, ואינו מוכיח שאין רציפות נוספת במסלולים אחרים.

הערה 71 בקה"ת אינה רק שינויי נוסח: חלקה הראשון הוא הערת תוכן המקשרת את נפילת החטא לט"ס המלכות על פי תרנ"א. הקישור הוא של המהדיר; תרנ"א אינו הופך מכוח ההפניה לציטוט של אותה משוואה. נוסף ציטוט קצר רביעי באוה"ת ויקרא ב, תרסג. כל הציטוטים מקצרים, ולכן משקלם לשחזור מדויק ותלותם זה בזה אינם מוכרעים מספירתם בלבד.⁶³

מבחני נגד ומהלכים שנדחו

מחקר שלם צריך לשמר מדוע הצעה שנשמעה סבירה לא נשארה במסקנה. המבחנים שלהלן מרכזים את נקודות ההכרעה; ההנמקות המלאות במקומותיהן בחוברת.

שתי קבוצות זרות מפני שנאמר "וגם"

הצעה: שני מושאים מחייבים שתי אוכלוסיות זרות. קושי: חזרת לבושים, נשמות ובהמות לאחר בירור, וכן מ"ן שכבר נתברר וחזר להתערב. הכרעה: שני ייחסי נפילה נשמרים; זרות מלאה אינה נובעת מן החיבור. התיקון אינו זהות מלאה של כל פרט, שגם היא לא הוכחה.

התלבשות מחוץ לגן כתכנון בלי חטא

הצעה: אם הניצוצות מחוץ לגן, גם אדם שלא חטא היה חייב לצאת למקומם. קושי: תורה אור נותן במפורש מנגנון של המשכת אור ועלייה ממילא, והמקור מויקח תשי"ב עוסק בגירוש שאחרי החטא. הכרעה: ההוכחה נכשלה, וההצעה הוסרה מן הביאור.

יותר ביטול תמיד מונע שבירה

הצעה: ריבוי ביטול הוא מדד יחיד לקיום. קושי: סוגי היחס שונים; ביטול למקור אינו בהכרח מסירה למקבל, וייצר עצמו מעלה קושיה ומשנה את אופיון השורש. הכרעה: צריך לבאר יחס אור-כלי, שורש ואופן התכללות; המקבילה בדברים מספקת גישור מפורש שאינו מוחק את הקושיה המקומית.

63 תניא, קה"ת תשס"ב, הערה 71; אור התורה, ויקרא ב, תרסג; פירוט העדים והמהדורות בדוח Grok Bot ל-IS1.

”אין בירורים” מבטל את אכילת אדם

הצעה: כל עבודת הגן המשכה, ולכן אין אכילה מבררת. קושי: מט,ג מפורש, והמשפט בצו תשי”א נושא קרבנות. הכרעה: מבדילים מעשים ומושאים. האופן הטכני של אכילת מט,ג עדיין דורש פירוש ישיר, ולא השלמה שקטה מן המילה ”ממילא” במקום אחר.

עבודה ארוכה אחר החטא מפריכה גמר בשבת

הצעה: מאחר שהבירור נמשך עד משיח, לא היה יכול להסתיים בשבת הראשונה. קושי: פרי עץ חיים עצמו מנגיד בין התנאי שלא התקיים להדרגתיות שאחריו. הכרעה: ההפרכה מחליפה תנאים. גמר המלכים בתרחיש מפורש; שאלת המניין נפרדת.

חזרת פנים בפנים מוכיחה זיווג בפועל

הצעה: לו,ב אומר שנעשה זיווג, ושער הכוונות שולל אותו. קושי: משפט לו,ב עוסק בקומה; פב”פ בלי זיווג מתועד במקום אחר. הכרעה: הסתירה המילולית לא הוכחה. גם הסגירה ההפוכה - ”נמצא יישוב מפורש מלא” - רחבה מן הראיה, משום שעדיין אין פירוש המחיל את ההבחנה על כל המקומות.

איסור בשר מוכיח שאין קרבן

הצעה: לפני החטא אין אכילת בשר, וממילא אין קרבן. קושי: שני דינים ושני מעשים, ובצו תשי”א קרבנות הגן הם נושא מפורש. הכרעה: ההיסק נדחה. אין להעלים טעות זו מפני שאותו דוח הביא את המקור החשוב על גמר המלכים.

החטא רצוי משום שיצאה ממנו עלייה

הצעה: התכלית המאוחרת הופכת את העבירה לדרך העבודה המקורית. קושי: הייתה דרך השלמה מותנית בשמירת הציווי; החטאים עצמם היפך הרצון. הכרעה: מעלת התיקון אינה היתר לחטא. מותר, לימוד איסור ודחיית איסור הם מסלולים שונים בעבודת הבירור.

תיקי ההכרעות: ההצעה, משיכתה ומבחן המקור

מעמד היחידה: תיעוד R1-R3. ממצאי IS1 והתיקונים המאוחרים מרוכזים בפרק סבב ההשלמה ובגוף הביאור; אמירת ”טרם נמצא” מתארת כאן את מצב הסבב המתועד.

תיקים אלה מרכזים את המעברים הלמדניים, ולא רק את מסקנתם. הזיהוי T כאן הוא של חוברת הסיום; הוא אינו מחליף מזהים היסטוריים בדוחות. מקום שבו זהות הראשון אינה מתועדת מתואר כדיון משותף, ולא ניתנת בו בכורה מדומה. מראי המקום המלאים נידונים בגוף הפרקים ובהערותיהם.

T1 | שתי נפילות ושני מאגרים זרים

ההצעה נמשכת מלשון "וגם": אם המלכות מבררת גם אלה וגם אלה, לכאורה שתי קבוצות נבדלות. כוחה הוא בנאמנות לשני ייחוסים נפילה במשפט. חולשתה היא המעבר מהבחנה לשונית למפקד של זהויות: אדם יכול לתאר חפץ לפי מוצאו ולפי מה שאירע לו שוב בלי לטעון שהחפץ נעשה שני חפצים. כבר במחקר העורך הוצע מסלול לבוש מרפ"ח שנתבררו ושבנו ונפלו. R1 חייב להבחין אותו מעצם הנשמה; R2 הוסיף מט, ג-ד ותקס"ב; R3 הוסיף מ"ן שנתברר וחזר להתערב בפע"ח. לכן זרות מוחלטת אינה עומדת בראיות. ההפך הקיצוני - שכל פרטי הניצוצות בכל המשפטים זהים - לא הוכח גם הוא. הכרעה: שני מאורעות ושני ייחוסים, עם מסלולי רציפות מפורשים והיקף חפיפה שלא נמפה במלואו. תשתנה אם יימצא פירוש ישיר לאגרת המגדיר את תחולת כל צלע במפורש; גם אז יידרש להשוותו למפת המקורות, לא למחקר את המושאים השונים.

T2 | "הכול נפל" כמנגנון יחיד

משיכת ההצעה היא בפשטותה: אור גדול שובר כלי, והכול נעשה חומר עבודה למטה. אבל שער יח, א מפריד הסתלקות אור, שבירת כלי והישארות ניצוץ. לכן היא מאבדת בדיוק את ההבחנה שמסבירה כיצד הכלי השבור ממשיך להתקיים וכיצד יש מה לברר. הדוחות חזרו על שלושת הגורלות, אך Grok השתמש גם ב"רשימו". העורך לא הפך את הדימוי לזהות כוללת. המקבילה של אותיות מילה המתפרדות מסבירה אובדן צירוף; אין בה הוכחה שהאור האלקי הוא חומר הנחתך לחלקיקים. בשלב המאוחר נוספה הבחנת מב, יב בין הארה דרך מסך לנפילה מעולם. הכרעה: ההפרדה מבוססת; ההמחשות משרתות אותה בתנאי שאינן מחליפות את המונחים. מקור על "ירידה" ייבחן בכל פעם לפי הנושא והפועל, ולא ייכנס אוטומטית לעמודת קליפה.

T3 | ארבע פעמים ע"ב מסביר את כל הרפ"ח

כוח ההצעה בשוויון חשבונאי נכון. הוא עדיין אינו מסביר מדוע נבחרה כל מדרגה, כיצד נמנעת כפילות ומדוע נאמר שמב"ן ירדו יותר. פירוט ע"ב, ע"ג, ע"א, ע"ב בדוחות נתן תביעת בדיקה טובה יותר מארבע שורות שוות.

בסבב השני הובחן עומק הבחינות הנופלות מגודל המספר בשורה. כמו כן הופרד כלל מן הפרטים המתפצלים למטה. מכאן שהרפ"ח אינם מכסה של 288 מעשי תיקון, ושימוש במניין אחר אינו מוכיח מיד שמדובר בחומר זר.

הכרעה: הסכום שייך למערכת כללים מסוימת. יחסו לש"ך, שכ"ה, מ"ן ומלכים דורש פירוט נוסף במקום שבו הוא משנה מסקנה, ובייחוד בשבת. אין לשחזר מן המספר לבדו אונטולוגיה מלאה של הנשמות.

T4 | שלושת אופני ההארה כצינור אחד

ההצעה של R1 אצל 4.7 חיברה דחיסה, עיניים ופרסא לסיבת תוקף אחת. היא מושכת מפני שהיא נותנת סיפור בעל רצף, אבל שער ח, ב מבחין אור עיניים, אור חדש והארה לבניין הכלים. קירבה באותו שער אינה זהות מסלול.

העורך פתח את הפרק ו-4.7 חזר מן החיבור ב-R2. מקורות על יציאה בחוזק או עיגולים אינם מחזירים את השרשרת בלי זיהוי הנושא. גם ההסבר החסידי על דבקות אינו גשר מפורש בין מסלולים אלה מעצם דמיון המילים.

הכרעה: נשמרת תשתית שער ח כמנגנון בבניין הכלים, ומוסר האיחוד. שום חזרה על ההמחשה בדוח אחר אינה הופכת אותה ללשון האר"י.

T5 | ביטול למקור שווה להתיישבות במקבל

משיכת ההצעה: אם השבירה קשורה לישות, יותר ביטול אמור לפתור אותה. תורת חיים הראשון מציג יחסי קבלה מסוימים; מד מוסיף תיאור אחר; כי חלק מצמיד דבקות לאנא אמלוק; ודברים ח"ג קושר במפורש אין ויש. הדיון הראה שהמונח ביטול אינו משתנה יחיד בסולם כמותי.

הביקורת הנכונה איננה "הביטול לא אמיתי". הוא יכול להיות אמיתי כלפי המקור, אך לא להתיישב במידה לפי המקבל. כך התקיפות כלפיו עשויה לבוא דווקא מן הדבקות. הכלי עצמו זקוק גם לכושר קבלה ולא רק להעדר מציאות.

הכרעה: גישור ביטול/ישות מבוסס במקבילה מאותו מחבר; אין מכאן שכל מ"ה וכל אין בכל היחידות זהים. חקירת השיטה בחוברת מסבירה מדוע מעבר בין מהלכים אינו ביטול אוטומטי של הראשון.

T6 | "דלא כדלעיל" מוחק את כל ההסבר הראשון

הניסוח הבעייתי צמח מן ההצלחה לגלות את סוף מד: כדי לתקן הסתמכות חלקית, הוענק למהלך המאוחר היקף דחייה רחב. השואל זיהה את ההפרזה ודרש לבדוק את דרך המחבר גופה. חקירה זו מצטרפת למחקר, ולא מוצגת כאילו נעשתה לפני R1.

המבחן: בתוך מד נשאר מתקלא; גם שיוך המלאכים מתפרש עם הארת מ"ה עליהם. בדברים נמצא גישור חיובי. העדויות מונעות שימוש במילת המעבר כמחיקת כל התורה שקדמה לה, בלי למחוק את ההבדל המקומי שהמחבר סימן.

הכרעה: שני מהלכים בעלי תחולה; צריך לפרט מה נשמר ומה משתנה. סקר רחב בכל ספרי אדמו"ר האמצעי עוד לא בוצע. הימנעות מהכללה על כולם אינה נסיגה מן התיקון המקומי שהוכח.

T7 | תיקון הוא רק אור חלש יותר

ההצעה משמרת את היחס המספרי אך אינה עונה כיצד יתקבלו לבסוף אורות תוהו. בניין פרצופים, כלים רחבים, פרטים והתכללות מסבירים שינוי במקבל; המשכה שלמעלה מן הקווים מסבירה כוח מחבר. בשלח רנ"ב מקשר את ההרחבה למעשה מצווה בבירור הכלים שנפלו.

מקרה הנגד הוא העתיד עצמו: חזרה לאור חזק באותו כלי קטן הייתה מחזירה את הבעיה. המקור אינו אומר "שום דבר לא השתנה" אלא שהעבודה מכשירה כלי אחר בקבלתו. הרחבה אינה בהכרח הגדלת נפח, אלא בניין שייכות לקדושה ויכולת לשאת גילוי.

הכרעה: מיעוט אור הוא רכיב בתיאור התיקון, לא מיצויו. מה שלא הוכח הוא מיפוי טכני מלא של כל פרט בבשלח לכל פרט במנגנון שער ח; החוברת אינה מציגה את צירוף הרבדים כמילון אחד.

T8 | ממילא משמעו של אדם אין עבודה

כוח ההצעה הוא הקריאה הרגילה של "מאליו". תורה אור שואל כיצד ייתכן בירור בלי ידיעת רע ומשיב בהמשכת אור בגן. האדם פועל, וההעלאה נעשית מכוח הגילוי במתברר. לכן "עבודה" ו"ממילא" אינם סותרים כשהם מוסבים על שני נושאים.

Claude הוסיף מקורות חיוביים לקרבנות, תפילה ושמירה. Bot הוסיף אכילה במט,ג. מן הצד השני, רשימת מעשים מלאה של תרי"ג לא נלמדה מדרשת "לעבדה ולשמרה". שתי ההקצנות - אפס עבודה וכל פרטי סיני בפועל - נדחו. הכרעה: עבודת המשכה ושמירה ממשית; העלאת ניצוצות בלי אותה התלבשות הנדרשת לאחר החטא. אופן אכילת מט,ג בפרט עוד זקוק לפירוש ישיר אם מבקשים לזהותו טכנית עם הממילא.

T9 | מיקום הניצוץ מוכיח ירידה מתוכננת של האדם

T14 אצל Claude ב-R1 הציע ש"מחוץ לגן" מלמד על תוכנית בירור גם בלי חטא. מקורו בוויקח נכון, אבל הקשרו לאחר הגירוש. משל האבוקה בתורה אור אף נותן מנגנון לפעולה למרחוק בלי ירידה למקום הנר.

הבדיקה שינתה את תחולת המקור והובילה לחזרה מפורשת ב-R2. אין צורך לטעון שהאדם לא היה יכול לצאת בשום אופן, טענה שלא נשאלה ולא הוכחה. די לקבוע שהראיה ליציאה הכרחית בתרחיש ללא חטא נכשלה.

הכרעה: ההצעה אינה חלק מן הביאור המתקבל. מקור חדש המתאר תוכנית כזאת במפורש ייבחן לגופו, בלי להשעין אותו שוב על אותה לשון שנקראה מחוץ להקשרה.

T10 | אכילה וקרבנות הם אותו מבחן

בתחילה הוצגה אכילת מט,ג כמקור נגד כולל ל"אין בירורים". זו ביקורת מועילה על סיכום גורף, אך אינה סתירה ישירה למשפט בצו שנושאו קרבנות. מאוחר יותר הוצעה השלילה "אין בשר ואין קרבן" מתוך איסור אכילת בשר. גם היא מחליפה שני מעשים.

הנושא, הפעולה והתכלית צריכים להתאים לפני שבונים סתירה. אכילת דומם וצומח לשם בירור, קרבן כהמשכה ואכילת בשר לשם קיום האדם אינם משפט יחיד. שער הפסוקים מוסיף תיקון החי בקריאת שמות והמשך אחרי החטא; אין להסיק מאירוע אחרי החטא שלילה של כל קרבן לפניו.

הכרעה: מעשה בירור לפני החטא מפורש; צורתו לא נקבעה רק מכוח שם הפעולה. לא הוכח שאין קרבנות; מקור חב"ד דן בהם במפורש. רשימת פרטי הקרבנות ההיסטורית לא הושלמה בדמיון.

T11 | שישה ועוד העץ מוכיחים את ז"מ בעת"ר

משיכת ההצעה בחשבון פשוט ובהתאמה לראשי התיבות. אולם רמב"ם מונה שישה נושאים לאדם, והתוספות מבחינים ציוויים שאינם לדורות. אין כאן משפט האומר שזהו פירוש המניין בעת"ר. אימות האותיות בסריקה אינו אימות של פירושן.

העורך הכין ל-R3 צפייה ברטו-ריז. 4.7 הוסיף בתוספות עוגן ממשי למיון. לכן הדיון התקדם מעבר ל-OCR, אבל השאלה לא נפתרה מכוח צירוף שני נתונים. אין לתקן את ראשי התיבות בלי עד ואין לייצר מכוחם מניין תרי"ג מעשים. הכרעה: לשון המקור קיימת; הפירוש המדויק פתוח. ראייה מכרעת תהיה מקבילה או ביאור המתייחסים למניין הרש"ב בהקשרו.

T12 | אפשרות הגמר מוכחת מן ההיתר בשבת

בהיתר הפרי יש עדות חזקה לאיסור תלוי זמן ולקדושת העץ בשבת. אין באותה ראייה לבדה חשבון גמר כל הניצוצות. לכן הופרדו מתחילת המחקר היתר פרי, תיקון עולמות וגמר בירור. עץ חיים לט חיזק יכולת גמר בלי תאריך; פע"ח ב-R3 הצמיד במפורש גמר מלכים ותאריך.

ההפרדה לא נועדה להחליש מקור חדש. לאחר שנמצא "כל המלכים" עם שבת בראשית, לא נכון להשאיר "אין שום מקור לגמר בתאריך" רק מפני שהמספר רפ"ח אינו באותו משפט. גם לא נכון להכניס את המספר לתוך ציטוטו. הכרעה: גמר המלכים בתנאי ההמתנה מפורש; יחס המניינים דורש הסבר. זו מסקנה חזקה יותר מסיכום R2 ושונה ממנו, ולא שינוי ניסוח בלבד.

T13 | העבודה הארוכה לאחר החטא מפריכה השלמה בלעדיו

ההצעה נעזרת בנתון אמיתי: בירור נמשך עד משיח. טעותה היא החלפת תנאי. פע"ח עצמו מציב את ההשלמה המותנית מול "מעט מעט" לאחר החטא. לכן המקור שהובא כביכול נגד ההשלמה יכול דווקא להבהיר מדוע לא התרחשה במציאות.

בדומה לכך, מה שעוד לא נגמר לפני החטא אינו גבול מוכח של יכולת העבודה אילו נמשכה; ומעלת שלמה בעולם שלאחר החטא אינה גבול מוכח של אדם בתרחיש האחר. החזרות הנדרשות מן המשתתפים הן על ההפרכה, לא על כל תיאור העתיד שלהם.

הכרעה: ההפרכה נדחית. שאלה חדשה תצטרך להשוות אותם תנאים ואותו מושא, או להביא מקור המגביל במפורש את התרחיש של ההמתנה.

T14 | פנים בפנים מוכיח זיווג, והעדר המילה מוכיח שלא היה

שתי ההצעות הפוכות אך משתמשות באותו קיצור. לו, ב מתאר קומת פנים בפנים; שעה"כ ופע"ח דנים בעיכוב זיווג. פב"פ בלי זיווג מתועד סביב יום הכיפורים ושמיני עצרת. לכן זהות שני הפעלים אינה מוכחת. עם זאת, שתיקת משפט קומה אינה עדות לאי-זיווג.

Claude הרחיב ב-R3 את מפת הזמנים והפעולות. התוצאה היא קריאה מיישבת בעלת תמיכה, אך לא פירוש מפורש לכל היחידות. מקום, ערב שבת מול שבת, קומה ודרגה נשארים לבחינה. נוסח "אין פער אמיתי" הוגבל כדי שלא יסתור שאלות שנשארו באותו דוח עצמו.

הכרעה: לא הוכחה הסתירה המילולית שהוצעה; לא הוכחה גם סגירה מלאה. פירוש המחיל את ההבחנה על משפט לו, ב המסוים יוכל לשנות את המעמד.

T15 | נוסח קצר מוכיח תוספת מאוחרת, או הערת השמטה מוכיחה מקוריות

שני המהלכים מבקשים לפתור מהר את שאלת המסירה. מקום ציטוט קצר אינו בהכרח העתק מלא של האגרת, והערת "נוסף" מתארת הבדל בין טקסטים. מנגד, הצעת השמטה מחמת דמיון מילים מסבירה אפשרות, ואינה עדות שאכן כך קרה.

Bot הוסיף מקומות ונתוני מהדירים; העורך אימת את מסעי בתעתיק. הדפוס הראשון וכניסת הנוסח הארוך לא הושוו ישירות. הסכמת הבנים על העתקות נותנת רקע, לא אילן מסירה לכל משפט. תאריך המועתק על שער מאוחר אינו תאריך ההדפסה המאוחרת.

הכרעה: מבארים את הנוסח המקובל; משמרים שאלת מקוריות פתוחה. תוכן שתי הירידות מקבל ראיות נפרדות ואינו תלוי לבדו בהכרעת נוסח המשפט.

T16 | הערת "ראה" היא ציטוט מן המופנה

ב-R2 של Dot יוחסה לשון מסוימת לתרס"ד. בבדיקה החוזרת הוא מצא שהנוסח נמצא בכי חלק תשל"ב, בעוד ההערה מופנה לתרס"ד ב"ראה". מקור קרוב בסה אינו מאפשר להחליף את העמוד ולהשאיר את אותה טענת ציטוט. המשיכה בכשל מוכרת: מאמר מצטט רעיון ומיד באה הערה; הקורא מייחס את המשפט למקור שאליו הופנה. הבדיקה צריכה לפתוח את היעד ולזהות נושא ולשון. במקור קרוב יכול להיות רעיון חשוב בלי שהציטוט הראשון היה נכון.

הכרעה: הייחוס המילולי הישן נמשך בחזרה; ההפניה נשמרת כהפניה והמקור הקרוב כרשומה נפרדת. אין לספור את תיקון הטעות כממצא עצמאי נוסף בלי לרשום את עצם הטעות.

T17 | תכלית הירידה הופכת את החטא לדרך העבודה

התוצאה המאוחרת יכולה להיות נעלית, אך אין מכאן שהאדם נצטווה לעבור. ההבחנה בין סדר השבירה לבין בחירת האדם יסודית: השבירה מעמידה אפשרות, והחטא הוא מעשה בתוך ציווי. באתי לגני תש"ל אומר על החטאים עצמם שהם היפך רצון העליון.

בתמציות נוספה לעיתים "הגלוי". זו תוספת פרשנית, לא מילה שניתן להדפיס בתוך לשון המקור. גם בפע"ח יש אפשרות השלמה מותנית בשמירה, ולכן אין צורך לתאר את העבירה כתנאי המקורי היחיד לתיקון.

הכרעה: תכלית יכולה להתבאר בלי לבטל בחירה, אחריות ואיסור. באגרת העבודה המותרת, בירור ההלכה ודחיית האסור אינם מתחלפים בעבירה לשם בירור.

T18 | הסכמת מודלים מעידה על מקור ועל עצמאות

חמישה דוחות יכולים להישען על אותו קלט, תעתיק או הערת עורך. חזרה אינה חמש עדויות, ואורך הדוח אינו היקף בדיקה. מקור שהובא אצל עמית יכול לשמש לביקורת; עדיין צריך להבדיל איתור, קריאה עצמאית ושילוב.

הדוגמה החיובית היא שרשרת Dot :R3 איתר מקבילה, העורך אימת אותה בסריקה, והיא שינתה את ההסבר. Claude הביא פע"ח, העורך בדק, ומסקנת התאריך השתנתה. זו תוספת ראייתית, ולא מספר קולות. מנגד, מקור שלא קרא משתתף אחד לא נעשה חסר בכל התיק.

הכרעה: כל אמירה על תרומה נבדקת לפי מסלול מתועד. מבחן ההעדר בסוף החוברת מתייחס למסלול זה בלבד, לא לניסוי עתידי או ליכולות הכלליות של המודלים.

מהלך המחקר המלא: מן השאלה לשלושה סבבים

מעמד היחידה: תיעוד R1-R3. ממצאי IS1 והתיקונים המאוחרים מרוכזים בפרק סבב ההשלמה ובגוף הביאור; אמירת "טרם נמצא" מתארת כאן את מצב הסבב המתועד.

נקודת המוצא: מדוע נדרשה חקירה נוספת

המחקר צמח מתוך לימוד אגרת הקודש כ"ו והמשך לעיוני "נשמות חדשות". הקושי אינו רק לתרגם "שבירה" ו"חטא": אם אדם נברא אחרי תיקון העולמות, מה היה עליו לברר, ומה הוסיף החטא על ירידת הרפ"ח שכבר אירעה? השואל ביקש להבין גם את עצם קיום התיקון, מעבר לסיכום "אורות מרובים וכלים מועטים", ואת האפשרות להשלים בלי החטא בכניסת שבת.

מחקר העורך שלפני R1 הציע רציפות דרך לבוש שנבנה מבירורי תוהו, הבחין אור וכלי וניצוץ, והעמיד בירור ממילאי לפני החטא לעומת התלבשות לאחריו. הוא כלל שנים עשר סעיפי ביאור; הפרומפטים הרחיבו אותם לשמונה עשרה שאלות משותפות. פירוט מניין הרפ"ח, תולדות הנוסח, מעשי אדם המסוימים והשלמת השבת לא הוצגו כמוכרעים. זו נקודת המוצא לבדיקת תרומה חדשה; חזרה על משפט שכבר היה בקלט אינה איתור ראשון.

החומר הקודם על נשמות שימש לרציפות מושגית: ביאה ראשונה לעולם אינה זהה לירידה לצורך בירור, וזו אינה זהה לנפילה מחמת חטא. מקור על לבוש אינו מכריע את שורש עצם הנשמה. לא נפתחה כאן הכרעה חדשה בשאלת נשמת אדמו"ר הזקן. הרקע נרשם כדי למנוע מן הביאור החדש לשנות בשקט מסקנות של תיק אחר.

מפת שאלות R1 ומה עלה בגורלן

שאלה משותפת	תביעת הבדיקה	המענה והמשך החקירה
Q1	מה הסתלק, נשבר ונשאר	שלושה גורלות; פרק ב
Q2	רפ"ח וכלליהם המתפרטים	חשבון והכללה; פרק ג
Q3	מיעוט כלים בכמות ובאיכות	קבלה, מבנה והתכללות; ד-ו
Q4	שורש תוקף האורות	דבקות ומסירה למקבל; ה
Q5	ביטול ואנא אמלוך	שני מהלכים וגישור; ה וחקירת השיטה
Q6	מדוע תיקון מתקיים	פרצופים, מ"ה והפכים; ד-ו
Q7	עקודים כמבחן לגובה	הסתלקות אינה מיתת נקודים; ד
Q8	מנגנון, משמעות ותכלית	תכלית אינה היתר לחטא; ב, יג
Q9	מה כבר נתברר קודם אדם	בניין אינו גמר; ז, ט
Q10	מעשי האדם והממילא	האדם ממשיך והניצוצות עולים; זח

שאלה משותפת	תביעת הבדיקה	המענה והמשך החקירה
Q11	לעבדה ולשמרה ותרי"ג	שורשי עבודה ומניין ציוויים; ח
Q12	שמירה, שבת וגמר	פע"ח שינה את המסקנה; י-יא
Q13	מפת תוצאות החטא	נושאים ופעלים נבדלים; ט, יב
Q14	משמעות "וגם"	צירוף, בלי מפקד זהות; א, ט
Q15	הרע קודם ואחרי החטא	תחום התערובת ודבקותה; ז, ט
Q16	עבודת הבירור כיום	שימוש, הלכה ודחייה; א, ט, יג
Q17	תכלית ובחירת האדם	אחריות וציווי נשמרים; ב, יג
Q18	ביאור רצוף ומפה	גוף החוברת ומפת ההכרעות

R1: הקלט המשותף ותנאי העצמאות

כל משתתף קיבל את המחקר הראשוני, מפתח המקורות וההמשכיות, כללי המסירה ושימונה עשרה השאלות, עם מוקד נוסף משלו. דוחות R1 היו חקירות ראשוניות בתיק, ולכן העדר "חזרות" בהם אינו יתרון או חיסרון. התפקיד היה לבחון את ההצעה, לפתוח מקורות ולהגדיר מה ישנה מסקנה; לא לאשר את העורך.

הטקסט של Grok נשמר תחת שם היסטורי שכלל תווית אחרת, אך השואל זיהה את המשתתף כ-Grok. בנוסח החוברת נשמר הזיהוי המעודכן. Grok Bot ו-Grok 4.7 נפרדים ממנו. אין בתיק משתתף נוסף מכוח שם קובץ ישן.

R1 - Grok: תשובה שימושית להתמצאות, ללא חקירה מספקת של היעדים

נמסר מענה מקוצר לכל שימונה עשרה השאלות. הוא שמר את ההבחנות אור/כלי/ניצוץ, שתי תקופות הירידה וההבדל בין נשירה להסתלקות. מעלתו הייתה ארגון תמציתי של מסגרת המחקר. לא תועד מקור חדש מעבר לחבילת הפתיחה, ולא נמסרה הצהרת כיסוי המפרידה לכל ספר בין קריאה מלאה לחלקית.

ב-Q1 הציע זיהוי ניצוץ ורשימו. העורך לא אימץ זהות מילונית זו בלי בירור: חיות שנשארת עם כלי יכולה להיקרא רושם בהמחשה מסוימת, אך אין מכאן שכל שימוש ב"רשימו" בקבלה הוא אותו ניצוץ. ב-Q2 ארבע פעמים ע"ב היה סיכום חשבוני, לא פתיחת חשבון המדרגות. ב-Q4-Q6 ציון שורש באין סוף ושמות חכמה/מ"ה/פרצופים עדיין לא הסביר מה עושה כל אחד מהם.

ב-Q11 "מתכונת שורשית" של מצוות אדם נשארה כיוון ללא מקור למעשים המסוימים. ב-Q12 השבת סומנה כהשערה לפי החומר שלו; אין זה דו"ח שאין מקור בספרות. ב-Q14 עבודת מלכות אחת לא הוכיחה כשלעצמה את מידת החפיפה. תוצאה: חיזוק חלקי למסגרת, בלי הכרעה חדשה בתביעות ההוכחה המרכזיות.⁶⁴

Grok Bot - R1: מסירת האגרת ומסלולי ירידה נוספים

תרומה מרכזית הייתה העברת הדיון מ"מה אפשר לפרש" גם ל"איזה נוסח מונח לפנינו": הערת שינויי הנוסחאות בקה"ת וציטוטים קצרים אצל הצמח צדק. עצם העלאת הנושא חייבה להפריד שאלת מקוריות הנוסח מהתוכן הקבלי. בשלב זה לא נפתח הדפוס הראשון עצמו. לכן המסקנה לא הייתה "נוסח ארוך מאוחר" או "קצר משובש", אלא משימת בדיקת עדים.

תרנ"א קצו ועץ חיים לו, ב הוסיפו את ירידת ט' ספירות המלכות. העורך בדק בתעתיק את ההבדל בין מיעוט הירח, שבו הספירות עולות, לבין חטא אדם, שבו מתוארת ירידה לקליפות. ממצא זה מנע צמצום של כל תוצאות החטא לניצוצי נשמה ולבוש בלבד.

מנגד, כלל גורף שלפיו מה ששורשו באצילות אינו יכול לרדת לקליפה לא התקבל: הוא אינו נובע מן הזיהורא המסוימת שעליה דן שער הגלגולים, והוא מתקשה מול ט' הספירות שבאותו דיון. נדרש תיקון של תחום המקור, לא החלפת כלל אחד בכלל מוחלט אחר. מסלול הלבוש חיזק רציפות אחרי בירור, אך לא זהות של כל הניצוצות.⁶⁵

Dot - R1: יחס אור וכלי ומקרה נגד לפשטנות הביטול

Dot הפנה לתורת חיים וייצר לז-מב. הממצא חשוב מפני שהוא מבחין בין ביטול האור למקורו לבין קבלת הכלי, ונותן גם דוגמה שבה ביטול יתר של כלי אינו מאפשר קבלה. מכאן נחלש כלל "יותר ביטול תמיד מקיים". הדוח הראשון עדיין לא נתן למג-מד את משקלם, וגם העורך שילב את המהלך לפני השלמת סוף היחידה. זו חולשה משותפת שהתגלתה בסבב הבא.

הדוח חיזק את הצורך לבאר את קיום התיקון במבנה ולא רק בכמות אור. הוא הבחין בין סוגי ירידה והפנה לשער הכוונות ביחס לתיקון המותנה בשבת. בעקודים נדרש דיוק: בעץ חיים ו,ה יש "קצת ביטול" ו"סותר על מנת לבנות", אף

⁶⁴ הערכת קליטת Grok בסבב הראשון, סעיפי "חוסרים והכרעות" Q1-Q18; הדוח המקוצר נשמר בנפרד.

⁶⁵ הערכת קליטת Dot ו-Grok Bot לסבב הראשון, סעיפים א-ג ו"נקודות שלא יתקבלו בלי תיקון".

שאינ מיתת נקודים. העורך אימת זאת בתעתיק. לפיכך נדחתה לשון "אין שם כל ביטול", ונשמרה ההבחנה בין סוגי ביטול.

תרומתו בשלב זה אינה הוכחה ששני תיאורי תוהו כבר יושבו. היא העמדת השאלה במונחי יחסים מדויקים ומתן מקור שיש בו תוכן מעבר לסיסמה. שאלה זו הולידה בהמשך את פתיחת מד ואת המקבילה בדברים.

Grok 4.7 - R1: פירוט מניין ומבנה, ולצדם שרשרת אור שנדרשה לתיקון

הדוח התקבל בשלושה חלקי מסירה שחוברו לסדר אחד; נבדק רצף Q18-Q1 ורצף T25-T1. פירוט ארבע ההוויות וכללי מניעת כפל מניין היה תרומה מעבר לאריתמטיקה. שער ח הוצע כמקור לבניין הכלים ולחסרון הארת האוזן. העורך פתח את ח, א-ב בתעתיק וחיזק את הגרעין הזה.

אולם תיאור של אור שנדחס, יוצא מן העיניים ובוקע בפרסא איחד מהלכים שאינם אותו מסלול. ב-Q4 ובביאור הרצוף היה צריך להפריד את אור העיניים מן האור החדש הבוקע בפרסא. תיקון זה יופיע במפורש ב-R2 שלו. גם המשל על אורח וכיסא לא נשמר: הוא החליף יחסים בין אור, כלי ושבר בלי להסביר את ישות הדבקות.

ב"וגם" נדרשה הגבלה לוגית: חזרה על סיבת נפילה אינה מוכיחה שהפרטים אינם זהים. בשבת הדוח שמר על גבולות קריאתו, אך העורך צירף מקורות שכבר נמצאו אצל אחרים. אי-גישה אישית אינה חסר בתיק כולו. בסיכום על הרצון הוספה המילה "הגלוי"; אף שהנוסח המדויק הופיע במקום אחר בדוח, התוספת הוסרה מן המקומות שהציגו אותה כחלק מן המקור.⁶⁶

Claude - R1: עבודת האדם כמוקד חיובי, ומבחן ההקשר ששינה הצעה

Claude הרחיב את חומר עבודת אדם באמצעות צו תשי"א, ויקח תשי"ב וחיי שרה תשי"ב, ואת תיאור התיקון באמצעות עץ חיים ט, ח וי. "לעבדה ולשמרה" לא נותר אצלו רק כותרת: הוצעו תורה, מצוות, קרבנות, המשכה ושמירה, תוך הבחנה ממעלת מתן תורה. העורך אימת בתעתיק את ט, ח ואת אור החיים ויקרא יט, כו על ההמתנה וקידוש היין.

הצעתו ב-T14 הייתה ש"עיקר הבירורים מחוץ לגן" יכול ללמד על תוכנית גם בלי החטא. העורך חזר לוויקח בהקשרו: מדובר לאחר שנידון בגירושין. הקטע

66 הערכת Grok 4.7 בסבב הראשון, סעיפי T5, T18, T24 והשלמת הערכה בעקבות Q1-Q18.

אינו ראייה לתוכנית ירידה ללא חטא. זוהי דוגמה למקור נכון שממנו הוסקה תחולה רחבה מדי. ב־Claude R2 חזר מן ההרחבה כליל; אין להשאיר אותה בחוברת כאפשרות שוות ראיות.

גם חיבור תוהו הקדוש לישות לא הפך גאווה כפשוטה לתוכן קדוש. "היא הנותנת" דרש לזהות מהו היחס שבו הדבקות נעשית תקיפות. חומרו על תערובת בלבושי ביי"ע הוסיף צורך בבדיקת תחום וזמן; הטקסט על מצב מסוים לא תיארך מעצמו כל עירוב לזמן שקודם החטא.⁶⁷

R1: מה נשאר ומה הצדיק סבב שני

לא היה טעם להצביע בין חמש תשובות. החומר כבר הוכיח שיש יותר ממסלול אחד, אך טרם הושלמו חשבון הרפ"ח, עבודת אדם ויחס מהלכי הביטול. העורך קבע חמישה מוקדים: נוסח האגרת; מנגנון וביטול; עבודת אדם; שלוש טענות השבת; ומפת הירידות והעירוב. התיקון מ"שיחת י"א ניסן" למאמר ביום עשתי עשר יום תשל"ב נכנס לזיהוי הביבליוגרפי. קלט R1 נשמר, ולא שוכתב למפרע.

R2: קלט חדש ומוקדים שנועדו לבחון את R1

מחקר R2 נכתב לאחר בדיקת התשובות, עם פנקס מקורות, סיכום R1 והדוחות הזמינים. המוקדים לא ביטלו את חובת המענה לשאלות הליבה. מטרת הסבב הייתה לשנות הוכחות וניסוחים בפועל; לא לקבל עוד חמש גרסאות של אותו מבוא.

R2 - Grok: כנות בחסמי גישה, בלי אימות היעדים המרכזיים

הדוח המלא שהשואל מסר ב־20.10.2026 מאשר מענה לעשר שאלות, ביאור קצר וטבלה. Grok דיווח שקרא את מחקר העורך, הפנקס והמפתח, אך לא את דוחות העמיתים המלאים. יעדי תקס"ב, הערת תניא ואוה"ת לא נפתחו אצלו. מעלתו: לא הציג דפים שלא ראה כקריאת סריקה. חולשתו: לא הביא תחליף מבוסס להשלמת מוקד הנוסח.

הוא שמר על שונות המאורעות ועל אפשרות חפיפה, ועל הפרדת היתר הפרי מגמר הרפ"ח. "התלבשות חלקית" לפני סיני נותרה בלתי מבוארת. את הדפוס הראשון לא אימת, ואת תרנ"א הגדיר בעצמו רק כרקע ומקבילה, לא כפירוש ישיר לאגרת; אין לייחס לו טענה הפוכה. הצהרות קריאה מרוכזות אינן משחזרות לבדן את היקף הקריאה בכל מקור.

67 הערכת Claude בסבב הראשון, "בדיקה עצמאית נקודתית" ו"תרומות שיש לקדם"; דוח, T12-T18 ו-T21-T28.

Grok Bot - R2: מט, ג ותקס"ב שינו את מפת העבודה

הוספת עץ חיים מט, ג הייתה מהותית: לא רק לבוש חזר ונפל; גם נשמות ובהמות שנתבררו מתוארות כחוזרות לקליפות. ובאותו פרק נאמר שדומם וצומח שלא נגמרו היו אוכלים לבררם. העורך קרא את הפרק בתעתיק. מכאן נוסח "לא היה שום בירור לפני החטא" נעשה בלתי אפשרי.

בתקס"ב רעג-רעד דיווח Bot על קריאת סריקה ובה תוספת התגשמות של הרפ"ח בחטא. אלה אינם "מקורות שעדיין איש לא פתח" לאחר שנמסר הדוח; מעמד העורך נשאר קריאת עמית מפורטת, בלי צפייה אישית מחודשת. כך גם הערת מהדירי אוה"ת על אפשרות השמטה במילים דומות: הצעה הוכחה כמופיעה, לא כאירוע היסטורי מוכח.

שלושה מעברים נדרשו לתיקון. אכילה בעץ חיים אינה סותרת ישירות משפט על קרבנות בצו; צריך שוויון נושא. בירור הבהמות לעתיד בעולם שלאחר החטא אינו מפריך יכולת גמר אילו לא חטא. "נפלו עוד" אינו אומר "בלתי מבוררים בלבד". הטענה החיובית בתקס"ב נשמרת, והבלעדיות שלא נאמרה בו מוסרת.

עוד תוקנו ערבוב "אחד ואהבת" לתוך זמן שלפני סיני, הכללת כל ימי הבית כבירור ממילאי, והכרזה על מחלוקת בין עץ חיים לשער הכוונות לפני הפרדת קומה וזיווג. אלה תיקוני תחולה; הם אינם מבטלים את תרומת המקורות שהביא.⁶⁸

Dot - R2: קריאת סוף וייצר חייבה תיקון של מסגרת העורך

Dot השלים את מג-מד וזיהה את הקושיה על גוף האדם, תיאור תוהו כישות האור ותיקון כמ"ה, ושני סימוני השינוי. העורך פתח את ההמשך בתעתיק. לא היה די לצרף הערת "יש עוד פירוש" למודל אחד שהוצג כאחיד. נדרש להציג את הקושי שבגללו המאמר עובר דרך נוספת.

דרך מצותיך קסא, ב וקע, ב הוסיף גשר חיובי בין ריבוי פרטים ליכולת קבלה. העורך קרא את שני הדפים: דעת רחבה שומרת שני צדדים, והנקודה כוללת פרטים בהעלם לעומת התכללותם בגלוי בתיקון. גבורה שבחסד פועלת לטובת הנתינה, בשונה מגבורה הנגדית לה. כך אפשר להסביר מה פירוש כלי רחב בלי להסתפק בנפח.

Dot פתח גם יעדי תקס"ח ותרס"ד בסריקות, לפי תיעודו. אולם ייחוס מילולי לתרס"ד י יתגלה ב-R3 כשגוי. הפנקס הנוכחי אינו נותן לכל דיווח קודם מעמד חסין. מה שנשאר ל-R3 הוא יחס המהלכים והדיוק בייחוס, לא בקשה סתמית לפתוח בפעם הראשונה כל דף שכבר נקרא.

R2 - Grok 4.7: חזרה מפורשת משרשרת האור והפרדת שלוש תקופות

בדוח המלא שנמסר כעת, תשובה 5 מפרקת שמונה חצים: אור העיניים, האור החדש הבוקע בפרסא ואור בניין הכלים. תשובה 7 מפרטת מה עולה, מה יורד ומה נכלל בחשבון. זו חזרה מנומקת מהשרשרת השגויה ב-R1, אף שחלקה תיקון אישי ולא איתור מקור חדש. ההשוואה לקריאת Dot מבחינה בין בניין הכלים להתכללות.⁶⁹

הדוח הבחין גם את מעשי האדם מן העלאת הניצוצות, ואת אחרי החטא מלפני סיני ומאחרי סיני. יעדי תורת חיים ותקס"ב נשארו חסומים אצלו; אין מכך שהיו חסומים לכל התיק, משום ש-Dot ו-Bot דיווחו קריאה בהם. המשל החלופי על אבוקה ופתילה נשאר משל שלו, וחייב לשמור על ההבדל בין אור עיקרי מסתלק לחיות הנשארת.

"אנא אמלוך" נבדל בדוח מדבקות ומביטול כלי שבדרך אפשר; "היא הנותנת" לבדה אינה כל מנגנון ההתכללות. מנגד, הפרדת לבוש וספירות אינה הוכחה לזרות שורשם, וזיהרא שהסתלקה אינה ניצוץ שנפל. קביעות R2 על גמר ושבת נבחנות מול מקורות R3.

R2 - Claude: היקף יכולת הגמר, חזרה מהיציאה המתוכננת, ומגבלת הכיסוי

Claude הרחיב את עץ חיים לט, דרוש א, עם תיאור חיובי של מ"ן ונשמות עד הסתלקות חיות הקליפות. הראיה שינתה את השאלה: לא עוד "האם תיתכן השלמה בלי החטא", אלא מה כוללת ההשלמה והאם תוארכה לשבת. הוא חזר במפורש מן ההצעה על יציאה מחוץ לגן כתוכנית ללא חטא ומן הכללה ששורש הנשמות זר בהכרח לרפ"ח.

הוא הביא את שיחת שלח תשי"ט על עליית עץ הדעת בעץ החיים וההיתר בשבת, ואת אור החיים בראשית א, כט על איסור שאינו עולמי. לצד זאת, תורת

⁶⁹ דוח Grok 4.7 לסבב השני, תשובות 5-7, ובפרט שמונת החצים בתשובה 5; להשוואת בניין והתכללות: הערכת Dot לסבב השני, סעיף 3.ב.

חיים נקרא אצלו לח-מב בלבד; לכן חיבורו למאמר תשל"ב לא התמודד עם סוף מד. נוסח שסומן סינתזה בפנקס נעשה לעיתים מוכרע בביאור. ההערכה דרשה אחדות מעמד בכל מקום.

"רק ז"מ" בעת"ר הושג אצלו באמצעות OCR, ואילו העורך צפה לאחר מכן בסריקה רטו-ריז. הופעת המילים אומתה; פירוש שבע ושילוב איסור העץ לא הוכחו. פער השבת הוצג אז כמועמד לחילוק קומה/זיווג ומדרגה, לא כפירוש מזוהה. בעת הערכת הקליטה לא הועתק הדוח המילולי לקובץ. שני דוחות Claude הושלמו ונקראו מחדש בשיחה הנוכחית; ראו פרק ההשלמה.⁷⁰

R2 והחקירה העצמאית לקראת R3

התקבלו תיקונים שכבר אינם שאלות פתוחות: שלושת מסלולי האור בח,ב; הגבלת "אין בירורים"; חזרת מבורר במט; תפקיד הפרטים ביכולת הקבלה; ושלוש תקופות העבודה. נשארו חמישה מוקדים משני מסקנה: יחס מהלכי וייצר; השבת בפועל; גמר הבירור ומנייניו; אכילת אדם וז"מ; ונוסח האגרת ומסורת ההמתנה.

העורך הרחיב את שער מב כדי למנוע זהות חשמל/מקיף, צפה בעת"ר, ושמר את מחקר R3 כקלט חדש. הוא לא שינה את מחקר R2 לאחר שהמבקרים כבר קיבלו אותו. כך הערת מבקר נבחנת מול הגרסה שקרא ולא מול נוסח מאוחר שטרם ראה.

R3: חמש חקירות מקבילות וחובת שילוב לאחר קליטתן

ב-R3 לא קראו המשתתפים את תשובות עמיתיהם של אותו סבב לפני הגשה. לכן השארת שאלה פתוחה אצל משתתף אינה התעלמות מממצא שהגיע במקביל. לאחר הקליטה העורך חייב לעדכן את החוברת מן הממצא המאומת, ולא לשמר חמש עמדות כאילו מצב הידע לא השתנה.

R3 - Grok: הפרדת יכולת, היקף ותאריך נשמרה, אך חקירת המניינים נשארה קצרה

מוקדו היה יחס מ"ן/נשמות, ש"ך/שכ"ה ורפ"ח והיקף ההשלמה בתרחיש ללא חטא. המענה שהתקבל היה שלם כטקסט מקוצר, עם חמש תשובות ופנקס R3-1-R3-3; הוא לא נתן את מלוא המיפוי שהתבקש. מעלתו הייתה שמירת התנאי והימנעות מהפרכת ההיפותזה באמצעות העולם שאחרי החטא.

⁷⁰ הערכת Claude לסבב השני ותקציר תגובות השיחה, סעיף ג.

בעת קליטתו טרם הגיע מקור פרי עץ חיים אצל Claude. לכן "לא הוכח כאן תאריך" תיאר נכון את מצבו של דוח זה. לאחר אימות פע"ח המשפט אינו נשאר מסקנת התיק. אין לייחס ל-Grok את האיתור, ואין להציג את דוחו כאילו הפריך מקור שלא נקרא בו.

Grok Bot - R3: עד מסעי, חסרי תקס"ב ומעמד ההערות

Bot הרחיב את מפת הנוסח לציטוט אור התורה מסעי אישפא, שהעורך אימת בתעתיק. בגוף הציטוט נוסח קצר ובהערה "נוסף" ביחס לאגרת. התוצאה היא עוד מקום ציטוט, לא תאריך הוספה. בדיקת תלות בין שלושת הציטוטים נשארה פתוחה; שונות לשון אינה מוכיחה עצמאות. בהרחבת תקס"ב רסט-רעה תועדו חסרים והצעת מהדיר בדבר שייכות חלק מהיחידה. החסר מגביל שלילה מן השתיקה, אך אינו מבטל משפט מפורש שקודם לו. למרות סייגים שנוספו, נשארו בדוח לשונות "רפ"ח שלא נתבררו" שאסור להעלות למעמד של חלוקה בלעדית מוכחת. מסורת הקידוש הופרדה לשלביה: המתנה, קדושת הפרי, עליית העץ וקידוש על היין. קריאה בתרגום לקוטי שיחות אינה קריאת הנוסח המוגה בשפתו. קונטרס עץ החיים למהרח"ו פרק י ואוה"ת בראשית מו,א נרשמו כיעדים; אין להפוך הפניה לתוכן שנקרא.⁷¹

Dot - R3: שתי יחידות מקור ששינו את הביאור

Dot הביא את מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג תתצה-תתצו, והעורך צפה בדפים. נמצא יישוב מפורש בין ביטול לישות. בהמשך תורת חיים בשלח רנ,ב נמצא מענה לשאלה כיצד יתקבלו אורות תוהו בכלי תיקון: הבירור עושה כלים רחבים. העורך קרא את התעתיק. שתי התרומות משנות את גוף ההסבר, ואינן רק הארכת רשימת ספרים.

תיקון תרס"ד היה מפורש: לשון דבקות בלתי ניכרת הובאה מכי חלק תשל"ב; הערת "ראה" לתרס"ד אינה ציטוט מילולי מן היעד. מקור קרוב בסה נידון במושא אחר. הטעות נשמרת בתולדות המחקר, והתיקון נכנס להערות ולגוף; אין להעביר מספר עמוד בשקט.

Dot גם תיקן בלעדיות תקס"ב ודייק שבמשפט לו,ב על שבת נאמר מצב פנים בפנים, ולא באותו משפט מעשה זיווג. אין זו הוכחה שלא היה זיווג, אלא מניעת

⁷¹ הערכת Grok Bot לסבב השלישי, סעיפים ב-ה; דוחו, טבלת W1-W10 ופרקי ח-ט.

ציטוט משפט אחד כאילו אמר את השני. חקירת סגנון אדמו"ר האמצעי הנוספת מרחיבה כעת את הטיפול ב"דלא כדלעיל" מעבר לממצא R3.72

R3 - Grok 4.7: עוגן בתוספות, והבדל בין שלמות הדוח לשלמות הבדיקה

4.7 הפריד אכילה מקרבנות ומניין ציווי זמני ממניין לדורות. תוספות סנהדרין נו, ב, ד"ה לא נצטווה אלא על ע"ז, אומת בתעתיק בידי העורך: איסורי העץ והבשר אינם במניין הנדון מפני שאינם לדורות. זו ראייה למיון, ולא פירוש מפורש לז"מ אצל הרש"ב.

הדוח היה שלם עד שורת סופו, אך המשתתף הצהיר שקרא רק חלק מדוחות החובה ולא צפה בעת"ר. לכן אין לומר שהשלים את מלוא מוקדו. הטבלה עדיין מיקמה "אחד ואהבת" לפני סיני למרות הסייג בגוף. העורך הסיר את התיארוך; הסתייגות במקום אחד אינה מתקנת טבלה שסותרת אותה. גם מצב שעדיין לא נגמר אינו הוכחה שאין בכוח הדרך לגמור.

R3 - Claude: פרי עץ חיים שינה את ההכרעה, וטעויות הדוח לא נעלמו

הערכת הקליטה מתעדת דוח מלא א-יב, טבלת L1-L44 וטענות T66-T87. הממצא המכריע הוא פע"ח ראש השנה ב: התנאי של המתנה לשבת, המ"ן שנותר, וגמר כל המלכים באותה שבת. העורך קרא את היחידה בתעתיק והשווה שתי תצוגות טקסט; אין אלה שני עדי נוסח עצמאיים. בפרק י בחוברת משתנה בעקבות זאת המסקנה שנשמרה אחרי R2. הממצא גם חיזק רציפות: מ"ן שכבר הוברר חזר להתקלקל. הרחבה לעתיק וא"א באה בפסקת "וכפי הנלע"ד" ובצ"ע; אין לתת לה אוטומטית אותו מעמד כמו לגוף ההסבר. טבלת הקומה/מקום/פעולה/זמן תרמה לסידור פער השבת, אבל הביטוי "יישוב מזוהה" היה רחב מדי: אין פירוש המצביע על משפט לו, ב ומיישב את כל המוקדים המסוימים.

השלילה "אין בשר ואין קרבן" לפני החטא נדחתה. איסור אכילה אינו איסור הקרבה, וצו תשי"א עוסק בקרבנות הגן. גם זיהרא המסתלקת אינה ראייה לקבוצת ניצוצות שנפלה בחטא בלבד. מקור מכריע אחד בדוח אינו מכשיר את יתר מסקנותיו ללא בדיקה.

שלמות התיעוד ומהדורת החוברת הנוכחית

בחומר הקבצים נשמרו דוחות R1 של Claude, Bot, Dot ו-4.7 והמענה המקוצר של Grok. ב-R2 זמינים דוחות Bot ו-Dot; ב-20.10.2026 השלים השואל גם את דוחות Grok ו-4.7, והם נשמרו בנוסח המסירה ונקראו. שני דוחות Claude, ל-R2 ול-R3, הושלמו ונקראו בשיחה, אך יצוא מילולי שלהם אינו בחבילת הקבצים. ב-R3 זמינים בקבצים דוחות Bot, 4.7, Grok. תקציר עורך אינו מקור מילולי, והשלמת הדוחות אינה קריאה מחודשת בסריקות המקורות שלהם.

נבדקו לצורך ההרחבה מחקרי ההכנה, סיכומי שלושת הסבבים, כל הערכות הקליטה הזמינות ויחידות הטענות והמקורות הרלוונטיות בדוחות הקבצים. אין כאן הצהרה חדשה שכל תמונת מקור שעמית דיווח עליה נצפתה מחדש. המסירה כוללת את החומר הזמין לבדיקה חוזרת; אינה מכונה ייצוא מלא של כל השיחות.

אחרי R3: מדוע עוברים לחוברת ולביקורת ממוקדת

שני פערים רחבים קיבלו עתה מקור חיובי: הגישור בין ביטול לישות, וגמר המלכים בשבת המותנית. יתר השאלות אינן מחייבות למחוק את ההסבר כולו: הן נוגעות למיפוי מסוים בוייצר, לדרגת הזיווג בשבת בפועל, ליחס המניינים, לאופן אכילת מטג ולתולדות נוסח האגרת. משום כך נכתבת חוברת מחקר V2 עם הביאור והדרך, והיא נמסרת לעיון השואל. אין זו פתיחת סבב כללי שמתחיל מאפס, ואין עדיין חוברת לקורא או תרגום.

יומן הספרים: למה נפתח כל מקור ומה שינה

מעמד היחידה: תיעוד R1-R3. ממצאי IS1 והתיקונים המאוחרים מרוכזים בפרק סבב ההשלמה ובגוף הביאור; אמירת "טרם נמצא" מתארת כאן את מצב הסבב המתועד.

יומן זה מבדיל בין הקריאה במהלך שלושת הסבבים לבין הקריאה לצורך עריכת המהדורה הנוכחית. המילים "העורך קרא" ביחס ל-R1-R3 מתייחסות לבדיקות המתועדות באותו שלב; אינן טענה שכל הבדיקות בוצעו מחדש בעת העימוד. קישורי האיתור, מיפוי הסריקות והצהרות המשתתפים נשמרים בתיק העבודה. להלן רק הפרטים המועילים להבנת הבירור.

עץ חיים: בדיקת מנגנון לפני איחוד מושגים

שער ו', פרק ה נפתח כדי לבחון אם עקודים סותרים את הכלל "כל הגבוה נשבר יותר". נמצא הבדל בין ביטול מסוים למיתת נקודים. התוצאה הייתה תיקון שתי הכללות: לא כל הסתלקות היא שבירה, ואין עקודים בלי שום ביטול.

שער ח', א-ב נפתח בעקבות 4.7 לבדיקת שורש ההארה וחסרון הארת האוזן. התוצאה: מקור העיניים, האור החדש והארת בניין הכלים נשארו נבדלים. פרק ב אינו לבדו הוכחה לכל לשון שיוחסה לשער כולו. העורך קרא תעתיק; סריקות מסוימות דווחו אצל Dot.

שער ט', ב וח ושער י', א-ג הוסיפו סיגים, התלבשות, קווים ופרצופים. הם מונעים להפוך כל מה שירד לקליפה, ומסבירים בניין מעבר ל"יותר מקום". אין בהם זיהוי מפורש של כל פרט במשל הפסיכולוגי עם כל הארת אוזן. שער יח א-ג סיפק את גורלות השבירה ואת חשבון רפ"ח; רוב החקירה הטכנית נשענה על תעתיקים והצלבות מדווחות.

שער לו, ב נפתח לתרחיש ללא חטא ולשבת בפועל, ושער לט דרוש א נפתח לכלל אפשרות גמר ומילון מקומות הזיווג. קריאת העורך בתעתיק הבחינה את משפט הקומה ממשפט המעשה. שתי מהדורות קמא ובתרא בתצוגה נשמרו כהבדלי מסירה, לא כעד אחד שאומת מול דפוסים.

שער מט, ב-ד סיפק שלושה נדבכים: נוגה נפרדת ודבוקה; נשמות ובהמות וחזרתן; אכילה לבירור; ולבושים שצריכים בירור שני. פרק ג אומת בעורך בהערכת Bot ל-R2. שער מב, ד ויא-יב נוסף בהכנת R3 לבדיקת חשמל, כעין חשמל ומקיף. הוא תרם גם הבחנת הארה דרך מסך מנפילה. חסר בתצוגה מקוונת אינו מפת חסרים מוכחת בכל דפוס הספר.

שערי רח"ו הנוספים: תאריך, מקום ופעולה

שער הכוונות, ראש השנה א, נפתח לתפילת אדם, כריתת האחיזה, נסירה ותיקון ההמתנה. המקור אינו אומר שהאדם לא פעל; חלק מן הפעולה העליונה מיוחס למאציל. השוואתו לממילא בחסידות מועילה אך אינה זהות של כל מונח.

פרי עץ חיים, ראש השנה ב, נפתח בעקבות R3 Claude. יחידת ההמתנה וגמר המלכים נקראה מחדש גם בעריכת החוברת הנוכחית בתעתיק. היא שינתה את E3 מגמר ללא תאריך לגמר מלכים בשבת בראשית בתנאי המפורש. לא נפתחה סריקת הדפוס לצורך אותה בדיקה; תצוגות מקוונות שונות אינן שני כתבי יד. ההגהה המסויגת שלאחריה נשארה מסויגת.

שער ההקדמות בדרושי אבי"ע, שער מאמרי רשב"י קדושים ושער הפסוקים בראשית הרחיבו אצל Claude את מפת הקומה, המקום והאכילה. שימושם כאן נשען על ההקשר והציטוטים המתועדים בהערכתו; אין לייחס לעורך המהדורה פתיחה חדשה של כל יחידותיהם. פירושי שמן ששון, נקודות הכסף ושערי רחמים נשארו איתורים מדווחים ב־OCR, ולכן לא משמשים כיישוב קלאסי סגור שנקרא בסריקה.

תורה אור, לקוטי תורה ותקס"ב

תורה אור וישב נתן שפה של פירוד וצירוף ושל כלל המתפרט לריבוי. אין להקיש ממשל האותיות לפיזיקה של אור. תורה אור בראשית ה,ג-ו, א ענה במישרין כיצד מתעלים ניצוצות בלי ידיעת הרע: הוספת אור בגן. זהו מקור חב"די ישיר לאופן הבירור, ולא רק החלה שלנו ממודל שלמה.

לקוטי תורה במדבר נתן פירוט ממילא והתלבשות; יש לשמור את גבולות דוגמת שלמה ולא לתאר את כל ימי הבית כמצב אחד. לקוטי תורה נצבים מספק את מנייני עשה ולא תעשה; קדושים כט, א את מסורת ההמתנה וקדושת הפרי. הפניה לקידוש דווקא על יין עדיין זקוקה למקור המתאים, כגון אור החיים, ולא להרחבה שקטה של כל מקור על שבת.

תקס"ב, ביאור להבין שרשי הדברים הנ"ל, רסט ואילך ובפרט רעג-רעד, נקרא בסריקות אצל Dot ו־Bot. העורך הקודם לא צפה מחדש בכל יחידתו. ההמשך נותן שני מיני בירור בנוגה ותוספת התגשמות, ומסביר גם בנפש האדם. סימוני חסר מגבילים שלילה מן השתיקה. זיהוי המאמר כתחילתו ברסט הובחן מהמאמר המוקדם ברסו; מספר עמוד בקובץ לא הומר למספר מודפס.

כתבי אדמו"ר האמצעי ודרך מצותיך

תורת חיים וייצר נפתח תחילה לז-מב, ואחר כך מג-מד. השינוי בהיקף הקריאה הוא עצמו חלק מן המחקר: תשובה הנראית אחידה מתוך חצי יחידה דורשת תיקון כשנקרא המשכה. בחקירה הנוספת נבדקו שני סימוני היסודות החוזרים אחריהם.

תורת חיים בשלח נפתח תחילה ברמט, ג למידות והשכל, ואחר כך הורחב לרמט, ב-רנ, ד אצל Dot. העורך אימת רנ, ב, שבו כלים נעשים רחבים באמצעות עבודה. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג תתצה-תתצו נצפו בסריקה אצל העורך הקודם בעקבות Dot. הם סיפקו גישור מפורש, בלי תיארוך של חזרה בשיטה.

בתייעוד קודם נרשמה גם דוגמה מתורת חיים תצוה שכ,ד. היא לא נקראה מחדש במקור לצורך מהדורה זו; ההכרעה כאן נשענת על וייצר והמקבילה בדברים. באמרי בינה, שערי אורה, פירוש המילות ושערי תשובה לא נערך לצורך החוברת הזאת סקר קורפוס מלא. שמותיהם ביעדי הביקורת הם תוכנית מחקר, לא דיווח ביצוע.

דרך מצותיך קסא,ב וקע,ב נפתח בעורך בעקבות Dot: דעת רחבה, פרטים בעולם, גבורה שבחסד ואפשרות קבלה. ההרחבה אצל Dot כללה את סמוכיהם. תקס"ח ה-י ותרל"א ח"ב תקנה-תקנו נקראו בסריקות אצל Dot והוסיפו תוקף מידות והתיישבות. תרס"ד ט-יא וסה נשמרו כשתי בדיקות שונות; ייחוס הלשון הישן נמשך בחזרה.

מאמרי הרבי, ציוויים ומסורת הפרי

צו תשי"א, ויקח וחי שרה תשי"ב נבדקו ביחידות המשכה, קרבנות, גירוש וממילא. ההקשר של ויקח שינה את הצעת "מחוץ לגן", וצו הגביל את ההכללה על העדר בירורים והפריך שלילת קרבנות. פדה בשלום תשכ"ה נתן כוח מחבר שלמעלה מהקווים. באתי לגני תש"ל והערה 9 שמרו הבחנה בין חטא לירידה ובין תכלית לציווי.

כי חלק תשל"ב נקרא עם ההערות: "היא הנותנת" בגוף, ביטול הכלים בדרך אפשר, והפניות שהן יעדי קריאה נפרדים. ביום עשתי עשר יום תשל"ב זוהה כמאמר ולא כשיחה; הוא תרם לבוש מבירורי רפ"ח. אין בכינוי לא נכון של היחידה הוכחה שאין שיחה אחרת באותו יום.

עת"ר רטו-ריז נצפה בסריקה אצל העורך בהכנת R3. "רק ז"מ" הוא נוסח שנראה, לא OCR בלבד, אך פירושו עדיין לא הוכרע. רמב"ם מלכים ט,א ותוספות סנהדרין נו,ב נתנו מבחני מניין. תוספות נקרא מחדש בעקבות 4.7; הוא מסביר הוצאה מן המניין בהקשרו, ולא מפרש את הרש"ב.

אור החיים ויקרא יט,כו ושיחת שלח תשי"ט ו-ח נתנו היתר פרי, קידוש ועליית העץ. לקוטי שיחות כד עמ' 133 שימש אצל Bot בתרגום ובהערות; אין לראות בכך קריאת המקור המוגה בלשונו. מקור חז"לי קדום לכל פרטי מסורת הקידוש לא הוכרע; "אמרו ז"ל" אינו זיהוי מדויק של החיבור הקדום.

עדי נוסח האגרת ותוצאות שליליות

הערת קה"ת תקסח 71 ומקרא הסימנים נב נצפו בסריקה לפי Bot; הדפוס הראשון עצמו טרם נפתח בעורך. ציטוטי שיר השירים, שלח ומסעי נותנים

מקומות השוואה; רק מסעי נוסף ואומת בתעתיק בעורך ב-R3. אין מפת תלות מוכחת ביניהם.

חיפושים שלא סיפקו טקסט מתאים, חסמי גישה לתמונות ואיתורי OCR שלא נפתחו נשמרו כחסרים בבדיקה. לא שימשו כראיה לשלילת קיומו של מקור. ההבחנה הזאת היא תנאי להמשך יעיל: לחפש את מה שחסר בתיק, ולא לבקש שוב מכל משתתף לפתוח מה שכבר נבדק אצל אחר.

קריאה חוזרת בדוחות Claude: מה אושר ומה חייב תיקון

מעמד היחידה: תיעוד R1-R3. ממצאי IS1 והתיקונים המאוחרים מרוכזים בפרק סבב ההשלמה ובגוף הביאור; אמירת "טרם נמצא" מתארת כאן את מצב הסבב המתועד.

מעמד המקור לאחר השלמת המסירה

ביום ט' מרחשוון תשפ"ז נמסרו מחדש בשיחה שני דוחות Claude המלאים, R3 ולאחריו R2. נקראו כל סעיפיהם: ב-R2 תשעת החלקים, עשר התשובות, הביאור, הטבלאות, ארבעה עשר התיקונים, T65-T29 ופנקס R2-S1-S31; ב-R3 סעיפים א-יב, חמש התשובות, חקירת המוקד, L1-L44, הביאור, טבלת הזמנים, T87-T66 ופנקס R3-CS1-CS24. בשניהם יש סימון סוף. הצהרת הקריאה הזאת מתייחסת לדוחות שנמסרו, ואינה טענה שכל המקורות שהם מונים נפתחו מחדש.

ההשלמה מאפשרת לבדוק לשון ממשית ולא רק תקציר של העורך הקודם. הערכות הקליטה נשארות מסמכים היסטוריים: בעת כתיבתן הדוחות התקבלו בשיחה ולא הועתקו לקובצי המקור בתיק. כעת המקור המלא שוב נמצא בשיחה הנוכחית, והפרטים המהותיים שולבו בבירור להלן. אין לקרוא את מגבלת הקבצים ההיסטורית כאילו תשובת Claude לא התקבלה או כאילו נותר חסר לקריאת המהדורה הזאת.

שלוש מדרגות בהתקדמות טענת הגמר

ב-R1 התקבלה מסורת היתר הפרי, אך לא הוכח ממנה גמר כל הבירורים. ב-R2, ובייחוד Q4, Q10-Q8 ו-T58-T60, הוסיף Claude את עץ חיים לט: יכולת של גמר מ"ן אילו לא חטא, בלי תאריך השבת. זו תוספת חיובית שכבר שינתה את מצב החקירה. ובכל זאת, ב-Q4 ו-Q10 הוא הציב גם את מט, ג ואת

גבול בירור שלמה כנתונים מגבילים. כאן נדרשה ביקורת: מה שלא נגמר עד רגע החטא אינו ראייה שלא היה יכול להיגמר אילו נמשכה העבודה בתנאי אחר. ב-R3, ד.ד. ו-T72, בא המקור מפרי עץ חיים המחבר את המ"ן שנותר, ההמתנה לשבת וגמר כל המלכים. Claude חזר במפורש מן ההפרכה באמצעות מצב העולם שאחרי החטא, ועדכן את T60. זו שרשרת של שלוש הכרעות שונות: היתר בזמן הראוי; אפשרות גמר; גמר המלכים בתאריך המותנה. אין להציג את התוצאה האחרונה כאילו הייתה כבר בדוח הראשון, ואין להשאיר את מסקנת החסר של R2 אחרי שהובא המקור החדש.

טבלת L1-L44: מה עשתה לבירור ומה לא עשתה

ערכה של הטבלה אינו במספר שורותיה אלא בששת השדות שהיא מפרידה: זוג, מקום, קומה, פעולה, תאריך ומשך קיום. שורות L1-L3 מבחינות את בחינות הגידול שבשער לו, א. L4-L10 מפרידות זיווג שהוליד את אדם, תרחיש השבת ללא החטא, המיעוט שבחטא וחזרת הקומה בשבת בפועל. L11-L18 מוסיפות את מקום הזיווג בחיק אבא ואימא ואת מגבלת הקיום לאחר החטא. כך נחשף שהמילה "פנים בפנים" אינה לבדה תיאור של אותה פעולה בכל מקור. L19-L27 משמרות את לשון שער הכוונות, ובפרט "לא נעשה זיווג"; L28-L34 מעמידות לידה את פרי עץ חיים, כולל ההפרש בין חזרת פנים בפנים לאחר יום הכיפורים לבין הזיווג בשמיני עצרת. L35-L40 מוסיפות זיווג לפי שעה ושני אופני פנים בפנים; L41-L44 מוסיפות מקום עולמות וזיווג קין והבל במקום לאה. זהו מיון המאפשר לשאול שאלה מדויקת במקום ליישב משפטים שלא עסקו מלכתחילה באותו נושא.

אולם דוח R3 עצמו משתמש בשתי רמות לשון. בראשו ובדו הוא אומר "יישוב מזוהה בתוך הקורפוס"; בד.ג.1 הוא מגדיר את החלת ההבחנה על שבת הראשון כ"קריאה נתמכת", לא יישוב מזוהה. בד.א.3 וב-T76 הוא משאיר את מועד הפנים בפנים הראשון ואת השבתות שלפני שמיני עצרת פתוחים. לכן החוברת מקבלת את המיון ואת התמיכה בקריאה המיישבת, ואינה הופכת את כותרת ההכרעה החזקה לסגירה מלאה של הפרטים שהדוח עצמו לא סגר.

שלוש הצעות שנבחנו, ושלושה מעמדי ראייה

האפשרות המבחינה בין פנים בפנים לבין זיווג: יש מצב כזה בפרי עץ חיים לאחר יום הכיפורים, והמשפט בלו, ב עוסק בקומה בלי לומר "נזדווגה". זו תמיכה ממשית בהפרדת הנושאים. מנגד, העדר הפועל אינו הוכחת אי-אירוע; החלת ההבחנה על אותו משפט מסוים נשארת פירוש מבוסס.

מדרגת זיווג אחרת: מקום לאה, מ"ן בהשאלה וזיווג עד החזה מתוארים במקורות. ריבוי המדרגות עצמו מוכח. השיוך של כל משפט סתמי למדרגה הנחוצה ליישוב דורש ראייה נוספת. לכן אין לומר שכל הזיווגים נקראים אחרת רק מפני שהתירוץ זקוק לכך.

שבת בתוך עשרת ימי תשובה: ההתאמה הלוחית נלמדת מיום ו' כראש השנה. אך המקור מנמק את העיכוב בתגבורת הדינים בעקבות החטא; הוא אינו אומר שהלוח הוא סיבת העיכוב בשבת בראשית. יתר על כן, פרי עץ חיים מתאר את השנה כחזרה על המאורע הראשון. אין להפוך את סדר החזרה לסיבה המקורית בלי מקור. משום כך ההצעה אינה חלק מן ההכרעה.

תיקונים שהקריאה המלאה מחזקת

השלילה "אין בשר ואין קרבן" מופיעה ב-R3 גם ב-3.3 וגם בה.7, אף ש-R2-Q3 הבחין נכון קרבנות ואכילה והביא מצו תשי"א את קרבנות הגן. זו אינה רק תמצית לא מוצלחת של העורך: זהו נסוג ממשי בדוח המשתתף. האיסור לאכול בשר אינו איסור להקריב; התיקון חל על שני המקומות.

ב-R3-1 וב-1.2, ובניסוח המקביל ב-T81, נשמרת לעיתים נטייה להוכיח קבוצות נפרדות באמצעות ט' הספירות, הזיהור והלבושים. אלא שהזיהור לא נפלה בקליפה, והלבוש הוא דווקא אחד ממסלולי הרציפות של בירורי רפ"ח. לכן הם מבחינים נושאי תיאור, אך אינם מוכיחים מאגרים זרים. ובתקס"ב, "נפלו עוד" אינו מוכיח כשלעצמו שהכוונה רק למה שלא נתברר; זו תוספת שאין לה ראייה בלעדית בפסקה.

ב-R3-3 וב-7 מובא משפט משער הפסוקים ומוקדם לו הכינוי "בלשון האגרת". הייחוס המילולי אינו נכון: זו מקבילה רעיונית מן השער, ולא ציטוט של תניא. בד.ב.3 נכתב "נוסח יציב בשני עדים" על סמך תעתיק ו-OCR. הטקסט המוקלד ושכבת הזיהוי אינם שני עדי מסירה עצמאיים שנבדקו; תלותם לא נקבעה. שני התיקונים נשמרים בחוברת כמבחני ייחוס ועצמאות. הגבול "עד סוף היצירה" נקרא במקור מסוים ובהקשר של תיקון העולמות באותו שלב. Claude מרחיבו בכמה סיכומים לתיאור כולל של כל עבודת אדם קודם החטא. כדי לעשות זאת יש לתאם אותו עם אכילת דומם וצומח ועם עליות השבת שטרם אירעו. החוברת שומרת את הגבול לפי מקורו, ואינה הופכת אותו לגבול נצחי של יכולת העבודה בתרחיש האחר.

מה השתנה ביחס לוייצר לאחר חיבור חקירות R3

ב-2.R3 Claude עצמו כותב שמסגרת ההתכללות אינה נמחקת אלא עוברת מרמת הסיבה לרמת האופן. זו קריאה מועילה, אך הכותרת "מוכפף" אינה מסבירה לבדה את כל היחס בין שני הביאורים. כעת הקריאה החוזרת בווייצר מד מבררת שהמחבר עצמו משמר את התוצאה במלאכים ומבאר אותה כהארת מ"ה, ואת ההתכללות האמיתית של האדם כמ"ה עצמו. זהו עוגן פנימי, נוסף על עצם חזרת המילים מתקלא וקו המידה.

באותו Claude R3 השאיר את E1 ו-T41 פתוחים, מפני שבהתאם להוראת הסבב לא קרא את תגובות עמיתיו. אין זו התעלמות מן המקבילה בדברים שהגיעה במקביל אצל Dot. לאחר שהעורך אימת אותה, מעמד הגישור בין ביטול לישות משתנה בתיק המשולב, גם אם אינו משתנה בתוך הדוח ההיסטורי של Claude. את דוחו אין לשכתב; את מסקנת החוברת חובה לעדכן.

כללי מסירה ומועדים

בכותרת דוח R2 נכתב כ"ז תשרי בצד 19.10.2026, בעוד כללי הסדרה מציינים לאותו יום ח' מרחשוון. תאריך הדוח נשמר כפי שנמסר; בתיאור הערוך משתמשים בתאריך הלועזי המפורש ובתאריך העברי המאומת של המהדורה, בלי להפוך טעות כותרת למועד חדש.

הטענה בסוף R3 שלפיה קיימת הוראה קבועה שלא להעלות ל-Drive אינה מתאימה להוראת השואל בתיק זה, המחייבת שמירת החומר שם. היא מסבירה את דברי המשתתף, אך אינה משנה את יעד המסירה של העורך. כמו כן, שורת סוף, טקסט מלא וקובץ שהועלה הם שלושה נתונים נבדלים: כעת שני הדוחות המלאים נקראו בשיחה; אין לכנות תקציר ערוך העתק מילולי שלהם.

סבב ההשלמה: מה התקבל מכל משתתף ומה השתנה

סבב IS1 נפתח אחרי שלושת סבבי המחקר והרחבת דרכי הביאור. כל חמשת המשתתפים התבקשו לבדוק את החוברת כולה, לצד מוקד אישי, ובהמשך נוספה שאלת סדר ההשתלשלות. כל הדוחות נקלטו לפני השלמת מהדורה זו. אין הסכמה בין מודלים משמשת ראייה; כל שינוי נבחן לפי המקור, ההקשר ותפקידו בביאור. המסירה המלאה נשמרה בנפרד, ותיעוד העורך שלהלן אינו תחליף לדוחות.

Grok: חשבונות, סדר והפרדה בין מצבי הנוקבא

הדוח הראשון והשלמותיו העמידו שוב את פירוט המניינים ואת הסדר הכולל. ההשלמה המאוחרת הוסיפה את הצמצום ומיעוט הירח, אך בתחילה גם ערבבה את נקודת המיעוט עם פרצוף מחזה ולמטה. בהשלמה האחרונה הופרדו המצבים במפורש. כך נרשם תהליך תיקון, ולא רשימת טעויות המוצגת כאילו כולן נשארו בעמדתו האחרונה.

בחשבון שט"ו, ש"ך ושכ"ה הופיעה טעות מספרית: ז' פעמים אדם ועוד ה' נקראו בטעות שכ"ה. העורך דחה זאת וההשלמה הרביעית תיקנה לש"ך. המקור ביח,ה התקבל כמקור חיובי המחבר את הבחינות, תוך שמירת ההפרש בין דרכי חשבון והמתקה. אין לחזור לעמדת זרות מוחלטת, ואין להמיר את הקשר בזהות מספרית.

תרומה נוספת הייתה ההפניה ליח,ד, המפרטת הצטרפות נה"י לתפארת ואימנינם בנפרד. ההפניה נבדקה בתעתיק. לעומת זאת, הדרך שיוחסה לתע"ס על ש"ך פחות ל"ב לא קיבלה מראה מקום מספיק בדוח; היא אינה מודפסת כאן כפירוש מאומת של שער יח. כך נשמר ההבדל בין חשבון נכון מבחינה אריתמטית לבין זיהוי תורני של יחידות החשבון.

מבחן ההעדר: בלי השלמות Grok היה פחות פירוט בתיק המספרים ופחות תיעוד של מעבר מטעות חשבונית לנוסח נכון. אין מדובר במקור יחיד שבלעדיו לא ניתן לדעת את החשבון; התרומה היא פתיחת היחידה והכרחת ההסבר. מגבלתו נשארה עומק הפיתוח והדיוק הראשוני, ולא אידיעת ממצא של עמית שנמצא במקביל.

Claude: מפרשים מזוהים במקום הרמוניה משוערת

החידוש המרכזי היה בית לחם יהודה על לו,ב: פירוש המתייחס ישירות לשבת הראשונה ולעיכוב הזיווג, ונוקב גם ברפ"ח בתרחיש האפשרי של ליל שבת. נוסף לשם, שאומר "ממילא" על שבת בראשית ומעיר על לשון פע"ח. שני הממצאים שינו את מצב הראיות: יש מפרשים מזוהים, ואין להמשיך להדפיס את חסר R3 כמסקנה נוכחית.

Claude ציין במפורש שהקריאה במפרשים הייתה OCR ולא צילום. העורך השיג לאחר מכן את הדפוסים וראה את הדפים המכריעים. בכך שודרג מעמד הממצא בלי לשנות בדיעבד את הצהרת הכיסוי של המגיש. נמצאה גם אידיוק במירכאות: המקור אומר "ונזדווגה עם ז"א בליל שבת", בעוד הדוח החליף סדר מילים והוסיף השלמה. התוכן העיקרי נשמר; הציטוט תוקן בנוסח העריכה.

התקבלו הבחנותיו בין קומה, מקום, זיווג וקיום, וכן הרחבת הלוח ההיסטורי בסוף לו, ב. לא התקבלה הפיכת "כל המלכים" ל"רפ"ח" כהגדרה מספרית המספיקה מעצמה. פתיה נותן עוגן פרשני חיובי; עדיין יש להציג כל לשון בחיבורה. גם השוואת המתנת הפרי והזיווג אינה מבטלת את הבחנת מושאי המשפטים.

מפת ההשתלשלות התקבלה בתיקונים: הרשימו בעקודים אינו אסמכתה מספקת לפרטי הרשימו בצמצום הראשון; מיעוט יום ד' אינו כל מצב הנוקבא ביום בריאת אדם, שכן מתואר גידול מחודש; יום ד' מפורש כבר בעץ חיים, ואינו זקוק רק לעדות לשם. ההגבלות האלה אינן מבטלות את ערך המפה, אלא מתקנות את חציה.

מבחן ההעדר: בלי Claude היו חסרים במסלול המתועד פירוש פתיה המחבר את הרפ"ח לשבת, וביאור לשם על תיקון מכוח קדושת השבת. אלה אינם רק שיפורי ניסוח. מנגד, ממצא משנה מסקנה אינו מאשר כל סינתזה באותו דוח.

Grok Bot: נוסח האגרת ו"ענין אחד"

שני קבצי Bot הורדו ונקראו במלואם. הנוסח הארוך של האגרת אותר לפי קריאת הסריקה שלו לכל המאוחר בוילנא ראם, "תוצאה חדשה ומתוקנת", דף קמד. שנת תר"ס הוסקה מסימני הדפוס ותאריך הצנזור, והכרונוגרמה לא פוענחה. מחקר מהדורות חייב לשמר את הפרש הביטחון בין זיהוי הדף לבין פענוח השנה.

מונדשיין נוסף כעדות ביבליוגרפית ללוח טעויות ודף השמטות באגרת הקודש בדפוס שקלאוב תקע"ד, לפי עותק שוקן, ולתיקון דפוס תר"ס מכתב יד של הצמח צדק. דפוס תקע"ד עצמו לא נמצא פתוח. לכן "חסר בדפוס הראשון" בהערת קה"ת אינו מכריע לבדו מה נמצא בלוח ההשמטות שלו. השאלה נשארת פתוחה באופן מוגדר, ולא בהצהרת ספק כללית על כל האגרת. הערה 71 בקה"ת הופרדה לשני נושאים: הערת תוכן המקשרת את נפילת החטא לט"ס המלכות, והערת נוסחאות. הקישור הראשון הוא מעשה המהדיר; אין להפוך את עצם הצבת הנושאים בסה"מ תרנ"א למשפט מפורש המזהה ביניהם. ציטוט רביעי מן הצמח צדק נוסף באוה"ת ויקרא ב, תרסג. ארבעת הציטוטים מקצרים, ושאלת תלותם במקור משותף מונעת ספירה אוטומטית של ארבעה עדים עצמאיים.

תקס"ב נשמר כמקור לנפילה שנייה של הרפ"ח ולהתגשמות נוספת. אין הקטע הפגום מכריע אם כל הנופל כבר נתברר, ואין בו שלילה של חזרת מבורר. עצם

השימוש באותו סוג ניצוצות אינו מפקד של כל פרט. כאן דוח ההשלמה אישר את ההגבלה שכבר הייתה בחוברת.

החידוש התוכני המרכזי מעבר לנוסח היה עטר"ת רו: הצירוף של צמצום, שבירה, מיעוט וחטא כ"ענין א". הוא נכנס לגוף המחקר תוך הבחנת מאורע ותכלית. הבדל תיארוך חזרת מ"ן דבינה בע"ח לט לעומת פע"ח נרשם כפער ממשי, ולא הועלם בשם הרציפות.

מבחן ההעדר: בלי Bot היו חסרים עוגן הדפוס המאוחר, שאלת השמטות תקע"ד, ההבחנה הפנימית בהערה 71 והמקור המצרף את ארבעת הסדרים. סריקות שדיווח עליהן נשארות עדות קריאתו אלא במקום שנבדקו שוב בידי העורך; אין לייחס לעורך צפייה בכל צילום שבדוח.

Grok 4.7: החיבור בין המעשה לבין אופן הבירור

מסירת 4.7 נבדקה במיוחד לבקשת השואל: כל שבעת החלקים, שש השאלות, ארבע יחידות המוקד, טבלת התיקונים ופנקס S1-S16 נמצאו ברצף עד סימוני הסיום. אין סימן שנקטעה ההודעה. אין מכאן שהחקירה השלימה את כל יעדיה: כמה מקורות לא נפתחו, וחלק מן הביקורת החזותית הוגבל לעמודים מסוימים.

התרומה החיובית הייתה ויקח תשי"ב: נאמר בו במפורש שהבירורים בגן היו בדרך ממילא. כך אין להעמיד את האמירה רק כהשוואה המבוססת על שלמה. יחד עם זאת, המאמר אינו מצטט את "היו אוכלים לבררם" שבמט, ג. חיבור אופן הבירור הכללי למעשה האכילה נשאר פירוש משולב, ולא ציטוט מפורש על אותה אכילה.

תורה אור חיי שרה טו, ג משמש מקור נגדי מועיל: הוא מבאר אכילה המעלה את המאכל לאדם, ומתייחס לתערובת שלאחר אכילת העץ. אין להעתיק את כל תיאור התאוה שבו אל מזון הגן שלפני החטא. חיי שרה תשי"ב מעמיד את העבודה לאחר הגירוש כבירור במקום הניצוץ, מלמטה למעלה, בניגוד לממילא של שלמה. המקורות אינם מיותרים זה לזה, מפני שהם מגדירים מצב ואופן שונים.

4.7 תיקן גם את משל הפתילה שהציע ב-R2: משל שבו האור רק מסתלק מוחק את הניצוץ הנשאר. משל האבוקה והנר בתורה אור נשמר כמשל לבירור מרחוק, ולא הועבר למנגנון השבירה. הכרה בטעות אישית אינה מקור חדש, אך היא תרומה לניקוי ההסבר.

מבחן ההעדר: בלי 4.7 היו חסרים במסלול זה המשפט המפורש של ויקח, הגבול שהוצב באמצעות חיי שרה וההפרדה בין שני משלי האור. גבולות הכיסוי שלו

נשמרים, ובפרט אי־פתיחת שורת ז"מ בעת"ר ושרשרת מקורות הקידוש. אין להציגו כמי שהתעלם מפירושי שבת שעמיתיו מצאו תחת איסור קריאת דוחותיהם.

Dot: רצף וייצר, מדגם נגד יפה שעה

Dot פיתח את מב-מג כחלק ממפת המעבר למד: תוהו בשורש המלאכים, מ"ה ופנימיות הנשמה כבר מופיעים לפני מד. לכן תוקנה תמונה שבה המהלך המאוחר כביכול מגלה אותם לראשונה. ההבדל הוא באופן האפיון, בחלוקת הכוח ובתחום ההתכללות, לצד שימור המתקלא.

שלושת מקרי המבחן בתצוה, ויקהל ונח נכנסו לחקירת השיטה. תצוה הוא מבחן ישיר ללשון "דלא כדלעיל" ולחזרת אפשרות קודמת; ויקהל מראה הבחנת מדרגות והחזרת מנגנון, בלי אותה לשון; נח נותן מקרה נגדי של דחיית קביעה ממש. אין כאן מדגם סטטיסטי, ואין להפוך את התוצאה לכלל על כל כתבי אדמו"ר האמצעי.

הופעת יפה שעה שינתה את תיק השבת באופן עצמאי מפירוש פתיה: הוא מפרש את זיהוי השבת, ולא רק את גורמי הקלקול. הסריקה נפתחה גם בידי העורך. הבירור הלוחי נשמר, ובשום מקום לא נכתב ששמיני עצרת עצמו הוכח כשבת.

דרך מצותיך תוקן בשמו: קסא,ב הוא במאמר לרוקע הארץ, וקע,ב בביאור ושבתה; אין להפנות לשניהם בשם "שורש מצות התפילה". נוספה גם מקבילת ע"ח לט,ג לעבודת האדם לפני תיאור החטא, ובפרט עבודת האדמה. אין ממנה תוכנית יציאה מחוץ לגן, אך גם אין לתארך כל עבודת אדמה אוטומטית לאחר הגירוש.

ביקורת ההגינות התקבלה: מסמכי R2-R3 שכבר היו בארכיון שוללים מחיקה של כל המהלך הראשון. לכן הפסקה המספרת כאילו העורך ביצע פסילה כוללת הוחלפה בתיאור החסר המתועד: אי־השלמת מג-מד בראשונה, ואחריה צורך בפיתוח היחס. תוקנו גם הערה 49 ונימוק הציון ל־Grok: העדר ממצא מקביל שלא היה בידו אינו כשל אישי; הפיכת חסר בראיה ל"חזקה נגד" היא הכשל שאפשר לבקר בדוחו עצמו.

מבחן ההעדר: בלי Dot היו חסרים ההרחבה הפנימית של רצף וייצר, המדגם הנגדי, תיקון שמות המאמרים, יפה שעה ותיקוני הייחוס ההיסטורי. אלה נושאים שונים, ולכן אין לסכם את תרומתו רק כ"עוד מקור" או רק כעימוד.

החלטות רוחב: מה התקבל ומה הוגבל

הצעה	הכרעת העריכה	הנימוק
פרק השתלשלות מן הצמצום	התקבל ושולב לפני פרטי השבירה	מאפשר להבין מה קודם לאדם ומה נמסר לו
הרחבת המניינים	התקבלה עם תיקון החשבון	שט"ו וה' הם ש"ך; הבחינות אינן מתמזגות
"כל המלכים" חסר קשר לרפ"ח	נדחה כחסר גורף	יש גשר בקורפוס ופירוש פתיה הנוקב ברפ"ח
"כל המלכים" הוא ציטוט רפ"ח	נדחה	אין המספר באותה פסקת פע"ח
אין מפרש ישיר לשבת	התיישן ותוקן	יפה שעה ובית לחם יהודה עוסקים בקושי
ממילא פירושו העדר עבודה	נדחה	האדם ממשיך ופועל; התוצאה מתוארת כממילא
אכילת מט,ג נקראת במפורש ממילא	הוגבל	החיבור לויקח הוא פירוש משולב
הרשימו בעקודים מוכיח את פרטי הצמצום הראשון	נדחה	מעבר בלתי מבואר בין מדרגות
כל מיעוט הוא נפילה לקליפות	נדחה	המקור מבדיל עלייה לז"א מירידה לקליפות
כל "דלא כדלעיל" משמר כל טענה	נדחה	נח הוא מקרה נגדי מפורש
חזרת מ"ן דאמא בכל הדרושים היא תאריך אחד	נשאר לבירור	הבדל חטא אדם וחורבן בית שני
הערות עיצוב דורשות הקטנת אות	נדחה	מתקנים זרימה, ניווט וחלוקת יחידות

בדיקת ציטוטים תוכנית ובדיקה אנושית

Claude ופנקסו אוחדו בקובץ, ונערכה השוואה מול תעתיקים וקטעי OCR שנאספו בנפרד. בפנקס נבחנו 67 מחרוזות מסומנות: 30 אותרו במסלולי התאמה או קיצור מסודר, 35 דרשו בדיקה ושתי מחרוזות היו חיפוש או הפניה שלא נפתחה. מספר זה אינו מניין הטענות המאומתות: מירכאות משמשות גם כותרות, ונוסח שנמצא אינו מוכיח שפורש נכון.

דמיון מקורב לא קיבל מעמד של ציטוט מאומת. מחרוזת שלא נמצאה אינה הוכחת המצאה, במיוחד ב-OCR. לכן הבדיקה התוכנית שימשה לאיתור חריגים, ואחריה נצפו דפי פתיה, לשם, פע"ח, תורת מנחם ויפה שעה המכריעים בתיק. הצילומים, המחרוזות, הקוד וההכרעות נשמרו כחבילת ראיות נפרדת. בגוף החוברת הובאו התוצאות הנחוצות להבנה, ולא כל שורת פלט.

ציוני האיכות והתרומה אחרי הסבב

הטבלאות בפרק ההערכה מתייחסות לדוחות R3 ובמשקליהם המקוריים. חשבונן נבדק ונמצא נכון; אין לתת לציוניהן להתפרש כמדידה של IS1 או להעניש דוח על טעות שכבר תוקנה לפניו. בפרק הנוכחי נבדקת תרומת IS1 לפי השינוי המתועד והגבול שנשאר. אין ציונים מספריים חדשים שהומצאו כדי להשלים טבלה.

כך נשמרים שני דברים: אפשר לבדוק איך הגענו למסקנה בכל סבב, ואפשר לראות מה השתנה אחרי הביקורת. חוברת המחקר אינה אוסף דוחות מודבקים, אבל גם אינה מוחקת את הדרך שבזכותה נבנה הביאור.

תרומות המודלים ומבחן ההעדר

מעמד היחידה: תיעוד R1-R3. ממצאי IS1 והתיקונים המאוחרים מרוכזים בפרק סבב ההשלמה ובגוף הביאור; אמירת "טרם נמצא" מתארת כאן את מצב הסבב המתועד.

ההערכה מוגבלת למסלול המתועד ולחומר שהיה בתיק בעת העריכה. היא אינה ניסוי שבו הורץ מחקר חלופי בלי משתתף מסוים. לא ניתן לדעת מי היה מוצא בעתיד מקור חסר, ואין כאן מדידה של שעות שנחסכו או של שיעור הצלחה.

מבחינים בין הסרת דוח אחרון לבין הסרת שרשרת תרומה שמקורה בו. אם מקור שהביא מודל כבר נקרא ואומת בעורך, הסרת הדוח האחרון אינה מוחקת את בדיקת העורך. אבל מחיקת מסלול האיתור והבדיקה כולו יכולה להשאיר חסר מהותי. הציון 0-4 מתייחס לשרשרת המתועדת, בנפרד מאיכות הכתיבה.

ChatGPT Dot - מנגנון, מקבילה ותיקון עצמי

בסבב השני Dot חייב קריאה של וייצר מד והפרדה בין פרטים בהעלם להתכללות גלויה. בסבב השלישי, פרק ג ופנקס R3-C8-C17, הביא את הגישור בדברים ואת הרחבת הכלים בבשלה. תיקוני R3-DT1-DT4 מנסחים

את השינוי לעומת המחקר הקודם. אלה תרומות למבנה ההסבר, ולא רק הרחבת רשימת המקורות.

העורך אימת את שני מוקדי המקורות; דוחות אחרים חזרו על הבעיה אך לא הציגו באותו מסלול תחליף מספיק למקבילה המפורשת מאותו מחבר. הסרת דוח R3 בלבד משאירה כיום את בדיקת העורך. הסרת שרשרת Dot משאירה את כי חלק ואת וייצר, אך הגישור בשיטת אדמו"ר האמצעי והמענה המפורש להרחבת הכלים נעשים חלשים יותר. תרומה מתועדת: 4.

הגבול: Dot ייחס קודם לשון לתרס"ד י וחזר מכך. התיקון משפר את אמינות המסקנה, אך אינו "איתור עצמאי נוסף" שיש לספור לטובתו כאילו לא הייתה טעות. אין גם להפוך את המקבילה בדברים לפתרון מלא של כל שינוי מקומי בוויצר.

Claude - עבודת אדם וקורפוס השבת

ב-R2 הרחיב Claude את מפת עבודת אדם, הביא את גבולות עץ חיים לט וניסח פער בין חזרת פנים בפנים לעיכוב הזיווג. ב-R3, פרק ד.ד וטענות T66-T87, תרומתו המכרעת היא פרי עץ חיים: גמר כל המלכים בתאריך שבת בראשית. הטבלה L01-L44 תרמה גם הפרדת זוג, מקום, קומה, פעולה וזמן. הסרת דוח R3 בלבד אינה מוחקת את קריאת העורך בפרי עץ חיים. הסרת השרשרת שלו משאירה מקורות חזקים לתיקון כולל וליכולת גמר, אך במסלול המתועד חסר החיבור המפורש בין גמר המלכים לתאריך. לכן המסקנה המרכזית בעניין השבת הייתה צריכה להישאר חלשה יותר. תרומה מתועדת: 4. הגבול: הכינוי "יישוב מזוהה" לפער השבת היה רחב מהראיה; הקישור של מקבילות הוא עדיין עבודת פרשנות. "אין בשר ואין קרבן" נדחה. גם תקס"ב לא הוכיח בלעדיות של בלתי מבורר, ו-OCR אינו עד סריקה עצמאי. דיוק המקור המכריע אינו הופך כל מסקנה באותו דוח למוכחת.

Grok Bot - נוסח, תנאי מסירה ובירור מסלולים

כבר ב-R1 העלה Grok Bot את הערת קה"ת והציטוטים הקצרים, וב-R2 הרחיב מסלולי לבוש, אכילה ונפילה חוזרת. ב-R3, פרקי ח-ט וטבלת W1-W10, הוסיף את מסעי אישפא, את ההבחנה בין גוף להערת מהדיר ואת ההקשר הפגום של תקס"ב. העורך אימת את מסעי בתעתיק; קריאת סריקות קה"ת ותקס"ב נשארה בדיווחו לצד בדיקת Dot בחלק מהיחידה.

הסרת הדוח האחרון משאירה את שאלת הנוסח שכבר עלתה ואת מסלולי מט, ג-ד. הסרת השרשרת כולה פוגעת באופן משמעותי בתייעוד עדי האגרת ובזהירות כלפי מסירת תקס"ב, אך אינה מבטלת את עיקר הביאור בשתי הירידות, הקיום והשבת, שלהם מקורות נוספים. תרומה מתועדת: 3.

הגבול: הדפוס הראשון לא נפתח. תלות הציטוטים אפשרית ואינה מוכחת; "נוסף" אינו תאריך. הדוח תיקן חלק מן הבלעדיות של "שלא נתבררו", אך ביטויים שנותרו חייבו תיקון עריכה. הערות תרגום לקוטי שיחות אינן קריאת העמוד המקורי.

Grok 4.7 - הבחנת נושאים ועוגן במניין הציוויים

הדוחות חידדו את ההפרדה בין אכילת דומם וצומח לבין קרבנות כהמשכה, ואת אי-הזהות המילונית של חשמל ומקיף. ב-R3, פרק ג.ב וטענות R3-12-R3-14, נוסף עוגן מזוהה בתוספות סנהדרין להבחנה בין ציווי זמני למניין לדורות. העורך פתח ואימת את יחידת התוספות.

הסרת דוח R3 בלבד משאירה הפרדת אכילה וקרבנות שכבר נדונה אצל אחרים. הסרת השרשרת מותירה אותה על יסוד המקורות והעורך, אך מפחיתה בדיקת ניסוחים עצמאית ועוגן מפורט למיון המניין. השאלה העיקרית לא הייתה מתהפכת; החוברת הייתה פחות מדויקת בכמה חיבורים מקומיים. תרומה מתועדת: 2.

הגבול: מקצת דוחות החובה נקראו בחלקם בלבד; יעדי סריקה לא נפתחו. "אחד ואהבת" נשאר בטבלה תחת תקופה קדומה אף שהטקסט סייג זאת, והעריכה הסירה את התיארוך. אין להציג חסר גישה אישי כאילו מקור לא נצפה בכל המחקר.

Grok - ביקורת ההיסק וגבולות התמצית

ב-R3, מוקד א-ה ופנקס R3-1-R3-3, Grok חזר על ההפרדה בין אפשרות גמר ובין הוכחת תאריך, ועל כך שתיאור העולם שאחרי החטא אינו מפריך את התרחיש ללא חטא. אלה מבחנים מועילים לקריאת טענה, אך לא אותר בדוח מקור חדש שסגר פער. מפת היחס בין מ"ן והמניינים נשארה קצרה מן הנדרש.

הסרת הדוח האחרון אינה משנה מסקנה מרכזית; אותן הבחנות כבר נתמכו בקלט ובדוחות אחרים. גם הסרת שרשרת החומר הזמין שלו אינה משאירה מקור מכריע שאין לו תחליף מתועד. נשארת תרומה של חיזוק ובדיקת ניסוח.

תרומה מתועדת: 1. אין מכאן טענה שלא הייתה לו יכולת לתרום יותר במשימה אחרת.

הגבול: אין להמיר "לא הוכח בדוח" ל"ראיה נגד". הטקסט שהתקבל שלם כטקסט תמציתי, אך אינו משלים חקירה מעמיקה רק משום שנחתם "סוף הדוח". גם הצהרת כיסוי חלקית אינה מאפשרת לזקוף קריאת כל קלטי החובה.

העורך והשואל

השואל דרש הסבר של המנגנון, ולא אוסף ציטוטים; שאל כיצד יתקיימו אורות תוהו בכלי תיקון, מה הייתה עבודת אדם ומה השבת אמורה להשלים. דרישתו להפריד עדות מסינתזה ומבחן ההעדר קבעה מבחנים שחייבו שינוי מבנה ולא רק תיקון לשון.

העורך בנה את שאלות הסבבים, חזר למקורות, צפה בעת"ר ובשני דפי דברים, בדק את בשלח, פרי עץ חיים, מסעי והתוספות, והכריע מה להטמיע. בלעדי שרשרת עריכה זו לא היה בתיק חיבור מאומת ומבוקר של התוצאות. התרומה המבנית היא 4, כהערכה עצמית של תפקיד העריכה, ולא כציון השוואתי חיצוני של "מודל שישי".

גם טעויות העורך נרשמות: הסתמכות יתר על וייצר לז-מב, שימור זמני של ייחוס תרס"ד השגוי, והמשך ניסוח חסר על גמר ותאריך עד לקליטת המקור החדש. עריכה אינה חסינה מפני אותם כשלים שהיא בודקת אצל המשתתפים. תיקון מוכח נכנס לגוף החוברת ואינו נשאר רק ביומן.

מי השפיע על מי

ההשפעה על הנוסח	שרשרת מתועדת
מקבילה מפורשת והרחבת כלים שולבו אחרי אימות	Dot ← דרישת העורך למנגנון; Dot → העורך
טענת החסר בגמר ותאריך בוטלה בעקבות פרי עץ חיים	Claude → העורך → המחקר המשולב
נוסח האגרת ותנאי מסירת תקס"ב הופרדו מתוכן הביאור	Grok Bot → העורך
מיון הציוויים נתמך בתוספות, בלי הכרעת ז"מ	Grok 4.7 → העורך
חזרה על הבחנות קיימות לא נספרה כאיתור חדש	קלט העורך → חמשת הדוחות

ב־R3 נאסר על המשתתפים לקרוא את תגובות עמיתיהם של אותו סבב לפני הגשתם. לכן מקור שהופיע אצל Claude או Dot אינו הופך מעצמו לתרומת

Grok Bot או Grok 4.7 מפני שהסכימו למסקנה סמוכה. המחקר המשולב כן מחויב להתעדכן מן המקור לאחר קליטתו.

הערכת איכות: עשרה מדדים

מעמד היחידה: תיעוד R1-R3. ממצאי IS1 והתיקונים המאוחרים מרוכזים בפרק סבב ההשלמה ובגוף הביאור; אמירת "טרם נמצא" מתארת כאן את מצב הסבב המתועד.

הציונים הבאים הם הערכת עריכה מנומקת לדוחות R3 שנקלטו, בסולם 1-10; הם אינם מבחן אמפירי של המודלים בכללותם. הם נפרדים מסולם התרומה החסרה. איכות דוח יכולה להיות גבוהה גם כשהוא בעיקר מאמת, וממצא חשוב יכול להגיע בדוח שיש בו טעויות.

לא חושב ציון מספרי בדיעבד לכל דוחות R1-R2. שני דוחות Claude הושלמו ונקראו מחדש בשיחה הנוכחית; הערכת R3 נבדקה גם מולם. כל הציונים הם שיפוט עריכתי זמני הנמסר לביקורת יחד עם החוברת. התפתחותם תוארה בפרקים הקודמים לפי תיקונים מזהים. כך אין ממוצע מדומה בין כיסוי מלא, חומר שיחה שאינו בארכיון ודוח תמציתי.

מדד ומשקל	Dot	Claude	Bot	4.7	Grok	העורך*
דיוק 15%	8	7	8	8	7	8
ייחוס והקשר 15%	9	8	8	8	6	8
הבחנת ראיה 15%	9	7	8	8	6	8
מקורות חדשים 10%	10	10	9	7	3	8
שקיפות כיסוי 10%	9	9	9	9	6	9
עומק היגיון 10%	9	9	8	8	5	8
עקביות ותיקון 10%	9	8	8	7	6	8
ביקורת קודמים 5%	9	8	8	7	5	8
בהירות 5%	8	7	8	8	7	8

מדד ומשקל	Dot	Claude	Bot	4.7	Grok	העורך*
גבולות המסקנה 5%	9	7	8	8	7	8
ממוצע משוקלל	8.9	8.0	8.2	7.9	5.8	8.1

* טור העורך הוא הערכה עצמית של הטיפול בתיק עד כתב היד הזה, ואינו ביקורת חיצונית על החוברת. הוא לא כולל ציון על תוצאה עתידית של סבב הביקורת. העשירייה נשמרת במשקליה; ציוני תרומה 0-4 אינם מצורפים אליה.

Dot קיבל משקל גבוה במקורות ובעומק מפני ששתי יחידות מזהות שינו את הביאור, ובתיקון מפני שחזר מייחוס תרס"ד. הדיוק אינו מושלם משום שנשארו מגבלות מיפוי והטעות הקודמת היא חלק מהמסלול.

Claude בולט בהרחבת הקורפוס ובמקור הגמר, אך ציוני הדיוק והבחנת הראיה נמוכים יותר בגלל שלילת הקרבנות וסגירה רחבה מדי של פער השבת. הטבלאות מועילות למחקר, אך ריבוי השורות והחזרות מכביד על מהלך ההסבר.

Grok Bot חזק בתיעוד עדים ובגבולות מסירה. הביבליוגרפיה של הדפוס הראשון והבלעדיות של בלתי מבורר לא הוכרעו, ולכן לא נזקפו לו הכרעות שלא השלים. Grok 4.7 ברור ושקוף אך היקף הקריאה החלקי והיעדים שלא נפתחו מגבילים את משקל הביקורת.

Grok תרם תמצית שימושית, אך המקורות החדשים והחקירה הטכנית שנדרשו במוקדו לא נמסרו. אין להעניש פעמיים על קיצור כשלעצמו; הפער הוא שחלק מההנמקות ומבחני המעבר חסרים. ההערכה אינה מסיקה מהיעדר הצהרה שכל מקור לא נקרא, אלא שאינו מזכה בכיסוי מאומת.

תפקיד העורך חזק באימות ובהטמעה, אך אין ציון מלא: לא נפתחו כל עדי הנוסח, לא כל סריקות המשתתפים נצפו מחדש, והסידור המשולב עדיין עומד לביקורת. עצם כתיבת החוברת אינה הוכחה שכל ציטוט ופרשנות בה כבר נסגרו.

ראיות לכל ציון

הטבלאות מפרטות מה מזכה בציון ומה מגבילו. אין מדידה של זמן, מחיר או הצלחה כללית; חוסרי מקור מילולי נשארים מגבלה על ההערכה.

מדד	ציון	נימוק וגבול
דיוק	8	הגישור בדברים והרחבת הכלים אומתו; פרטי מיפוי וייצר עדיין אינם כולם מוכרעים.
ייחוס והקשר	9	נקרא ההקשר בלז-מד ובמקבילות; תוקן הייחוס המילולי לתרס"ד ולא הוחלף בעמוד אחר בשקט.
הבחנת ראייה	9	הובחנה קריאת סריקה מתעתיק, והופרד גישור מפורש מפירוש מלא של כל פרט בוויצר.
מקורות חדשים	10	דברים תתצה-תתצו ובשלח רנ,ב שינו שני נדבכים מרכזיים בביאור; הציון נוגע לתרומתם בתיק זה.
שקיפות כיסוי	9	פורטו יחידות, עמודים ומה לא נפתח; אין טענה לקריאת כל מאמר דברים הארוך.
עומק היגיון	9	הופרדו יחס למקור, יחס למקבל, קבלה והתכללות; הוצע מבחן לאורות תוהו בכלי תיקון.
עקביות ותיקון	9	ייחוס תרס"ד נמשך בחזרה במפורש; נשמרה משמעות תקס"ב בלי בלעדיות בלתי מבורר.
ביקורת קודמים	9	נבדקו המשך המקור ומסגרת העורך, לא רק ניסוחים; כללי שיטה עדיין דורשים הרחבה.
בהירות	8	הביאור רצוף אך צפיפות המונחים וההפניות דורשת עבודת הנגשה.
גבולות המסקנה	9	הגישור הוגדר מפורש, והמיפוי המקומי נשאר מוגבל בלי חזרה היסטורית שהומצאה.

Claude

מדד	ציון	נימוק וגבול
דיוק	7	מקור פע"ח מכריע; שלילת קרבנות והכללות על זיהרא ותקס"ב נזקקו לתיקון.
ייחוס והקשר	8	הורחבה מפת שערי רח"ו; מעמד הגהות ויחידות מהשמטות מחייב זהירות.
הבחנת ראייה	7	מיון קומה/זיווג מועיל, אך תיאורו כיישוב סגור היה חזק מן הראיות.
מקורות חדשים	10	פע"ח הצמיד גמר מלכים לשבת והוסיף חזרת מ"ן שנתברר, ושינה מסקנה קודמת.
שקיפות כיסוי	9	הדוח מפרט כיסוי ומגבלות OCR; נוסחו המלא נקרא מחדש לאחר השלמת המסירה בשיחה.

מדד	ציון	נימוק וגבול
עומק היגיון	9	טבלת זוג, מקום, פעולה וזמן שיפרה את עצם הגדרת הקושי.
עקביות ותיקון	8	ב־R2 חזר מתוכנית היציאה מחוץ לגן; ב־R3 נשארו מסקנות חדשות שדרשו הגבלה.
ביקורת קודמים	8	נבחנה מפת העורך ונמצאו מקבילות ממשיות; חלק מן ההרמוניה היה סינתזה.
בהירות	7	ההרחבה עשירה אך טבלאות רבות וחזרות דורשות עריכה לרצף לימודי.
גבולות המסקנה	7	גמר ותאריך הובחנו; סגירת פער השבת ומגבלת עד סוף יצירה הוצגו לעיתים בהרחבה יתרה.

Grok Bot

מדד	ציון	נימוק וגבול
דיוק	8	מט,ג ומסעי הוסיפו עובדות; בלעדיות בלתי מבורר נשארה בכמה ניסוחים בלי ראייה.
ייחוס והקשר	8	גוף, הערת מהדיר, ציטוט ותרגום הופרדו; זיהוי הדפוס הראשון לא הושלם.
הבחנת ראייה	8	הבחנות המסירה מועילות, אך שונות ציטוטים אינה לבדה עצמאות עדים.
מקורות חדשים	9	מסעי, הקשר תקס"ב ומסורת ההמתנה הרחיבו את החקירה באופן מהותי.
שקיפות כיסוי	9	סומנו היקפי סריקה, חסרים ויעדים; אין טענה לפתיחת הדפוס הראשון עצמו.
עומק היגיון	8	הופרדו מסלולי נפילה ומנייני עבודה; כמה מסקנות בלעדיות דרשו צמצום.
עקביות ותיקון	8	הוגבל כלל האצילות ונשמרה ביקורת על הפרכת תרחיש באמצעות העתיד בפועל.
ביקורת קודמים	8	נבדקו עדי נוסח והנחות העורך; הביקורת על אכילה/קרבנות דרשה התאמת נושא.
בהירות	8	התיעוד מאורגן ומאפשר שחזור, עם עומס פרטי מסירה בחלק מן הרצף.
גבולות המסקנה	8	שאלת מקוריות נשארה פתוחה; הדפוס, תלות העדים והיקף תקס"ב לא הוכרעו.

מדד	ציון	נימוק וגבול
דיוק	8	הפרדת אכילה וקרבנות מדויקת; מיקום אחד ואהבת בטבלה חייב תיקון.
ייחוס והקשר	8	תוספות צוין בדיבור המתחיל ובהקשרו; אינו פירוש ישיר לז"מ בעת"ר.
הבחנת ראייה	8	הופרדו מצווה זמנית ומניין לדורות, וחוסר קריאה מזיהוי מקור חסר.
מקורות חדשים	7	עוגן התוספות מוסיף מיון חשוב; אין מקור חדש המכריע אופן אכילת מט,ג.
שקיפות כיסוי	9	הוצהרה קריאה חלקית בקלטי החובה ואי־צפייה בעת"ר במקום לטעון כיסוי מלא.
עומק היגיון	8	מפת המעשים והמושאים מועילה; לא הושלם מנגנון הקיום בלי המקורות האחרים.
עקביות ותיקון	7	שרשרת שער ח תוקנה ב־R2; אי־אחידות הטבלה והסייג נשארה ב־R3.
ביקורת קודמים	7	חלק מדוחות החובה נקראו רק במקצתם, ולכן משקל ביקורת הקודמים מוגבל.
בהירות	8	תיאור שלוש התקופות נגיש; הטבלה עדיין צריכה התאמה להקשר ההיסטורי.
גבולות המסקנה	8	לא הומצא פירוש ישיר לאכילה; "אין הרמוניה" וגבול יכולת הממילא דרשו צמצום.

Grok

מדד	ציון	נימוק וגבול
דיוק	7	נשמרו הבחנות יסוד; אין פיתוח טכני שמאפשר לבדוק כל חיבור.
ייחוס והקשר	6	היעדים המרכזיים במוקדו לא נפתחו ולא הוחלפו במקורות מכריעים.
הבחנת ראייה	6	הובחן מה לא הוכח; חלק מן הניסוחים נזקק להגבלת תחולה.
מקורות חדשים	3	לא תועד מקור חדש משנה הכרעה מעבר לקלט ולדוחות הזמינים.
שקיפות כיסוי	6	יש הודאה בחסמי גישה, אך אין מיפוי מלא של קריאת כל מקור.
עומק היגיון	5	חקירת מ"ן/רפ"ח/ש"ך/שכ"ה קצרה מן הדרוש לתביעת ההסבר.
עקביות ותיקון	6	נשמרו כמה תיקוני יסוד, אך לא כל מוקד זכה להשלמה מחקרית.

מדד	ציון	נימוק וגבול
ביקורת קודמים	5	עיקרו אישור ובדיקת ניסוח; פחות מבחני מקור עצמאיים לעורך ולעמיתים.
בהירות	7	תמצית שימושית להתמצאות; אינה תחליף לביאור העמוק שהתבקש.
גבולות המסקנה	7	הבדיל תרחיש מהיסטוריה, אך הניסוח "חזקה נגד: אין תאריך/מניין רפ"ח מפורש" הפך חסר בראיה לראיה נגד. ממצא מקביל שלא היה ראוי לקרוא אינו התעלמות מצדו.

העורך - הערכה עצמית

מדד	ציון	נימוק וגבול
דיוק	8	הוטמעו מקורות מאומתים ותוקנו טעויות; כמה מיפויים ופירושים עדיין פתוחים.
ייחוס והקשר	8	נבדקו הקשרים ומעמדי קריאה; ההסתמכות הראשונית על חלק וייצר הייתה חסרה.
הבחנת ראיה	8	הופרדו תעתיק, סריקה ודיווח עמית; הטענה ששלב קודם פסל את המהלך כולו דרשה ראיה היסטורית או ניסוח כאזהרה, ותוקנה ב-IS1.
מקורות חדשים	8	נפתחו מקורות מכריעים בעקבות המבקרים, בלי לייחס את איתורם לעריכה.
שקיפות כיסוי	9	החוסרים בארכיון והיקף הבדיקה האישית מזוהים במפורש.
עומק היגיון	8	התוצאות סודרו לביאור הכולל מבנה, עבודה, נפילה ותרחיש מותנה.
עקביות ותיקון	8	תוקנו "מחוץ לגן", גמר ותאריך וייחוס תרס"ד; תיקון השואל לסגנון נוסף בגוף.
ביקורת קודמים	8	מקור חשוב בדוח לא מנע ביקורת על שגיאות אחרות באותו דוח.
בהירות	8	החוברת מפרידה ביאור מן ההיסטוריה בלי להסתפק בפנקס; עודנה עומדת לביקורת.
גבולות המסקנה	8	אין טענה שהסתיים סקר כל כתבי אדמו"ר האמצעי או שכל פער השבת נסגר.

מה נשאר לחקירה ממוקדת

הסבב נסגר כמהדורת מחקר, עם מענה מבוסס לשאלות היסוד וגבולות מזוהים. החוסרים הבאים אינם הופכים מקור חיובי לחסר, ואינם מוזמנים כסבב מקורות חדש בפרומפטי השיפור הנלווים.

א	שבת בפועל: נמצא פירוש ישיר ביפה שעה ובית לחם יהודה. נשאר יחס פתרונותיהם ופרטי שמחת תורה לעומת שמיני עצרת בלוח.
ב	מ"ן דאמא: נשאר פירוש מזוהה לפער התיארוך בין חטא אדם בפע"ח לחורבן בית שני בע"ח לט. אין להרכיבם בשקט.
ג	נוסח האגרת: נמצא נוסח ארוך בדפוס וילנא המאוחר; דפוס תקע"ד, לוח השמטותיו וכתב היד המיוחס לצמח צדק עדיין נדרשים להכרעת מקורות.
ד	מניין הציוויים: "רק ז"מ" בעת"ר נצפה בעבר; מיון שישה, שבעה וציווי זמני אינו פירוש מוכח לראשי התיבות.
ה	אופן האכילה: ויקח מעיד על בירורי הגן כממילא; לא נמצא כאן פירוש חב"די המצטט במפורש את מט, ג ומזהה את האכילה עצמה באותו אופן.
ו	כל שימושי מ"ה: נמצא גישור מפורש בדברים ונבנה מדגם שיטה נגדי; אין כאן מיפוי ממצה של כל הופעה בחיבורי המחבר.

לעיון במקורות

עץ חיים, שער א ענף ב; ו, ה; ח, ב; ט, ח; י, א-ב: צמצום וסדר המשכה, הסתלקות שאינה מיתה, בניין הכלים והפרצופים.

עץ חיים, יח, א-ה: הסתלקות אור, כלי וניצוץ, ודרכי מניין רפ"ח, ש"ך ושכ"ה. בדקו את יחידת החשבון וכללי ההכללה.

עץ חיים, לו, א-ב; לט, א וג; מט, ג-ד: מיעוט וגידול, מ"ן, עבודת האדם, אכילה ולבוש שחזור.

תניא, אגרת הקודש כ"ו; שער היחוד והאמונה ז: לשון שתי הירידות, עבודת התורה, ושליטת הבנת הצמצום כפשוטו.

תורה אור, בראשית ה, ג-ו, א; וישב כז, א ואילך; חיי שרה טו, ג: בירור מרחוק, ריבוי פרטים ואכילה לאחר התערובת.

תורת חיים, וייצר לז-מד; בשלח רמט, ב-רנ, ד; **מאמרי אדמו"ר האמצעי**, דברים ח"ג תתצה-תתצו: יחס אור וכלי, גישור ביטול וישות והרחבת הכלים.

דרך מצותיך, לרוקע הארץ קסא, ב; ביאור ושבתה קע, ב: דעת רחבה, פרטים גלויים וגבורה שבחסד.

פרי עץ חיים, ר"ה ב; **שער הכוונות**, ר"ה א; **יפה שעה ובית לחם יהודה** על ע"ח לו, ב; **לשם**, ספר הדע"ה ח"ב: גמר מותנה, פירושי השבת וקיום התיקון.

תורת חיים, תצוה שכ, ד; ויקהל תט-תיא; נח סד ועח: מדגם השיטה ומקרה נגדי של דחייה ממש.

מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב, רעג-רעד; **ספר המאמרים עטר"ת**, רו; **מאמרי צו תשי"א**, ויקח וחיי שרה תשי"ב, **כי חלק תשלי"ב**: נפילה שנייה, ענין אחד, אופן העבודה והגילוי בכלי תיקון.

יהושע מונדשיין, תורת חב"ד - ביבליוגרפיות א, עמ' 26 ו 60; **תניא וילנא**, קמד; **אור התורה**, ויקרא ב, תרסג: עדי נוסח, קיצורי ציטוט והגבול בשחזור האגרת.